

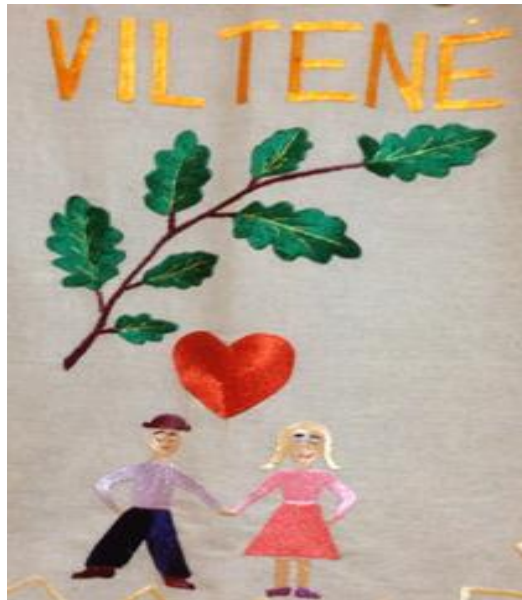
PRITARTA
Vilniaus miesto savivaldybės
Administracijos direktoriaus
2017 m. rugpjūčio mėn. 28 d.
Įsakymas Nr. 30-2109

PATVIRTINTA
Vilniaus lopšelio – darželio „Viltėnė“
Direktoriaus 2017 m. rugsėjo mėn. 1 d.
Įsakymu Nr. V-42/3

VILNIAUS LOPŠELIO – DARŽELIO „VILTENĖ“

UGDYMO PROGRAMA

**„MAŽAIS ŽINGSNELIAIS
LINK
DIDELIŲ DARBELIŲ“**

"Naujosios kartos turi būt gerai supažindintos su tautinio pašaukimo esme... tautinis pašaukimas yra tautos gyvybės klausimas ir kad atsisakyti jį vykdyti reikštų pražudyti savo tautą... Jaunoji karta yra tinkamai išauklėta tautiniam pašaukimui tada, kai ji yra tautiškai aktyvi ir kai ji yra sąmoningai nusistačiusi savo tautybės atžvilgiu"

A. Maceina "Tautinis auklėjimas"

2017, Vilnius

Turinys

1. PROGRAMOS BENDROSIOS NUOSTATOS	3
1.1. Vaikų ugdymo filosofinė kryptis	3
1.2. Teisinė bazė.....	3
1.3. Įstaigos ir regiono savitumas.....	3
1.4. Pedagogų pasirengimas.....	4
1.5. Tėvų ir vietos bendruomenės poreikiai bei bendradarbiavimas.....	5
1.6. Pagrindinės programos kryptys.....	5
1.7. Vaikai ir jų poreikiai.....	5
1.8. Ugdymosi sunkumų turinčių vaikų ugdymas.....	6
2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI.....	8
3. UGDYMO PROGRAMOS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI.....	8
4. UGDYMO TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS.....	8
4.1. Saugumo ir pripažinimo poreikiai.....	11
4.2. Bendravimo poreikis.....	19
4.3. Savarankiškumo ir judėjimo poreikiai.....	27
4.4. Pažinimo poreikis.....	35
4.5. Saviraiškos poreikis.....	46
5. VAIKO PASIEKIMŲ IR PAŽANGOS VERTINIMAS.....	57
6. NAUDOTA LITERATŪRA.....	58

◆PROGRAMOS BENDROSIOS NUOSTATOS◆

Švietimo teikėjas – Vilniaus lopšelis – darželis „Viltėnė“

Institucijos grupė – ikimokyklinio ugdymo įstaiga, tipas – lopšelis – darželis;

Įstaigos steigėjas – Vilniaus miesto savivaldybės taryba (adresas Konstitucijos pr. 3, LT – 09601 Vilnius);

Įstaigos veiklos koordinatorius – Vilniaus miesto savivaldybės, Švietimo, kultūros ir sporto departamento, Ikimokyklinio ugdymo skyrius

Įstaiga yra Vilniaus savivaldybės biudžetinė pelno nesiekianti ikimokyklinio vaikų ugdymo institucija; įstaigos veiklos pradžia – 1968 m.

Įstaigos adresas – Gerosios Vilties g. 7A, LT – 03147, Vilnius; el. paštas: rastine@viltene.vilnius.lm.lt; internetinės svetainės adresas: www.viltene.lt

1.1. Vaikų ugdymo filosofinė kryptis. *Lopšelio – darželio „Viltėnė“* filosofija remiasi esminėmis egzistencialistinės, humanistinės, rekonstruktyvistinės bei progresyvistinės ugdymo krypčių idėjomis.

Vaikas mokosi:

- ✓ skatinamas prigimtinių veiksnių – meilės, vidinės išminties, smalsumo, geros valios;
- ✓ sąveikaudamas su kultūrine, socialine aplinka;
- ✓ stebėdamas, išbandydamas, tyrinėdamas, eksperimentuodamas, aktyviai veikdamas „čia ir dabar“;
- ✓ kurdamas, laisvai, savarankiškai pasirinkdamas, siekdamas išreikšti save;
- ✓ drąsiai bendraudamas ir bendradarbiaudamas su bendraamžiais bei suaugusiais, atskleidždamas savo individualią patirtį, reiškdamas savo nuomonę, išklaudydamas ir įsiklaudydamas į kitą.

Programoje orientuojamasi į šiuolaikinę vaikystės ir vaiko ugdymo vaikystėje sampratą. Siekiama kokybiško ugdymo, kuris suprantamas kaip turiningas vaiko gyvenimas grupėje, užtikrinantis gerus vaiko pasiekimus ir jo galias atitinkančią pažangą įvairiose ugdymo srityse. Įstaigoje siekiama atsižvelgti į kiekvieno vaiko individualius poreikius, gebėjimus ir galimybes, sudaromos lygios sąlygos ugdytis. Siekiama, kad kiekvienoje grupėje vyrautų džiugi, draugiška atmosfera, tolerancija vieni kitiems. Ugdymas grindžiamas partneryste, demokratišku pedagoginio darbo stiliumi ir žmogiškųjų santykių normomis. Pedagogai padeda vaikui kaip ugdymo proceso koordinatoriai, partneriai, draugai, patarėjai, tarpininkai, globėjai. Naudoja šiuolaikines ugdymo strategijas praktinėje veikloje.

1.2. Teisinė bazė. Ikimokyklinio ugdymo programa sudaryta, siekiant garantuoti svarbiausias vaiko teises, kurios užtikrintos *Vaiko teisių konvencijoje* (Vilnius, 1999). Programoje atskleidžiamas požiūris į vaiko ugdymą, jo gerovės užtikrinimą remiantis *Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija* (Vilnius, 2003), patvirtinta LR Seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX – 1569. Programa sudaryta remiantis *Valstybės švietimo strategijos 2013 – 2022 m.* (patvirtinta 2013 m. gruodžio 23 d. Nr. XII-745) *Geros mokyklos koncepcija* (2015 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1308). Lopšelis – darželis savo veiklą grindžia ir Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos švietimo ir kitais įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Lietuvos Respublikos Švietimo ir Mokslo ministerijos norminiais aktais, Vilniaus miesto savivaldybės Tarybos sprendimais, Vilniaus miesto savivaldybės administracijos, Švietimo, kultūros ir sporto departamento įsakymais bei kitais dokumentais.

1.3. Įstaigos ir regiono savitumas. *Lopšelis– darželis „Viltėnė“* įsikūręs Vilniaus Vilkpėdės mikrorajone. Šalia įstaigos esantis Vingio parkas sudaro puikias sąlygas vaikams stebėti bei tyrinėti natūralią gamtą visais metų laikais. Vilniaus universiteto botanikos sodas Vingio skyrius – tai augalų pažinimo mokykla, tad kasmet aplankomi edukaciniai užsiėmimai, jau tradicinėmis tapusios

pavasarinės šventės (Tulpių dienos bei Tarptautinio poezijos pavasario popietės, senosios keramikos degimo technikos demonstravimas). Įstaigos bendravimas su šalia esančia Dievo Apvaizdos bažnyčia sudaro sąlygas vaikų doriniam ugdymui. Šalia esančios Gerosios Vilties biblioteka, Centro poliklinika, knygynas, Vilkpėdės ligoninė, vaistinė ir kt. padeda suvokti įvairių profesijų ypatumus.

Lopšelyje – darželyje ugdomi vaikai nuo 1,5 iki 7 metų. Grupės sudaromos, atsižvelgiant į vaikų amžių. Teikiamos ankstyvojo amžiaus (1,5–3 m.) vaikų, ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymo paslaugos, organizuojamas papildomas ugdymas. Teikiama kvalifikuota logopedo pagalba.

Į darželį vaikai priimami vadovaujantis 2015 m. spalio 1 d. įsigaliojusi „Vaikų priėmimo į Vilniaus miesto švietimo įstaigų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupes organizavimo tvarkos aprašu“, patvirtintu Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2015 gegužės 28d. sprendimu Nr. 1-57. Bei pasirašius sutartį, kurioje apibrėžiamos tėvų (globėjų) bei darželio darbuotojų teisės ir pareigos.

Lopšelis– darželis „Viltėnė“ – tai ugdymo įstaiga, garantuojanti:

- ✓ saugų, džiugų, darnų vaiko augimą,
- ✓ pripažįstanti individualų vaiko tobulėjimo kelią,
- ✓ savo veiklą siejanti su bendromis tautos tradicijomis, dorinėmis, ekologinėmis nuostatomis.

Lopšelyje – darželyje didelis dėmesys skiriamas vaikų *tautiniam, pilietiniam ugdymui*. Siekiama plėtoti vaiko tautinį identitetą. Vaiko tautinis identitetas – tai jo tapatinimasis su ta pačia kalba kalbančiais artimiausios aplinkos žmonėmis, gyvenamąja vietoje, tradicijomis ir papročiais, folkloru, tautodaile, kulinariu paveldu ir kt. Darželyje ypatingas dėmesys skiriamas pagarbos savo gimtinei tautinių ir pilietinių vertybių ugdymui. Tai integrali įstaigos ikimokyklinio ugdymo programos dalis.

Įstaiga dalyvauja tarptautinėje ankstyvosios prevencijos programoje „*Žipio draugai*“, kuri skirta 5–7 metų vaikams. Ši programa siekia gerinti emocinę vaikų savijautą, padėdama jiems įgyti socialinių ir emocinių sunkumų įveikimo gebėjimų.

Ugdymo aplinką laikome vienu svarbiausių vaiko ugdymosi veiksmu. Įstaigos lauko ir vidaus aplinka orientuota į pačių įvairiausių vaiko žaidimų aktyvinimą:

- ✓ į pažinimo, tyrinėjimo situacijų plėtojimą;
- ✓ į malonių išgyvenimų potyrių dėl įgytos naujos patirties;
- ✓ į kūrybos džiaugsmo išgyvenimą;
- ✓ į pasitikėjimo savimi didėjimą.

Kuriama estetiška, jauki darželio lauko ir vidaus aplinka, praturtinant ją šiuolaikinėmis informacinėmis technologijomis. Taip pat siekiama, kad vaikas ugdytųsi aplinkoje, kurioje yra saugus, gerbiamas, kurioje pripažįstama jo nuomonė ir tenkinami poreikiai. **IT taikymas:** kompiuteriniai žaidimai, praktiniai užsiėmimai prie interaktyvios Smart lentos, fotografavimas, filmavimas, vaizdo medžiagos stebėjimas ir analizavimas.

1.4. Pedagogų pasirengimas. Įstaigoje dirba 20 ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų, turinčių aukštesnįjį, aukštąjį universitetinį ir neuniversitetinį ikimokyklinį išsilavinimą. Jiems talkina patyrę, aukštos kvalifikacijos meninio ugdymo pedagogas bei logopedas. Įstaigai vadovauja direktorė, turinti II vadybinę kategoriją bei direktoriaus pavaduotoja ugdymui, turinti II vadybinę kategoriją. 13 pedagogų turi vyresniojo auklėtojo kvalifikacinę kategoriją, 4 – auklėtojos kvalifikacinę kategoriją, 3 pedagogai turi metodininko kvalifikacinę kategoriją.

Įstaigos pedagogai nuolat dalyvauja miesto, šalies, užsienio kvalifikacijos tobulinimo seminaruose, kursuose, patys noriai dalinasi savo patirtimi su savo bei kitų įstaigų pedagogais.

Lopšelis - darželis yra LEU studentų praktinio mokymosi bazė, kuri atitinka praktinei pedagoginių studijų daliai vykdyti būtinus reikalavimus ir sudaro sąlygas ugdytis studentų profesinės veiklos kultūrą. Aktyviai įgyvendinama ugdančioji mentorystė siekiant ikimokyklinio ugdymo kokybės, naujų teorinių nuostatų ir modernių idėjų įgyvendinimo praktikoje. Mentorystė suprantama kaip mokymasis bendradarbiaujant visų aktyvių dalyvių, o mentoriai - ugdymosi praktikos kaitos mediatoriai. Siekiama, kad į įstaigą ateitų dirbti jauni žingeidūs, iniciatyvūs, kūrybiški pedagogai.

1.5. Tėvų ir vietos bendruomenės poreikiai bei bendradarbiavimas. Ikimokyklinio ugdymo paskirtis – padėti šeimai ugdyti vaiką. Siekiame pažinti įstaigą lankančių vaikų šeimas, išsiaiškinti tėvų lūkesčius ir juos atliepti. Anketavimo būdu išsiaiškinome, kokios ikimokyklinės įstaigos jie pirmiausiai ieško savo vaikui. Didžioji dalis respondentų svarbiausiais geros ikimokyklinės įstaigos bruožais laiko *kvalifikuotus, profesionalius, šiuolaikiškus pedagogus*, o taip pat kuriamą *ugdymą skatinančią, saugią aplinką, įvairiapusišką ir šiuolaikišką vaiko galimybes ir poreikius atliepiančią ugdymą bei šiltą įstaigos mikroklimatą*. Siekiame tenkinti šiuos tėvų lūkesčius, įvairiomis formomis suteikti pilnavertę informaciją apie įstaigos veiklą. Skatiname tėvus aktyviai įsitraukti ne tik į visos įstaigos bendruomenės veiklą, bet ir į ugdomąjį procesą. Pagrindinės bendradarbiavimo kryptys lopšelyje – darželyje: tėvų informavimas, švietimas, pagalba vaikui ir šeimai, tėvų į(si)traukimas į ugdomąjį procesą.

Organizuojant bendradarbiavimą su šeima remiamės šiomis pagrindinėmis nuostatomis:

- ✓ Ugdant vaiką prioritetas yra šeima;
- ✓ Šeima ir lopšelis – darželis bendromis pastangomis kuria atmosferą, palankiausia vaiko ugdymuisi, tariamasi kokios paramos šeima pageidautų, aptariami vaiko poreikiai, vaiko pasiekimai ir pasiekta pažanga;
- ✓ Ikimokyklinėje įstaigoje vaikas ugdomas atsižvelgiant į jo auklėjimo šeimoje tradicijas, vaiko įgytą patyrimą, įpročius, nuostatas;
- ✓ Pedagogai gerbia tėvus, tėvai – pedagogus;
- ✓ Šeima reikalauja iš auklėtojų kvalifikuoto pedagoginio darbo, auklėtojos iš tėvų – atsakomybės už savo vaiką;
- ✓ Konfidencialumo išlaikymas.

1.6. Pagrindinės programos kryptys:

- **Tautinė** (vaikai pažins ir perims lietuvių tautos kultūrą, dorines normas bei tradicijas, ryšio tarp kartų pajautimui, šeimos kultūros perimamumui)
- **Ekologinė** (remiantis lietuvių etnokultūrinėmis tradicijomis, vaikai pajus susigijvenimo su gamta jausmą ir atsakomybę už ją, atsisakys vartotojiško požiūrio į aplinką).

1.7. Vaikai ir jų poreikiai. *Lopšelis – darželis „Viltenė“* tenkina svarbiausius vaikų poreikius, kurie ir sudaro programos esmę (žr. 1 pav. *Ugdymo programos modelis*)

Žaidimo poreikis. Žaidimas – svarbiausias vaiko socialinio, emocinio ir pažintinio ugdymosi variklis. Laisvė veikti žaidžiant vaiką skatina rodyti iniciatyvą, bendrauti, mėginti, keisti, modeliuoti, mąstyti, fantazuoti, kūrybiškai išreikšti save ir atspindėti pasaulį, atskleisti gebėjimus, priimti sprendimus, pasijusti reikšmingu, prireikus sukaupti jėgas, dėmesį, valią, būti drąšiam, atkakliam, iniciatyviam, išmokti kontroliuoti savo elgesį. Žaidimas padeda vaikui save visapusiškai realizuoti.

Pripažinimo poreikis. Vaikui iš prigimties būdingas pripažinimo poreikis ir natūraliai kiekvienas to siekia. Sulaukęs palankaus aplinkinių vertinimo, dėmesio, įgaunama daugiau pasitikėjimo savimi, jaučiamasi svarbiu, vertingu ir saugiu.

Saugumo ir savarankiškumo poreikis. Vaikui būtina palanki ir saugi emocinė aplinka, kurioje jis pratinasi susivokti savo jausmuose, ugdomi supratimą, kas yra gera, kas bloga, mokosi elgtis atsakingai, vengti rizikingų situacijų, prašyti pagalbos ir teikti ją kitam.

Saugumo poreikis glaudžiai susijęs su poreikiu būti savarankišku – tik saugiai besijaučiantys mažyliai gali eiti tyrinėti pasaulį, drąsiai reikšti savo nuomonę.

Judėjimo poreikis. Natūralus fizinis vaiko aktyvumas padeda jam tobulinti gebėjimus laisvai, koordinuotai, tiksliai judėti, ugdyti vikrumą, lankstumą, stiprumą, valią, išvermę, drąsą, judesiu išreikšti kūrybines idėjas.

Bendravimo poreikis. Bendraudamas vaikas užmezga ir palaiko ryšius su bendraamžiais ir suaugusiais, reiškia jausmus, mintis, savo nuomonę, ugdomi šnekamąją kalbą, domisi knygomis, raidėmis, tektais.

Pažinimo poreikis. Vaikas natūraliai yra smalsus, domisi aplinka, žmonėmis, gamta, šiuolaikinėmis technologijomis, įvaldo įvairius savęs ir pasaulio pažinimo būdus, mokosi mąstyti ir spręsti praktines problemas.

Saviraiškos poreikis. Meninė veikla padeda vaikui išgyventi kūrybinį džiaugsmą, pajusti grožį, gėrį, išreikšti save garsu, balsu, žodžiu, judesiu, linija, spalva, forma, ugdytis kūrybinius gabumus.

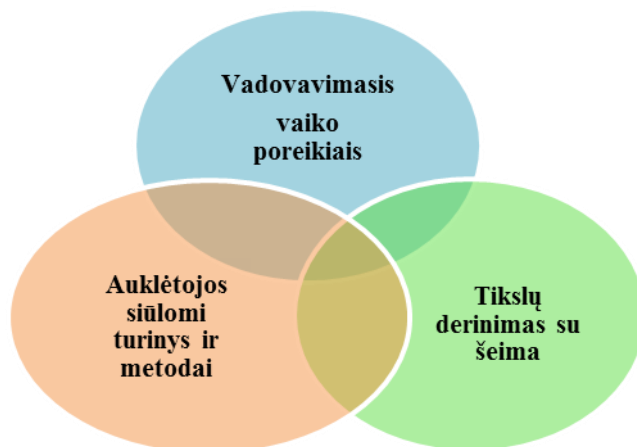
1 paveikslas. LOPŠELIO – DARŽELIO „VILTENĖ“ UGDYMO PROGRAMOS MODELIS

1.8. Ugdymosi sunkumų turinčių vaikų ugdymas lopšelyje – darželyje. Organizuojant ugdomąjį procesą stengiamasi užtikrinti ugdytinių interesų bei poreikių plėtojimąsi, naujų atradimų, garantuoti vaikams galimybę rinktis veiklą pagal interesus, poreikius bei užtikrinti konkrečiam amžiaus tarpsniui svarbių gebėjimų nuoseklų ugdymąsi, išnaudojant regiono kultūros tradicijas (Vilniaus miesto renginių tradicijos) bei gamtinę įstaigos aplinką (esame šalia Vingio parko). Laikomasi požiūrio, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigoje kokybiškai ugdomas kiekvienas vaikas savo individualiu tempu žingsnis po žingsnio įgyjant numatytas žinias, gebėjimus, nuostatas. Laikantis šio požiūrio, vaikams turintiems *sunkumų ugdantis* taikomi tie patys pasiekimų žingsniai, tik vaikas jų siekia savo tempu pagal savo galimybes.

Tuo atveju, kai ikimokyklinio ugdymo auklėtojai daro prielaidą, kad dirba su raidos sunkumų turinčiu vaiku, siūloma vadovautis pateiktomis žemiau ugdymo gairėmis bei *Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis* (2015) bei *Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu* (2016). Visgi, jei išbandžius alternatyvius metodus, vaiko ugdymosi poreikius atitinkančius bendravimo būdus, jis vis tiek nuo bendraamžių atsilieka savo gebėjimais arba juos demonstruoja itin savitai, kreipiamasi į ugdymo įstaigos Vaiko gerovės komisiją.

2 paveikslas. Ugdymosi sunkumų turinčio vaiko ugdymo kryptys

Ši schema reiškia, kad vadovaudamasis vaiko poreikiais (t. y. stebėdamas jo dėmesį, susidomėjimą, bandymus), ikimokyklinio ugdymo auklėtojas suteikia vaiko polinkiams ir pomėgiams reikalingą kryptį. Kiekvienas savitų raidos ypatumų turintis vaikas yra unikalus, jo raida ir mokymosi būdas gali stipriai skirtis nuo kitų vaikų mokymosi būdo. Dėl šių vaikų fizinių ar (ir) psichikos ypatumų pabrėžiami šie ugdymo principai:

- Laikas, reikalingas vieno ar kito gebėjimo susiformavimui gali būti daug ilgesnis.
- Savitai besivystantį vaiką reikia *dažniau* girti, skatinti, drąsinti, o ne akcentuoti tai, kas jam prasčiau pavyksta.
- Dėl savitų suvokimo ar raidos ypatumų ugdymosi sunkumų turintis vaikas dažnai neišmoksta *spontaniškai* – stebėdamas, kopijuodamas bendraamžių ar suaugusiųjų elgesį, todėl apgalvojami gebėjimo sudėtinės dalys, numatomos jo formavimo pakopos.
- Pasirenkant, kokį gebėjimą ugdyti pirmiausia ir jo formavimo būdą, bendradarbiauti su vaiko šeima: sudarant sąlygas namie ir ugdymo įstaigoje mokytis to paties gebėjimo tokiu pačiu metodu (būdu).
- Dėl poreikio dažniau ir ilgiau kartoti tam tikrus veiksmus, veiklas, gebėjimų ugdymą integruoti į kasdienes veiklas ir tai daryti kuo natūralesniu būdu (pvz., mokyti padengti stalą, kai ruošiamasi valgyti; mokyti naujų žodžių žaidžiant ir pan.).
- Remiamasi vaiko gerosiomis savybėmis. Iššūkis ikimokyklinio ugdymo auklėtojui jas *pastebėti*.
- Ikimokyklinio ugdymo auklėtojui svarbu atsiminti: jei vaikas kažką daro savo noru, tai daro todėl, kad: a) tai jį stimuliuoja, b) tai jam pavyksta, c) arba ir tai, ir tai. Pasinaudoti kad ir netikėčiausiais vaiko pomėgiais, prieš tai išsiaiškinus jų funkcinę prasmę – ko vaikas siekia, kas jį pastiprina vienoje ar kitoje veikloje (pvz., autistiškas vaikas gali ilgai sukioti mašinos ratelius todėl, labai svarbu pastebėti, fiksuoti ir aptarti su tėvais menkiausią vaiko pažangą, kad ją pamatytų tėvai ir pats vaikas – tai puikiai motyvuos tolesniam ugdymuisi).

Ugdome vaikus atsižvelgiant į jų gebėjimus, tad didelis dėmesys skiriamas *gabių, meistriškumo siekiančių vaikų ugdymui*.

Laviname gabų vaiką, sukurdami jo gabumus ugdančią aplinką:

- suteikiant galimybę įvairiems tyrinėjimams;
- praturtinant tam tikros srities ugdymo turinį bei jo pateikimą;
- suteikiant galimybę pasirinkti domėjimosi sritį ir giliau ją tyrinėti;
- ugdymo metu grupuojant ugdytinius pagal gabumus;
- suteikiant galimybę įsisavinti ir plėsti žinias bei įgūdžius jo paties tempu;
- priimant vaiką tokį, koks jis yra;

- dominantis vaiko talentu ir teikiant jam paramą, skatinant, palaikant jį;
- skatinant dalyvauti renginiuose, papildomo ugdymo užsiėmimus, kuriuose vaikas galėtų atskleisti savo gabumus;
- organizuojant dailės darbų parodas, sporto varžybas, vaidinimus, konkursus, viktorinas ir pan. (t.y. renginius, kurių metu galėtų atsiskleisti vaikų talentai)

◆2.IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI◆

✓ **Socialinio ir emocinio kryptingumo principas.** Siekiama išsaugoti savitą vaikų pasaulėjautą ir mąstymą. Sudaromos sąlygos įvairių vaiko galių plėtojimuisi, harmoningam kryptingam asmenybės vystymuisi socialinėje – kultūrinėje aplinkoje.

✓ **Tautiškumo ir pilietiškumo skatinimo principas.** Puoselėjamos lietuvių tautos tradicinės kultūros vertybės, siekiama ugdyti būsimąjį tautos kultūros saugotoją ir kūrėją, besididžiuojantį savo gimtine.

✓ **Ekologinio supratingumo principas.** Siekiama, kad vaikai jaustų gamtos vientisumą ir harmoniją, numatydami savo veiksmų padarinius gamtai bei jų grįžtamąjį poveikį.

✓ **Tęstinumo principas.** Atsižvelgiama į vaiko gebėjimus, įgytus šeimoje, lopšelio - darželio grupėse, susipažįsta su tolesnio ugdymo(si) perspektyva priešmokyklinėje grupėje.

✓ **Mokymosi žaidžiant ir kitaip aktyviai veikiant principas.** Puoselėjamas vaiko mokymasis žaidžiant bei kitaip aktyviai veikiant ir taip džiaugsmingai įgyjant naujų gebėjimų, naujos patirties.

✓ **Integralumo principas.** Siekiama fizinės, asmeninės, emocinės, socialinės, dvasinės vaiko gerovės, vadovaujantis visuminiu požiūriu į vaiką.

◆ 3.UGDYMO PROGRAMOS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI◆

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsniais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius, užtikrinant saugią, ugdymąsi skatinančią aplinką, dialogiška sąveika grindžiamą tikslingą ugdymą ir spontanišką vaiko ugdymąsi, siekti, kad vaikas:

- ✓ Plėtotų individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažintų ir išreikštų save.
- ✓ Pažintų ir perimtų tautos kultūrą, ekologinę mąstyseną, ugdytųsi tautinį ir kultūrinį tapatumą;
- ✓ Aktyviai veikdami ugdytųsi ekologinį sąmoningumą, norėtų sužinoti, išmolti, suprasti, kas vyksta aplinkui.
- ✓ Pozityviai bendrautų ir bendradarbiautų su suaugusiais ir vaikais, mokytųsi spręsti kasdienes problemas, atsižvelgti į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes.
- ✓ Aktyviai dalyvautų ir kūrybiškai išreikštų save šeimos, ugdymo įstaigos ir vietos bendruomenės gyvenime.
- ✓ Mokytųsi pažinti ir veikti: žaistų, keltų klausimus, tyrinėtų, rinktųsi veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ko išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius.

◆ 4. UGDYMO TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS◆

Ugdymo turinys ir organizavimas. Ugdymo turinys įgyvendinamas per visą vaiko buvimo įstaigoje laiką: jam valgant, ruošiantis ilsėtis, eiti į lauką, bendraujant, dalyvaujant pedagogų organizuotoje ir pačių vaikų spontaniškoje veikloje.

Ugdymo turinyje integruoti: svarbiausi *vaikų poreikiai*, ikimokyklinio ugdymo *lūkesčiai* (žr. Ugdymo programos modelis) *vaikų ugdymosi pasiekimai* (ugdymosi procese vaikų siektini gebėjimai, žinios, nuostatos), *vaikų veiksena, ugdymo gairės*. Ugdymo gairės yra orientyras ikimokyklinio

ugdymo auklėtojams, kaip galima siekti aprašytų vaiko žinių ir supratimo, gebėjimų ir nuostatų ugdymosi. Toks ikimokyklinio ugdymo programos modelis persipina su ugdymo procesu bei jame realizuojamais vaiko poreikiais, o pedagogas gali pagal iškilusias ugdymo(si) situacijas laisvai rinktis ugdymo metodus, būdus ir priemones, atitinkančias šiuolaikinį požiūrį į vaiką.

Įstaiga pasižymi savita ugdomojo proceso organizavimo struktūra. Vyksta grupinė ir individuali vaikų veikla ryte ir po pietų, grupėje, lauke ar kitose aplinkose. Ryte – “Ryto ratas”, skirtas veiklų numatymui, socialinių, emocinių įgūdžių ugdymui, po pietų – “Popietinis ratas”, skirtas praleistos grupėje dienos apmąstymui, įsivertinimui, numatymui tolimesnės veiklos. Ugdomąjį procesą koordinuoja grupės auklėtoja, jai padeda auklėtojos padėjėja, studentai, savanoriai, meninio ugdymo pedagogas, logopedas.

Ikimokyklinio ugdymo programos turinys suderintas su ankstyvojo bei priešmokyklinio ugdymo programų turiniu.

Ugdymo(si) strategijos, naudotinos įgyvendinant programą:

- ✓ **Žaidimas.** Tai vaiko gyvenimo ir ugdymosi būdas. Palankios vaiko žaidimui aplinkos sudarymas, ugdančiųjų priemonių keitimas, vaiko sumanyto žaidimo palaikymas ir plėtojimas, naujų sumanymų skatinimas, pedagogo bendravimas su vaiku. Vaiko ugdymosi žaidimo metu kartu su bendraamžiais, įsiterpiančiais auklėtojais, būdai: **mokymosi pakeliui skatinimo** (vaiko pastangos nukreiptos ne į tai, ko jis nori išmokti, bet į kitą tikslą, pvz., pažaisiti mėgstamą žaidimą, patirti įsimintinų įspūdžių, pabendrauti su kitais, tačiau siekdamas kitų tikslų vaikas išmoksta daugelio naudingų dalykų), **vaiko mokosi vienas iš kito skatinimo** (vaikai stebi, tiria vienas kito idėjas, vienas kito mąstymo būdus ir perspektyvas, tariausi, diskutuoja, argumentuoja ir priima arba atmeta idėjas, apie kurias kalba bendraamžiai, modeliuoja), **jungtinio dėmesio inicijavimo ir palaikymo** (matyti, kuo domisi vaikas, ir leisti jam vystyti autentišką žaidimą, prisijungiant prie jo minčių tėkmės, jas palaikant, praplečiant, paskatinant vaiką kurti asmenines prasmes, bendrą žinojimą, o ne nukreipiant vaiko žaidimą nauja linkme), **jungtinio dalyvavimo, vaikų mokymosi patirčių ir būdų refleksijos skatinimo (po žaidimo) ir kt.**
- ✓ **Komunikacinių-didaktinių pedagogo ir vaiko susitikimų žaidime strategija.** Tai pedagogo ir vaiko dvikryptė sąveika, kurios dėmesio centre – vaiko įgalinimas, paramos teikimas ir laispiškumas jos mažinimas, bendras žinojimo konstravimas, mąstymas, problemų sprendimas kartu, ugdantysis dialogas, klausymasis ir atsako teikimas, klausinėjimas, modeliavimas, iššūkio kėlimas, drąsinimas
- ✓ **Ugdymas naudojant įvairias meno priemones.** Vizualinės raiškos, muzikos, vaidybos priemonėmis skatinamos vaikų teigiamos emocijos, saviraiška, teigiamas savęs vertinimas, suteikiamas pažinimo džiaugsmas, mažinamas nerimas, įtampa, agresija. Į dailės meno pasaulį vaikai vedami per tautodailę, muzikinėje veikloje – parenkant liaudies, profesionalią, rimtąją muziką.
- ✓ **Ugdymas pavyzdžiu.** Pedagogas žaismingai, išraiškingai ką nors veikia vaikų akivaizdoje ir skatina juos mėgdžioti. Pedagogas pradėjęs kokią nors veiklą perleidžia savarankiškai ją tęsti vaikams. Pedagogas veikia drauge su vaikais kaip žaidimo partneris, mimika, elgesiu, veiksmais, daiktais modeliuoja tai, ką tikisi perduoti vaikams. Ugdymui naudojamas kito vaiko, tėvų pavyzdys.
- ✓ **Ugdymosi skatinimas, sukuriant tinkamą aplinką.** Įrengiamos vaiko veiklai patogios erdvės, parenkamos ugdymasi, kūrybiškumą, eksperimentavimą, saviraišką skatinančios priemonės, žaislai, informacijos gavimo šaltiniai, užrašai, ženklai ir kt. Vaikai skatinami patys susikurti vietas žaidimams, veiklai. Pripažįstama vaiko teisė rinktis veiklą, buvimo vietą, draugus, laisvai judėti iš vienos erdvės į kitą. Naujos priemonės pristatomos originaliai, parodomi veikimo su jomis būdai.
- ✓ **Situacinis – spontaniškas ugdymas.** Pedagogas keičia numatytą veiklą pagal iškilusią vaiko idėją, sumanymą. Pritaria vaiko veiklai, ją gerbia, emociškai palaiko, išplėtoja ugdytinio inicijuotus pokalbius, žaidimus, reaguoja į vaiko klausimus, atsiskleidusią patirtį. Kūrybiškai panaudoja ugdymui netikėtai susidariusią situaciją.

- ✓ **Personalizuotas ugdymas.** Pedagogas numato, kokią veiklą individualiai pasiūlys vaikui individualiai (bendra vaiko ir pedagogo veikla, logopedo parama, individualios užduotys šeimai, individualios programos).

Pedagogų vaidmenys vaiko ugdymo procese: pagalbininkas, draugas, stebėtojas, skatintojas, idėjų palaikytojas, koordinatorius, suteikiantis vaikams paramą (užduodant klausimus, paskatinant vaiką išbandyti kitą veiklos būdą, pasiūlant ugdytiniui priemonių, duodant vaikui patarimų, kai jis susiduria su sunkumais, skatinant vaiką tęsti veiklą toliau arba išbandyti kitą būdą, svarstant kartu su ugdytiniu užduotį ar problemą, parodant vaikui, kaip atlikti užduotį ar įveikti problemą, skatinant įsivaizduoti, fantazuoti, fotografuoti, mąstant, veikiant kartu ir kt.)

Naudojamos įvairios ugdymo(si) organizavimo formos (visos grupės, mažos vaikų grupelės, individuali vieno vaiko veikla, išvykos, ekskursijos, vaikų žaidimų, kūrybinės raiškos, tyrinėjimų ir eksperimentavimo savaitės, projektai ir kt.)

Naudojami aktyvūs ugdymo būdai (mąstymo žemėlapis, minčių lietus, autoriaus kėdė, smegenų šturmas, situacijų vaidinimai, voratinklis, keturi kampai, eksperimentai, bandymai ir atradimai, klausimų ramunė, apskritas stalas ir kt.).

◆ 4.1.SAUGUMO IR PRIPAŽINIMO POREIKIAI◆

Lūkestis: Saugus, orus vaikas, pasitikintis savimi pilietis

Sietina su šiomis pasiekimų sritimis:

- 3. Emocijų suvokimas ir raiška
- 4. Savireguliacija ir savikontrolė
- 5. Savivoka ir savigarba
- 10. Aplinkos pažinimas (socialinė aplinka)
- 14. Iniciatyvumas, atkaklumas

Vaikui ugdantis tobulėja:

- ☒ savo jausmų suvokimas, kitų jausmų atpažinimas, jų pavadinimas ir tinkamas reagavimas į juos, savo bei kitų nuotaikų ir jausmų apmąstymas;
- ☒ gebėjimas nusiraminti, laikytis susitarimų, taisyklių, jausmų raiškos kontrolė;
- ☒ vaiko asmeninio tapatumo, bendrumo su šeima, grupe jausmas, savęs vertinimas, tautinio tapatumo jausmas;
- ☒ socialinės aplinkos pažinimas, pagarba gyvybei ir aplinkai.
- ☒ gebėjimas pačiam susirasti veiklą ir ją turiningai plėtoti bei įsitraukti į suaugusiojo pasiūlytą veiklą, susikoncentruoti ir išradingai ją plėtoti,

Vertybinės nuostatos:

- ☒ Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais
- ☒ Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį
- ☒ Save vertina teigiamai. Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.
- ☒ Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį

Ugdymo sritis	Augantys vaikų pasiekimai (1-3 žingsnelis)	Vaikų veiksenos
Aš suvikiu savo ir atpažįstu kito jausmus	-Emocijos pastovesnės, tačiau dar būdinga greita nuotaikų kaita. -Atpažįsta kito vaiko ar suaugusiojo emocijų išraiškas, į jas skirtingai reaguoja.	-Nori būti pastebėtas ir įvertintas. -Padaręs atradimą ar atlikęs užduotį reiškia pasitenkinimą. -Pradeda suprasti kitų jausmus (pvz. bando paguosti kitą). -Pradeda suprasti savo jausmus, mokosi juos pavadinti, išreiškia bendraudamas ir vaizduotės žaidimuose. -Bendraudamas su kitais labiau valdo impulsyvumą. -Išreiškia jausmus žaisdamas simbolinius žaidimus. -Moka nusiraminti, sugeba susivaldyti nesudavęs, kai yra supykęs.
Aš laikausi susitarimų	-Nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas. -Rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais.	-Elgiasi taip kaip jį moko ar elgiasi suaugusieji. -Geba pasirinkti, paragintas įsijungia į žaidimą, palaukia savo eilės. -Bando laikytis taisyklių (kelios taisyklės vienam laikotarpiui), jas

	-Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų.	suprantant kaip lūkesčius, patarimus. -Dalyvauja grupės veikloje 5–10 min.;
Aš unikalus ir jaučiu bendrumą su šeima, grupe, bendruomene	-Atpažįsta save, pasako, kas jis yra – berniukas ar mergaitė, pavadina kelias kūno dalis. -Supranta, ką ir kaip gali padaryti pats, tikisi suaugusiojo palaikymo. -Kalba pirmuoju asmeniu. -Pasako savo ir savo šeimos narių vardus. -Stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi joje.	-Atpažįsta save veidrodyje, nuotraukose; Sako „Aš“, turi aiškų savo kūno vaizdą, pažįsta ir parodo 5-6 savo kūno dalis, atrenka drabužius mergaitei, berniukui. -Piršteliais parodo, kiek jam metų. -Prisimena draugų, šeimos narių vardus. -Pradedą tapatinti save su to paties amžiaus ir lyties vaikais. -Domisi artimųjų, suaugusiųjų darbu. - Prašomas suranda grupėje, rūbinėje, miegamajame tam tikrus daiktus ir atneša juos.
Aš pats susirandu įdomią veiklą, įsitraukiu į kitų siūlomą	-Pats pasirenka daiktus, su jais žaidžia, daug kartų atkakliai bando atlikti naują veiksmą, kartoja tai, kas pavyko, energingai žaidžia. Pats keičia veiklą. Trumpam atitraukus dėmesį vėl sugrįžta prie ankstesnės veiklos. Laisvai juda erdvėje. -Pats noriai mokosi iš tų, su kuriais jaučiasi saugus. -Išbando neįprastą veiklą -Veiksmams ir atskirais žodžiais reiškia norus, veda suaugusiųjų prie dominančių daiktų.	-Drąsiai išbando naują veiklą, daiktus. -Domisi kitais vaikais ir pats ieško draugo savo žaidimui, pradeda kalbėtis su kitu (pavadina žaislus, veiksmus, siūlo, prašo, komentuoja). -Jaučia vis didesnę malonumą žaisdamas su bendraamžiais. -Noriai žaidžia kartu su suaugusiuoju, mėgdžioja jo kalbą, poelgius, emocijų raiškos būdus.

Kaip pedagogas padeda vaikams ugdytis

- Skatina vaiką reikšti vis įvairesnes emocijas bei jausmus ir atsakyti į kito jausmų raišką;
- Užmezga artimą emocinį ryšį su vaiku, prisitaiko prie jo bendravimo ritmo ir poreikių, sudaro sąlygas ugdytis saugiam prierašumui;
- Pripažįsta vaiko teisę jausti ne tik džiaugsmą, bet ir pyktį, liūdesį, baimę, nerimą, švelniu elgesiu padeda jam nusiraminti;
- Žaidžia fizinius, kontaktinius žaidimus emociniam intelektui ugdyti (pvz. Grimasos, Ku-kū, Žaislų slėpimas ir kt.)
- Skatina pirmuosius bandymus bendrauti su kitais vaikais;
- Padeda perprasti grupės tvarką ir skatina jos laikytis;
- Bendrauti su vaiku, drauge žaisti ar tvarkytis, padedant įgyti pradinius bendravimo įgūdžius;
- Nuosekliai laikosi tam tikrų grupės taisyklių ir demonstruoja tai vaikui;

Ugdymo sritis	Augantys vaikų pasiekimai (4 žingsnelis)	Vaikų veiksenos
Aš suvoku savo ir atpažįstu kito jausmus	<ul style="list-style-type: none"> -Pradedą atpažinti, ką pats jaučia, -Atpažįsta aiškiausiai reiškiamas emocijas ir į jas skirtingai (dažnai tinkamai) reaguoja. -Pavadina pagrindines emocijas. 	<ul style="list-style-type: none"> -Jaučiasi mylimas, svarbus, stengiasi būti geras, žaisdamas, kasdieninėse situacijose išreiškia pagrindinius jausmus žodžiais. -Suvokia jog turi savarankišką vidinį pasaulį, įvardija kai kurias savo vidines būsenas (man liūdna, linksma). -Simboliniu ženklu pažymi savo nuotaiką. -Prieš veidrodį žaidžia mimikos žaidimus, įvardina emocijas. -Žino, kad žmonės turi emocijas ir jausmus, mąsto (gali džiaugtis, pykti, būti laimingi, turėti savo nuomonę ir t.t). -Vaidina, iš kortelių sudeda siužetus (geri-blogi poelgiai), pasakoja apie tai. -Kasdieninėse situacijose džiaugiasi kartu su kitu vaiku, paguodžia kitą, siūlo pagalbą, pakviečia žaisti nuliūdusį vaiką, kurio į žaidimą nepriima kiti.
Aš laikausi susitarimų	<ul style="list-style-type: none"> -Pradedą valdyti savo emocijų raiškos intensyvumą -Nuolat primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų. 	<ul style="list-style-type: none"> -Neverkia paliekamas darželyje, gana lengvai prisitaiko prie pokyčių. -Suvokia, kad kitas žmogus negali žinoti ar tu alkanas, ar sotus, kur tau skauda, jei jam nesakai. -Tiki, kad artimieji ir gerai pažįstami žmonės palankūs ir geranoriški ir atsako jiems tuo pačiu. -Kartu su auklėtoja kuria grupės taisykles, jų laikosi, primena kitiems apie tai. -Žino elementarias mandagumo taisykles (pasisveikina, atsisveikina, padėkoja). -Žino, kaip galima susidraugauti (mandagumo, tinkamo elgesio įgūdžiai, šypsena, mimika, kalba) -Dalyvauja diskusijose, probleminiuose pokalbiuose apie savo emocijų raišką, konflikto sprendimo būdus, jų taikymo pasekmes. -Paaiškina, motyvuoja vienokį ar kitokį savo elgesį, stengiasi suprasti kito norą. -Supranta, kas silpnina draugystę (melas, pavydas, nepasitikėjimas, šykštumas).
Aš unikalus ir jaučiu bendrumą su šeima, grupe, bendruomene	<ul style="list-style-type: none"> -Supranta, kad turi nuo kitų atskirą savo norų, ketinimų, jausmų pasaulį. -Palankiai save vertina. -Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus, pasako miesto, gatvės, kurioje gyvena, pavadinimus, 	<ul style="list-style-type: none"> -Pasitiki savo jėgomis ir sėkme, jaučiasi vertinamas. -Pasako savo vardą, pavardę, kitų vaikų, suaugusiųjų vardus; supranta, kad tą patį vardą gali turėti keli žmonės. Jaučia meilę ir pagarbą savo tėvams. -Atpažįsta save kūdikystės nuotraukose, apibūdina savo išvaizdą, pasako, kad suaugęs bus vyras (moteris), tėvelis (mamytė). -Atpažįsta savo drabužius, daiktus; turi vietą asmeniniams daiktams; -Pasakoja, kokiame name gyvena, ką labiausiai myli, pasakoja išvykų įspūdžius.

	savo vardą ir pavardę.	pajunta, jog asmeniniai gebėjimai leidžia daug kur apsieiti be suaugusiųjų pagalbos (stengiasi apsitarnauti: apsivilkti, apsiauti, pavalgyti ir kt.); -Pasakoja apie savo namą, gatvę (pasako savo adresą), kuria savo namų, gatvės, darželio planus, projektus, piešia Lietuvos žemėlapi; tampa „architektais“ ir nupiešia namą, kuriame norėtų gyventi; -Pasakoja apie keletą žymių savo gimtojo miesto ar Lietuvos objektų.
Aš pats susirandu įdomią veiklą, ištraukiu į kitų siūlomą	-Dažniausiai pats pasirenka ir kurį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. -Kviečiant, sudominant ištraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą.	-Žaidžia šalia kitų vaikų vienas, su vienu ar dviem vaikais. -Renkasi norimą veiklą iš keleto siūlomų, veikloje dalyvauja tiek laiko, kiek pageidauja. -Geba savaip atlikti pasiūlytą veiklą, siūlo žaidimo variantus. -Savo sumanymu užkrečia draugus, priima kitų siūlomas idėjas. -Netrukdo kitiems žaisti, stengiasi derinti veiksmus. -Dalinasi žaislais, darbo priemonėmis (pieštukais ir kt.), vaišėmis. -Kartu su draugais tvarko žaislus. Kartu su suaugusiu padengia ir tvarko stalą valgiui. -Draugiškai pasiskirsto socialinių, vaidmeninių, muzikinių žaidimų vaidmenimis. -Kuria šalia kitų vaikų, dalyvauja kolektyviniuose dailės darbuose, džiaugiasi savo kūrybiniais laimėjimais.

Ugdymo sritis	Augantys vaikų pasiekimai (5 žingsnelis)	Vaikų veiksenos
Aš suvokiu savo ir atpažįstu kito jausmus	-Atpažįsta bei pavadina savo jausmus, juos išreiškia mimika (ne veiksmais) ir įvardina situacijas, kuriose jie kilo, pradeda kalbėtis apie jausmus su kitais. -Vis geriau supranta ne tik kitų jausmus, bet ir situacijas, kuriose jie kyla.	-Suvokia ne tik teigiamas savo savybes, bet ir tuos neigiamus bruožus, kuriuos reikia ištaisyti. -Kontroliuoja savo veiksmus (nesistumdo, nesimuša) ir emocijas (susivaldo supykęs). -Neskriaudžia kitų ir siekia, kad būtų išvengta sužalojimų, ištikus nelaimei užjaučia, prireikus atsiprašo. Kalba apie tai. -Jaučia, kad palankumas kitiems žmonėms padeda susibičiulianti ir gerai jaustis. Diskutuoja apie draugystę. -Supranta, kad žmonės elgiasi įvairiai (daugumas elgiasi dorai, tačiau yra žmonių, kurie nusižengia tam tikrom normom, už tai jie baudžiami; žino, kad yra negerų žmonių, todėl reikia būti atsargiam su nepažįstamais žmonėmis).
Aš laikausi susitarimų	- Ramioje situacijoje sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus, numato jų taikymo pasekmes.	- Kuria grupės taisykles. Laikosi žinomų elgesio normų, primena draugams apie tai. -Siūlo sumanymus, numato priemones jų įgyvendinimui; sumanymą stengiasi įgyvendinti iki galo.

	<p>-Primenamas laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų, pats primena kitiems tinkamo elgesio taisyklės ir jų laikosi.</p>	<p>-Supranta, kad nuo asmeninio elgesio priklauso savo ir kitų saugumas. Sprendžia konfliktus ne tik pasakydamas suaugusiam, bet ir bando tartis su draugu. -Savarankiškai pasikloja lovą, sutvarko žaislus, padengia stalą pietums, patarnauja fiziškai silpniesiems; -Suvokia darbštumą, kaip vieną iš svarbiausių savybių, padeda tvarkyti grupę, aikštelę. -Supranta, lygina darbo vertę, kai dirba vienas žmogus ir daug žmonių.</p>
<p>Aš unikalus ir jaučiu bendrumą su šeima, grupe, bendruomene</p>	<p>-Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys, kalba apie šeimą, draugus, siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų. -Pasakoja apie savo šeimą, kaimynystę, apie savo gimtąjį miestą -Atranda buities prietaisų, skaitmeninių technologijų panaudojimo galimybes, mokosi jais naudotis.</p>	<p>--Jaučiasi mylimas ir vertas meilės, stengiasi būti geras. -Piešia Šeimos medį, pasakoja apie savo šeimą, namus, supranta ir pasako, kas vienija šeimas. -Sugeba palyginti savo šeimą ir draugų šeimas (šeimos dydis, būstas, gyvenama vietovė, pomėgiai, interesai ir kt.). -Intuityviai jaučia tėvų ir vaikų tarpusavio pagarbos santykius. -Supranta, kas stiprina draugystę (dalinasi žaislais, saldumynais, padeda kitiems bėdoje, stengiasi padaryti draugui ką nors malonaus, stengiasi žaisti drauge ir t.t.). -Gamina dovanas nuskriaustiems, vienišiams, ligoniams, samprotauja, kodėl tai daro -Supranta, kad kiekvienas mes esame kaimynas aplinkiniams, kokios problemos kyla kaimynystėje (pvz.negalima triukšmauti). -Supranta, kad žmonės susiję vieni su kitais, padeda vieni kitiems (žmonių darbai paslaugų sferoje, gamyklose, parduotuvėse, ūkininkų darbai). -Sutaria su kitais vaikais, suaugusiais, turi vieną ar keletą draugų grupėje. -Gerbia ir užjaučia našlaičius, silpnesnius, sergančius, atidus ir dėmesingas gyvūnams, augalams. -Žaidžia edukacinius žaidimus, domisi įvairiais vaizdais planšetėje, kompiuteryje, atranda interneto galimybes; domisi SMART lentos galimybėmis (piešia, atlieka užduoteles ir pan.), geba naudotis mobiliu telefonu. -Kartu su suaugusiuoju spaudžia sultis, plaka kokteilius elektriniais buities prietaisais; -Kartu su suaugusiuoju naudojasi magnetola, CD grotuvu, televizoriumi (išjungti, įjungti, kanalų paieška), bando fotografuoti.</p>
<p>Aš pats susirandu įdomią veiklą, ištraukiu į kitų siūlomą</p>	<p>-Pats pasirenka ir ilgesnį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. -Lengviau pereina nuo paties pasirinktos, suaugusiojo</p>	<p>-Nori viską daryti pats, nors ir nesiseka. -Paslaugus, padeda kitiems. -Jeigu kas nepavyksta, kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. -Renkasi norimą veiklą iš keleto siūlomų, pradeda ir baigia veiklą. -Bendraudamas su draugais veikia su žaislais, daiktais, persirengia, naudoja kaukes. -Žaisdamas moka džiaugtis, jausti malonumą pasiekęs laukiamo rezultato. Veikdamas</p>

	pasiūlytos veiklos. -Suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka susitelkęs, savaip, savarankiškai.	nori pamatyti, kas iš to išeis. -Tyrinėja naujus žaislus, bando išsiaiškinti naujus, nežinomus dalykus (veikimo mechanizmą, konstrukcijas, medžiagos ypatumus ir kt.), savaip veikia. -Bando įveikti žaidime atsiradusias kliūtis savo pastangomis. Savarankiškai veikia su žaislais, pateikia savo idėjas, sumanymus kitiems vaikams ir dėl to jaučia vidinį pasitenkinimą.
--	---	--

Ugdymo sritis	Augantys vaikų pasiekimai (6 žingsnelis)	Vaikų veiksenos
Aš suvokiu savo ir atpažįstu kito jausmus	-Apibūdina savo jausmus, pakomentuoja juos sukėlusias situacijas bei priežastis. -Pastebi nuskriaustą, nusiminusį, stengiasi jam padėti net kartais bando keisti savo elgesį (neskaudinti, atsižvelgti į kito norus).	-Žino, kad kai kurie fiziniai trūkumai netrukdo būti geram, oriam, sąžiningam. -Suvokia, kad žmonės skiriasi charakteriu, temperamentu, gerbia ir priima kitų nuomonę, vertina ir žino, kas yra gera ir kas bloga. -Stengiasi, kiek gali, išlaikyti rimties, nejudrumo pozą žaidžiant. -Žavisi drąsa, išsverme, kantrybe, kruopštumu, stengiasi pats toks būti. -Pratinasi susikaupti bei atsipalaiduoti, atsispirti pagundoms. -Pratinasi atsakyti už savo veiksmus: nemeluoti, tesėti duotą žodį. -Pradedama kalbėtis apie tai, kas gali padėti pasijusti geriau.
Aš laikausi susitarimų	-Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio, ieško taikių išeikių, stengiasi suvaldyti savo pyktį; -Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. -Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.	-Laikosi taisyklių, moka paaiškinti, motyvuoti vienokį ar kitokį savo elgesį, kontroliuoja savo veiksmus ir emocijas, pratinasi susikaupti ir atsipalaiduoti, priima tam tikrus pasikeitimus aplinkoje. -Sprendžia problemines situacijas, diskutuoja, išklauso kitą (draugą, suaugusįjį), stengiasi būti kantrūs, tolerantiški. -Patys kuria grupės taisykles, laikosi jų, moka paaiškinti, motyvuoti vienokį ar kitokį savo elgesį. -Supranta, kad draugai skiriasi būdo ypatybėmis ir gali būti panašūs. Žaidžia su vienu ar dviem draugais, dalyvauja grupiniuose žaidimuose. -Supranta, kas silpnina draugystę (melas, pavydas, nepasitikėjimas, šykštumas). -Netrukdo kitiems vaikams, dalinasi žaislais, šoka, dainuoja bei groja kartu. -Drąsiai reiškia savo nuomonę. Suvokia, kad nuo jo paties priklauso vienoks ar kitoks žaidimo sprendimas, veikla, elgesys. -Geba prisidėti prie grupės, darželio aplinkos tvarkymo.
Aš unikalus ir jaučiu	-Vis geriau suvokia savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus,	-Žaidžia žaidimus „Augu ir keičiuosi“ „Jausmų veidrodis“ ir kt. -Diskutuoja apie jo poreikius, aiškinantis, kurie jų svarbūs gyvybei ir sveikam

<p>bendrumą su šeima, grupe, bendruomene</p>	<p>suvokia save, kaip galintį daryti įtaką kitam (pralinksmininti, padėti ir kt). -Save apibūdina, nusakydamas fizines ir elgesio savybes, priklausymą šeimai, grupei, gali pasakyti savo tautybę. -Tolerantiškas kitokiam. - Domisi ir įvardina keletą savo šalies, miesto, giminės, šeimos svarbių objektų pavadinimus, svarbias datas, žmones ir pan. -Pavadina suaugusiųjų profesijas, pasako tėvų profesijas, kalba apie profesijos pasirinkimą -Papasakoja apie tradicines šventes, domisi senoviniais daiktais. -Domisi žmogaus gyvenimo būdu, jo kaita, kaip žmonės gyvena kitose šalyse. -Bando prisiimti atsakomybę už bendrą darbą, stengiasi prisidėti, dalyvauti talkose, šventėse.</p>	<p>gyvenimui, o kurie yra tik malonūs įgeidžiai; -Kalbėti apie tai, kad visi vaikai yra svarbūs ir turi lygias teises ir įvairias pareigas; -Ugdosi pagarbos žmogui jausmą, supratimą apie žmogaus paliktą atmintį: pastatytą namą, užaugintą vaiką, pasodintą medį. -Intuityviai suvokia, kad šeimos, kalbančios viena kalba, gyvenančios tais pačiais papročiais, sudaro tautą, kiekviena tauta turi savo Gimtinę, o Žemė – visų tautų ir kiekvieno mūsų namai. - Suvokia, kad skiriasi šeimų tradicijos, papročiai, kalbama skirtingomis kalbomis, vadinami skirtingais vardais (pvz. mama – žmona ir kt.). -Lankydami artimiausius kultūros, istorijos, gamtos paminklus (Gedimino pilis, Katedra, Trijų kryžių kalnas, senamiestis, etnografinis muziejus, Vingio parkas, Botanikos sodas ir kt.), džiaugiasi jais, jaučia jų vertę ir šventumą. -Ieško informacijos apie lietuvių tradicijas ir papročius. -Žino ir naudoja savo piešiniuose, statiniuose tautos simbolius – vėliavą, herbą ir kt. -Pasakoja, kur buvo išvykęs per atostogas, išėgines dienas, kuriuose Lietuvos miestuose yra buvęs. -Išvardina kaimynines tautas: latviai, rusai, lenkai ir kt. -Žino, kada dėvimas tautinis kostiumas ir kad yra kitų tautų rūbai. -Domisi tautos praeitimi: pasakoja legendas (pvz. apie Vilniaus įkūrimą, Jūratę ir Kastytį), sakmes (pvz. apie žmonių sutvėrimą, Dievą, velnią, aitvarus ir kt.), pasakoja apie savo senelius – kur gyveno, ką dirbo, kuo rengėsi ir kt.). -Dalyvauja šventėse (įstaigoje, mikrorajone, mieste), stebi suaugusiųsius, klausosi jų pasakojimų, suvokia šeimos švenčių (Motinos dienos), tautos (Nepriklausomybės), kalendorinių (Kalėdų, Velykų ir kt.) švenčių prasmę. -Suvokia, kad kūnas keičiasi augant, lygina save dabar su savimi praeityje, sudaro savo kūno augimo albumą. -Suvokia, kas bendra ir skirtinga tarp “aš” kūdikio, vaiko ir būsimo suaugusiojo, lygina save su kitais šeimos nariais. -Atkreipia dėmesį į berniukų ir mergaičių kūno kai kuriuos skirtumus. -Žino, kad yra žmonių, kurie rūpinasi žmonių švietimu (auklėtojai, mokytojai), mūsų saugumu (ugniagesiai, policininkai), žino ir pasakoja kuo rūpinasi, ką dirba jų tėveliai, lankosi tėvų darbovietėse. -Turi tinkamas elgsenos su nepažįstamais žmonėmis nuostatas; žino, kur kreiptis atsitikus nelaimei. -Gerbia ir užjaučia neįgalius, senyvo amžiaus žmones, moka mandagiai su jais elgtis.</p>
---	---	--

<p>Aš pats susirandu įdomią veiklą, įsitraukiu į kitų siūlomą</p>	<p>-Turiningai plėtoja paties pasirinktą veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną, kelias dienas. -Susidomėjęs ilgesniam laikui įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą, siūlo vaikams ir suaugusiajam įsitraukti į jo paties sugalvotą veiklą. -Nuo pradžios iki pabaigos gali atlikti ir nepatrauklią veiklą.</p>	<p>-Realiai suvokia savo gebėjimus, kas sekasi gerai, o kas prasčiau. -Geba draugiškai pasiskirstyti socialinių, vaidmeninių, muzikinių žaidimų vaidmenimis. -Geba kurti šalia kitų vaikų, dalyvauja kolektyviniuose dailės darbuose, džiaugiasi savo kūrybiniais laimėjimais. -Savo sumanymu užkrečia draugus, priima kitų siūlomas idėjas. -Žaidžia žaidimus, kur reikia savito kūrybinio sprendimo: lažybų, varžybų, drąsos išbandymams. -Sutelkia savo jėgas, ryžtą, susiklausymą atsiradusioms staigioms, netikėtoms žaidimo aplinkybėms, problemoms spręsti. -Žaidžia laikydamasis žaidimo veiklos sekos (persirengimo, organizavimo, paties žaidimo, baigties) logikos, ją motyvuoja. -Keičia, laisvai modeliuoja, jei būtina, turimą žaidimo erdvę, planuoja eigą, garsiai skelbia savo sumanymus.</p>
--	---	--

Kaip pedagogas padeda vaikams ugdytis

- Suteikia vaikui sprendimų laisvę, veiklos pasirinkimo galimybę tam, kad didėtų vaiko pasitikėjimas savimi;
- Įsiterpia į vaiko žaidimą naudojantis dalyvio, taikdario, stebėtojo, istorijų pasakotojo, žaidimo globėjo ir kt. strategijomis; Skatina vaizduotės žaidimus;
- Atkreipia vaiko dėmesį į gražius jo ar draugo poelgius; stengiasi, kad sėkmės pojūtį vaikas jaustų kuo dažniau;
- Vaikų grupėje kuria saugų, demokratišką, taikaus bendravimo ir bendradarbiavimo klimatą;
- Nuteikia būti mandagiais, gerbti vienas kitą, diegia atsakomybę už save, savo poelgius;
- Sudaro sąlygas bendrumo su kitais jausmui atsirasti; padeda pajusti ryšį tarp kartų;
- Žaidžia fizinius, kontaktinius žaidimus, žaidimus su taisyklėmis emociniam intelektui ugdyti (pvz. Užmigęs sargybinis, Magnetinės kūno vietos, Energijos perdavimas ir kt.)
- Stiprina jaunųjų šalies piliečių teigiamas nuostatas ir emocinį ryšį su tėvyne, papildo šios krypties ugdymą, vykstantį šeimoje;
- Planuoja išvykas (muziejus, biblioteka, artimiausios įstaigos, Vingio parkas ir t.t.);
- Į grupę kviečiasi svečius: močiutes, įvairių specialybių darbuotojus, įdomius žmones ir t.t.
- Grupės aplinkoje greta kitų naudoja vaiko šeimos ir vietinės bendruomenės ypatumus atspindinčius žaislus, meno kūrinius ir pa.
- Skatina vaikus pačius tvarkyti savo buitį grupėje, darželyje (iššluoti, valyti stalus, tvarkyti teritoriją, su auklėtoja nueiti į parduotuvę, pirkti produktus šventei ir kt.
- Žadina vaikų smalsumą, domėjimąsi supančia aplinka.

◆ 4.2. BENDRAVIMO POREIKIS ◆

Lūkestis: Bendraujantis ir bendradarbiaujantis vaikas

Sietina su šiomis pasiekimų sritimis:

- 6. Santykiai su suaugusiais
- 7. Santykiai su bendraamžiais
- 8. Sakytinė kalba
- 9. Rašytinė kalba

Vaikui ugdantis tobulėja:

- ☒ gebėjimas užmegzti geranoriškus santykius su suaugusiais, bendrauti ir bendradarbiauti su vaikais, abipusė pagarba
- ☒ žinojimas, kaip saugiai elgtis su nepažįstamais suaugusiais
- ☒ aplinkinių kalbėjimo, skaitymo klausymasis, kalbėjimo supratimas
- ☒ natūralus vaiko kalbėjimas su suaugusiais ir vaikais laikantis perprastų kalbos taisyklių
- ☒ domėjimasis skaitymu, raidėmis, žodžiais bei įvairiais simboliais ir jų reikšmėmis, trumpų žodelių skaitymas
- ☒ domėjimasis rašymu, raidžių bei žodžių rašinėjimas, įvairių simbolių braižymas ar piešimas,

Vertybinės nuostatos:

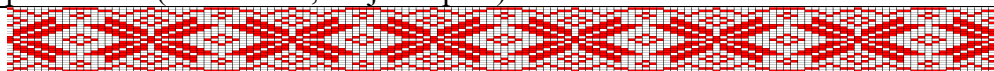
- ☒ Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.
- ☒ Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.
- ☒ Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiais.

Ugdymo sritis	Augantys vaikų pasiekimai (2-3 ž.)	Vaikų veiksenos
Aš klausau, girdžiu, išklausu, kalbu	<p>Klausymas. Klausosi skaitomų ir pasakojamų kūrinėlių, naujų žodžių. Išklauso, supranta ir reaguoja į kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus, siūlymus, patarimus.</p> <p>Kalbėjimas. Noriai dalyvauja pokalbiuose. Kalba 3–4 žodžių sakiniams, žodžius derina pagal giminę, skaičių, linksnį. Vienu ar keliais žodžiais atsako į elementarius klausimus. Pradedą mėgdžioti suaugusiųjų kalbėseną, naudoja mandagumo žodžius.</p>	<p>-Klauso trumpų pasakų, pasakojimų, eilėraščių, dainelių, tautosakos kūrinėlių (patarlės, priežodžiai, garsų pamėgdžiojimas, kūriniai, kur žaidžiama su kalbos garsais).</p> <p>-Supranta klausimus „Kas?“, „Kur?“, „Koks?“, „Kodėl?“, „Kur?“, „Kaip?“ neiginius „ne“, „negalima“; atsako į klausimus, vartoja mandagumo žodžius „ačiū“, „prašau“;</p> <p>-Kalbėdamas derina, jungia žodžius į trumpus sakinius</p> <p>-Žodžiu reiškia savo norus, pageidavimus, pavadina savo veiksmus, klausinėja, atsako į klausimus</p> <p>-Pasakoja apie matytą animacinį filmą, tam tikrą laidą vaikams, matytą spektaklį ir pan.</p> <p>-Deklamuoja eilėraščių, užbaigia žinomas pasakas, eilėraščius.</p>

	<p>Kalba ir klausinėja apie tai, ką matė ir girdėjo. Domisi įvairiomis laidomis, kalba apie jas.</p>	<p>-Pokalbių metu, dainuodamas, žaisdamas mėgdžioja gamtos garsus, gyvūnų “kalbą”, mechaninius garsus. -Pasakoti apie save, savo norus, rūpesčius, šeimos narius. -Nusako aplinkos reiškinių savybes, ieško įvykių priežasčių ir pasekmių, pasakoja apie tai, kas vyksta ar vyko aplink jį; -Pasako savo vardą, atliktus veiksmus įvardija žodžiais; -Vartoja keletą apibendrinančių žodžių (indai, žaislai);</p>
Aš skaitau, rašau	<p>Skaitymas Varto knygeles, dėmesį skiria ir tekstui. Geba sieti paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadina. Pradeda pažinti aplinkoje esančius simbolius.</p> <p>Rašymas Įvairiomis rašymo priemonėmis kraigloja vertikalias ir horizontalias linijas.</p>	<p>-Apibūdina žinomus daiktus, veiksmus, parodo juos paveikslėliuose, žiūrėdamas į paveikslėlį, įvardina ten pavaizduotą daiktą, pasako, kur jį matė. - Skiria grupėje esančius simbolinius ženklus: įvairius žaidimų kampelius, patalpas žyminčius ženklus ir kt. -Klausosi trumpų tekstukų, kuriuose kartojasi tie patys žodžiai. -Kalba apie iliustracijas tam, kad susietų vaizdą su konkrečiu daiktu. -Spontaniškai brauko lape pieštuku, kreidele, teptuku, lauke ant žemės– pagaliuku, kreida. -Žaidžia pirštukų žaidimus.</p>
Aš gerbiu ir pasitikiu suaugusiais	<p>Drąsiai veikia, rizikuoja, išbando ką nors nauja, kai šalia yra suaugusysis. Mėgsta žaisti kartu su suaugusiuoju, mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius. Atpažįsta suaugusiojo emocijas, jausmus. Nori veikti savarankiškai ir tikisi suaugusiojo palaikymo, pagyrimo. Ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai auklėtojas yra šalia jo arba matomas netoliese.</p>	<p>-Siužetiniame žaidime mėgdžioja mamos, auklėtojos padėjėjos ar auklėtojos buitinius veiksmus, savaip juos sudėliodamas į siužetą ir palydėdamas girdėtais žodžiais bei intonacijomis. -Klausydamas suaugusiojo, mėgdžioja garsus, žodžius, intonaciją, veiksmus. -Smalsiai apžiūrinėja į grupę atėjusius svečius, paima jų duodamą žaislą, bendrauja, jeigu šalia yra auklėtojas. -Žino savo artimųjų vardus, žmonių ir gyvūnų kūno dalių pavadinimus, dažniausiai vartojamų buities daiktų, transporto priemonių pavadinimus, juos naudoja pasakojime.</p>
Aš geranoriškai bendrauju su vienu ar keliais bendraamžiais	<p>Ieško bendraamžių draugijos. Žaidžia greta, trumpam įsitraukia į kito vaiko žaidimą. Bendrauja žodžiais, mimika, judesiais, veiksmais, su kitu vaiku. Gali simpatizuoti kuriam nors vaikui.</p>	<p>- Ima tą patį arba tokį patį žaislą ir mėgdžioja kito veiksmus, tiesia žaislą kitam, rodo, nors ne visada jį atiduoda. -Dažniau žaidžia su tam tikru vienu vaiku. - Pakaitomis atlieka veiksmus su kitu, kiekvienas su savo žaislu arba tuo pačiu žaislu, bendrauja žaidime su kitu vaiku.</p>

Kaip pedagogas padeda vaikams ugdytis

- Skatina ir drąsina kalbančius vaikus;
- Kalba su vaikais įdomiomis temomis žaidžiant, tvarkantis ar kitos veiklos metu; komentuoja vaiko veiklą;
- Skatina vaikus įgyti kuo daugiau socialinės ir kultūrinės patirties (kuo ji turtingesnė, tuo palankesnės sąlygos vaiko kalbos raidai);
- Sieja kalbą, judesį, muziką, smulkiąją tautosaką, daile;
- Kalba gražia, taisyklinga, vaizdinga, nemonotoniška, aiškia lietuvių kalba;
- Skatina dialogą;
- Kartu su vaiku žiūri knygeles su paveikslukais, pasakoja, ką mato, ar skatina vaiką pasakoti; skaito pasakas ar kitokius trumpus kūrinėlius, parūpina įdomių formų, žaislinių knygelių vaikams (su iškirptais langeliais, perspektyviniu vaizdu, turinčios vaizdo ir garso efektų);
- Kalba apie garsus aplinkoje (pvz. šuns lojimas, paukščiuko čiulbėjimas), žaidžia su garsais (pvz. tra-lia-lia);
- Skatina vaiko pirmuosius rašymo eksperimentus (keverzonės, linijos ir pan.)

Ugdymo sritis	Augantys vaikų pasiekimai (4 ž.)	Vaikų veiksenos
<p>Aš klausau, girdžiu, išklausau, kalbu</p>	<p>Klausymas. Klausosi sekamų deklamuojamų kūrinų. Pradeda išklaudyti, suprasti ir reaguoti į tai, ką jam sako, aiškina suaugusysis ar vaikas.</p> <p>Kalbėjimas. Klausinėja, užkalbina, prašo, pašaukia, kartais laikydamasis elementarių kalbinio etiketo normų. Kalba, pasakoja apie tai, ką jaučia ir jautė, veikia ir veikė, ką sužinojo, suprato, vartodamas elementarius terminus, girdėtus naujus žodžius. Kalbėdamas vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius. Taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos žodžių garsų. Padedant atpažįsta žodyje kelis atskirus garsus. Deklamuoja trumpus eilėraščius,</p>	<p>- Išklauso šalia esančius asmenis, stengiasi juos suprasti. Klausosi dainų, lopšinių, garsažodžių, pasakų sekimo, pažintinių literatūros kūrinų skaitymo, įrašų.</p> <p>-Žaidžia garsais ir žodžiais, kuria naujus žodžius, ieško panašiai skambančių besirimuojančių žodžių, kalba gyvai, laisvai, be įtampos.</p> <p>-Savo įspūdžius reiškia trumpais sakiniais, naudoja naujus išgirstus žodžius, tautosakos, grožinės literatūros perimtus kalbos bei kalbinės raiškos būdus.</p> <p>-Kalba apie save vartodamas įvardžius <i>aš, mane</i>.</p> <p>-Suvokia mimikos komunikacinę prasmę, ją naudoja saviraiškai (šypsena, ašaros, susiraukęs, piktas veidas).</p> <p>-Deklamuoja trumpus (1 posmo) eilėraščius, atpasakoja trumpas pasakaites, istorijas.</p> <p>-Padedant auklėtojais atpasakoja pasakas, savo kalbą palydint gestais, mimika.</p> <p>-Vartoja daiktavardį ir jo mažybinės, maloninės formas, liepiamąją nuosaką</p> <p>-Pradeda jausti kalbos melodingumą, skambesį, ritmą dainuojamoje tautosakoje, eilėraščiuose, gamtos garsų pamėgdžiojimuose.</p> <p>-Supranta skaitomo teksto ir iliustracijos ryšį; (perskaityti tekstą, iliustruoja, parenkant paveikslėlius).</p> <p>-Intuityviai atspėja ir visą laiką tikslina, plečia, turtina nuolat girdimų atskirų žodžių, sakinių, garsų junginių reikšmes, prasmes.</p> <p>-Vartoja daiktavardžius, veiksmažodžius, retsykais įterpia vaizdingą pasakoje ar eilėraštyje girdėtą žodį.</p>

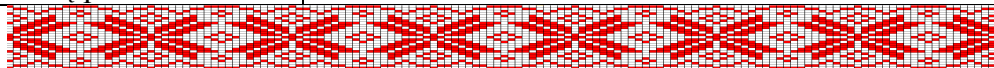
	atkartoja trumpas pasakas, pridėdamas savo žodžių, palydėdamas gestais ir mimika.	
Aš skaitau, rašau	<p>Skaitymas. Domisi skaitymu. Vaizduoja, kad skaito knygą. Atkreipia dėmesį į raides, simbolius (grafinius vaizdus) aplinkoje, pradeda jais manipuliuoti įvairioje veikloje.</p> <p>Rašymas. Domisi ne tik įvairiomis rašymo priemonėmis, bet ir galimybe rašyti (planšetiniu kompiuteriu ir kt.) Keverzonėse ir piešiniuose pasirodo realių raidžių elementai ir raidės. Raidėmis ir simboliais (grafiniais vaizdais) pradeda manipuliuoti įvairioje veikloje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Atkreipia dėmesį į kalbančiojo intonacijas, kalbos tempą. -Pats „skaito“ knygą. -Atliepia pasakojimus, skaitymą, deklamavimą šypsena, dėmesingumu. -Suvokia piešinio, iliustracijos, daiktų atvaizdų, foto nuotraukų prasmę. -Drąsiai piešia, keverzoja lape, pasako ką nupiešė, piešia planšetėje, bando rašyti keletą raidžių. -Manipuliuoja įvairios medžiagos raidėmis -Skaito knygelių paveikslėlius, įvardija įvairių objektų ir veikėjų bruožus, veiksmus.
Aš gerbiu ir pasitikiu suaugusiais	<ul style="list-style-type: none"> -Grupėje jaučiasi saugus, rodo pasitikėjimą auklėtojais, supranta jų jausmus, bendradarbiauja su jais. Pasako savo nuomonę. -Dažniausiai stengiasi laikytis suaugusiojo nustatytos tvarkos, ką nors daro kartu su suaugusiuoju. -Kalbasi, ką nors veikia su nepažįstamais žmonėmis, kai auklėtojas yra šalia jo arba matomas netoliese. 	<ul style="list-style-type: none"> -Guodžiasi, kalbasi, klausia, tariasi, reiškia savo nuomonę; - Atkreipia dėmesį į liūdną/linksmą vaiką, supranta jų jausmus; - Supranta suaugusiojo valios reiškimo būdus –nurodymą, prašymą. - Laikosi taisyklių/susitarimų (pvz. nevalia grupėje bėgioti), vykdo suaugusiųjų prašymus -Bendraujant keičiasi, dalinasi socialiniais svarstymais, aiškinimais (kalbasi apie bendravimo, elgesio taisykles). -Bendraujant keičiasi, dalinasi pažintine informacija (klausinėja apie daiktus, reiškinius, jų savybes); -Kolektyviniai monologai virsta dialogais. - Vykdo individualiai pasakytus prašymus.
Aš geranoriškai bendrauju su vienu ar keliais bendraamžiais	<ul style="list-style-type: none"> -Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus -Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus, supranta jų norus, tariasi. -Padedamas suaugusiojo, palaukia savo eilės, dalijasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą. -Gali turėti vieną ar kelis nenuolatinius 	<ul style="list-style-type: none"> -Kviečia žaisti, priima, prašosi priimamas į žaidimą. -Rodo iniciatyvą bendrauti su bendraamžiais (užmezga kontaktą, siūlo ką nors veikti), mėgdžioja jų veiksmus, kalbą. -Judesį, veiksmą naudoja komunikacijai (ką savo judesiais pasakė, ką sako šokis, pantomima). -Bando dalintis žaislais. -Dažniau žaidžia su keliais draugais.

žaidimų partnerius.

Ugdymo sritis	Augantys vaikų pasiekimai (5 ž.)	Vaikų veiksenos
Aš klausau, girdžiu, išklausau, kalbu	Klausymas. Klausosi (gyvai ar įrašų) įvairaus turinio tekstų. Supranta sudėtingesnio turinio tekstus. Kalbėjimas. Natūraliai kitiems kalba apie tai, ką žino, ko nori, tikisi, nesupratus paaiškina. Kalba, pasakoja apie tai, kas buvo nutikę, apie matytus animacinius filmus, televizijos laidas, žaistus kompiuterinius žaidimus. Bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, pakartodamas jo kalbos vieną kitą žodį. Laisvai kalba sudėtiniais sakiniais, Vartoja daugumą kalbos dalių Išgirsta pirmą ir paskutinį garsą jo paties, tėvų, draugų vardažodžiuose, trumpuose žodžiuose. Seka girdėtas ir savo sukurtas pasakas, kuria įvairias istorijas, eilėraštkus, inscenizuoja.	-Klausosi įrašų, radijo, įrašų su draugų balsais, savo kalbos įrašų. -Klausosi, bando paaiškinti prasmę, atkartoja patarles, priežodžius, pasakas be galo, greitakalbes, sudėtingesnius ar rečiau vartojamus žodžius, sakinių prasmes ir reikšmę. -Klausosi tautosakos kūrinėlių, pastebi juose tarmiškus žodžius, bando juos atkartoti. -Bando klausytis ir įsiklausyti, išgirsti, reaguoti mimika, gestais, judesiu. -Intuityviai suvokia meno kūrinų komunikacinę prasmę (žodžiu, vaizdu, muzikos garsais, judesiu). -Kalbasi telefonu su pažįstamais, kitais vaikais, bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku. -Kalba suprantamai, daug, aiškina, pasakoja vaikams ką pats žino, išklauso kitus. -Dainuoja daineles, bando kurti ritminius dialogus, dainuojamąją ir sakinę tautosaką naudoja šnekamojoje kalboje. -Kalba ką veikia dabar (mintis čia ir dabar), vartoja daugumą kalbos dalių. -Pasakoja apie tai, ką mato iliustracijose, piešia savo sukurtas istorijas, patirtus įspūdžius. -Komentuoja savo ir draugų sukurtus darbelius. -Deklamuoja trumpus (1-2 posmų) eilėraštkius. -Atpasakoja apsakymus, seka girdėtas ir savo sukurtas pasakas, palydint gestais, mimika. - Vartoja būdvardžių laipsnius. -Įvairios žaidybinės veiklos metu žaidžia garsais (įvardina vardo pirmą garsą) -Suvokia tekstų prasmes – tautosakos, grožinės literatūros, eiliuotų kūrinų, laiškų, receptų, teatro programėlė ir kt. -Pradedama suvokti sudėtingesnių ar rečiau vartojamų žodžių, sakinių prasmes. -Vartoja daiktavardžius, veiksmažodžius, būdvardžius, išiktukus, jaustukus. -Žavisi šnekamosios kalbos gyvumu, spontaniškumu , tarmišku intonavimu ir kt. -Įsiklauso ir išgirsta atskirus garsus(pvz.gamtos) ir jų mėgdžiojimus, atskirus garsus trumpuose dažnai vartojamuose žodžiuose, -išgirsta pirmą ir paskutinį garsą vardažodžiuose. -Atkreipia dėmesį į pauzes tarp žodžių, sakinių, kalbos garsumą.
Aš skaitau, rašau	Skaitymas. Domisi abėcėlės raidėmis. Pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide. Supranta, kad kai kurios raidės turi savo pavadinimą ir specifinę grafinę raišką. Supranta aplinkoje matomų kai	-Sugalvoja pavadinimus paveikslėliams, knygelėms, piešia iliustracijas. -Planšetiniame kompiuteryje rašo savo vardą, trumpus žodelius. -„Iliustruoja“ pasakas, pasakojimus, istorijas, filmukus, iliustracijose parašydamas nukopijuotas raides, žodžius. -Sudeda paveikslėlių iš dalių, suvokiant jo prasmę, sugalvoja jam pavadinimus.

	<p>kurių spausdintų žodžių prasmę.</p> <p>Rašymas. Kopijuoja raides, paprastus žodžius.</p> <p>Braižo ir aiškina planus, schemas, grafikus. Bando rašyti raides, pradėdamas savo vardo raidėmis.</p>	<p>-Skaityto kūrinio turinį pavaizduoja pantomima, inscenizuoja, piešia jo tema, eilėraščių, poemėlių ritmą sustiprina plojimu, akmenukų, lazdelių „muzika“ ir kt.</p> <p>-Dėlioja paveikslėlius su užrašytomis raidėmis, užrašo įdomius žodžius spausdintinėmis raidėmis (su pedagogo pagalba).</p> <p>-Varto knygeles, prašo jas paskaityti, ieško įvairių simbolių (savo vardo pirmosios raidės ir t.t.)</p> <p>-Aiškinasi lentelių, schemų, patalpų, aikštelių, gatvių užrašus ir juos pritaiko žaidimams.</p> <p>-Kopijuoja kai kurias raides; Bando parašyti savo vardą, ieško žodžių, prasidedančių ta pačia raide.</p> <p>-Kuria ir gamina rankų darbo knygeles su elementariais nukopijuotais sakiniais, žodžiais, raidėmis.</p> <p>-Parašo savo vardą, žodžius „mama“ „tėtis“.</p> <p>-Braižo kelio namo planą, geba nubraižyti schemą, grafiką.</p>
Aš gerbiu ir pasitikiu suaugusiais	<p>-Rodo, prašo, siūlo, aiškina, nurodinėja, įtraukdamas suaugusįjį į savo žaidimus.</p> <p>-Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus.</p> <p>-Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas – atsiklausia, derasi, pasako, kaip pasielgė kitas, ir laukia komentarų.</p> <p>-Dažniausiai laikosi sutartų taisyklių, suaugusiojo prašymų, pasiūlymų</p> <p>Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis grupėje, salėje ar įstaigos kieme.</p>	<p>-Bendrauja su pažįstamais ar mažai pažįstamais į grupę atėjusiais žmonėmis (direktore, kunigu, virėja, kitų vaikų tėveliais ir t.t.).</p> <p>-Gerbia kitus ir laukia, tikisi jų pagarbos, laikosi nustatytų grupėje taisyklių, pats kuria taisyklių „knygą“.</p> <p>-Bando savo nuomonę derinti su suaugusiojo nuomone.</p> <p>-Suvokia ir perima suaugusiojo emocines nuostatas.</p> <p>-Aiškinasi, svarsto apie dorovines normas, vertybes;</p> <p>-Prašo suaugusiojo žaisti kartu, pagal tam tikras taisykles, prisiimti tam tikrą vaidmenį</p>
Aš geranoriškai bendrauju su vienu ar keliais bendraamžiais	<p>-Geranoriškai veikia kartu su kitais, siūlydamas savo sumanymą ar priimdamas kitų sumanymą, fantazuodamas, padeda kitam.</p> <p>-Noriai žaidžia su vaikais iš kitos kultūrinės ar socialinės aplinkos, natūraliai priima vaikų skirtumus.</p> <p>-Pats randa nesutarimo, konflikto sprendimo būdą arba prašo suaugusiojo</p>	<p>-Kviečia bendraamžius kartu žaisti.</p> <p>-Pastebi kito vaiko sugebėjimus kurioje nors srityje, jais žavisi, mėgdžioja.</p> <p>-Noriai žaidžia su kitos kultūrinės aplinkos vaikais;</p> <p>-Žaidimo, bendros veiklos dėlei įpranta ne tik vadovauti kitiems, bet ir susitarti, prašyti, derėtis, raminti.</p> <p>-Tiki, kad kitas vaikas taip pat gali suteikti įdomios informacijos;</p> <p>- Dalyvauja kolektyviniuose darbuose (ten, kur reikia susitarti);</p> <p>- Stengiasi pats vaikas surasti išeitį iš susidariusios probleminės situacijos arba kreiptis pagalbos</p>

	pagalbos. -Gali turėti draugą arba kelis kurį laiką nesikeičiančius žaidimų partnerius.	-Tikslingai atsineša žaislą iš namų bendram žaidimui su žaidimo draugu, dalinasi juo.
--	--	---

Ugdymo sritis	Augantys vaikų pasiekimai (6 ž.)	Vaikų veiksenos
Aš klausau, girdžiu, išklausau, kalbu	<p>Klausymas. Klausosi ir supranta knygelės, pasakojimo, pokalbio turinį, įvykių eigą, pajuokavimus, dviprasmybes, frazeologizmus, perkeltinę žodžių prasmę. Supranta artimiausioje aplinkoje vartojamus kitos kalbos žodžius.</p> <p>Kalbėjimas. Kalba natūraliai, išsakydamas savo patirtį, norus, svajones, bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, suaugusiuoju. Klausinėja apie tai, kas išgirsta, matyta, sugalvota, pajausta. Kalba taisyklingais sudėtingais sakiniais. Išgirsta pirmą, paskutinį ir žodžio viduryje esančius garsus.</p>	<p>-Klausosi grupės draugų, pedagogų pasakojimų.</p> <p>-Išgirsta, išklausu suaugusių, draugų siūlymus, pastabas, į juos reaguoja.</p> <p>-Klausu mįslių, erzinimų, liaudiškų palinkėjimų, eilėraščių, pasakų sekimo, dainų, liaudiškų žaidimų. Aiškinasi dviprasmiškų žodžių, fraziologizmų perkeltinę prasmę. Pasakoja vartodamas naujai išgirstus sudėtingesnės sandaros žodžius.</p> <p>- Intuityviai supranta žodžiu, vaizdu, muzikos garsu, judesiu perteikiamą prasmę.</p> <p>-Savo kalboje vartoja liaudiškus palinkėjimus, patarles, mįsles, vaizdingus žodžius, palyginimus.</p> <p>-Atpasakoja, seka liaudies ir literatūrinės pasakas, padavimus, seka savo kūrybos istorijas, pasakoja istorijas palydint pantomima.</p> <p>-Kalbėdamas naudoja sudėtingus sakinius, vartoja vaizdingus žodžius (sinonimus, antonimus ir kt.), technologinius terminus (mikrofonas, pelė, klaviatūra ir kt.).</p> <p>-Pradedu pokalbį su to paties amžiaus vaikais ir suaugusiais, pasakoja didelei vaikų grupei.</p> <p>-Taisyklingai taria beveik visus kalbos garsus, vartoja vienaskaitą ir daugiskaitą turinčius daiktavardžius.</p> <p>-Intuityviai jaučia žodžių darybos, žodžių junginių ir sakinių sudarymo būdus.</p> <p>-Kalba sudėtingais sakiniais apie meno kūrinius, sudėtingus reiškinius, priežastinius ryšius, procesus, techniką, kosmosą, ką norėtų patirti, pamatyti, veikti, diskutuoja siekiant įsitvirtinti kaip žinovui.</p> <p>- Žaismingai, natūraliai sieja kalbinę raišką su kitomis formomis – vaizdu, garsu, forma, judesiu.</p> <p>- Raiškiai deklamuoja eilėraščius, atpasakoja tekstų turinį bei pasakoja apie tai ką sukūrė.</p> <p>-Kalbant apie priežastinius ryšius vartoja jungtukus <i>nes, kodėl, kad</i>.</p> <p>-Žaidžia garsų žaidimus (išgirsta pirmą, paskutinį ir žodžio viduryje esančius garsus).</p> <p>- Kalba „ateivių“, „užsienio“ kalbomis.</p> <p>-Kuriam eilėraštkus, žaidžia prasmingais ir beprasmingais žodžiais, bando juokauti, Keičia balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonacijas ir kt.</p>
Aš skaitau, rašau	<p>Skaitymas. Gerbia ir tausoja knygas. Supranta knygų nesudėtingą siužetą,</p>	<p>-Domisi knygomis, varto enciklopedijas, albumus, ieško reikalingos informacijos, stebi iliustracijas (bibliotekoje, knygyne, grupės, darželio bibliotekoje).</p>

	<p>klausinėja. Pradedą suprasti ryšį tarp knygos teksto, iliustracijų ir asmeninės patirties.</p> <p>Žino keliolika abėcėlės raidžių. Supranta, kad garsas siejamas su raide, o raidės sudaro žodį.</p> <p>Pradedą skirti žodžius sudarančius garsus, skiemenis.</p> <p>Gali perskaityti užrašus, kuriuos mato gatvėse.</p> <p>Rašymas. Spausdintomis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius.</p> <p>Planšetiniu kompiuteriu rašo raides, žodžius. Supranta rašymo tikslus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Domisi knygos gimimu, skiria senovines ir šiuolaikines, patys pasidarą popierių, kuria įvairių formų ir turinio knygas. - Jaučia ryškiausius tarmės ir bendrinės kalbos skirtumus. -Turi mėgstamiausius kūrinius, autorius, žurnalus, TV laidas, bando ir gebą argumentuoti savo pasirinkimą. -Pasakoja, ką mato iliustracijose, sukuria tekstą iliustracijos pagrindu. -Jaučia tekstų nuotaiką, junta kalbos vaizdingumą, ritmą. -Išgirsta pirmą ir paskutinį bei žodžių viduryje esančius garsus, skiemenis, kuria naujus žodžius, žaidžia žodžiais, fantazuoja. -Intuityviai suvokia balso stiprumo, kalbėjimo tempo, kalbėjimo tono, intonacijų, pauzių variantiškumą. -Naudojasi pašto paslaugomis: "rašo" laiškus tėveliams, seneliams, draugams. Perskaito parduotuvių, kirpyklų, kavinių pavadinimus. -Inscenizuoja tinkamai parinktus kūrinius. -Savo išgyvenimus, patirtį, mintis reiškia piešiniais, ženklais, raidėmis. -Piešiniuose užrašo atskirų objektų pavadinimus. -Kopijuoja žodžius žaisdamas įvaisius žaidimus. Rašo planšetiniu kompiuteriu, magnetinėje lentoje, Smart lentoje.
<p>Aš gerbiu ir pasitikiu suaugusiais</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Tariasi, diskutuoja su suaugusiais, teikia pasiūlymus, stengiasi laikytis susitarimų. Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo nuomonę. -Paprąšytas paaiškina, kodėl negalima bendrauti su nepažįstamais žmonėmis, kai šalia nėra juo besirūpinančio suaugusiojo. -Žino, į ką galima kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimėi. 	<ul style="list-style-type: none"> -Pokalbiuose diskutuoja, kaip lygiavertis partneris. Kartais išsako ir priešingą nei suaugusiojo nuomonę, diskutuoja apie tai. -Pratinasi išgirsti pedagogo ar draugo siūlymus, pastabas, paskatinimus ir į juos reaguoti. -Išklauso draugo, pedagogo pasakojimą, ugdosi toleranciją kito žmogaus kalbėjimui. -Kalba atsižvelgdamas į situaciją, vietą, laiką, kontekstą. -Žino, kodėl nereikia bendrauti su nepažįstamais kai nėra šalia auklėtojos. -Žaidžia žaidimus, kur reikia naudoti žinias apie tai, kur reikia kreiptis, jei ištiko nelaimė.
<p>Aš geranoriškai bendrauju su vienu ar keliais bendraamžiais</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais, palaikyti su jais gerus santykius, domisi skirtumais tarp vaikų ir juos toleruoja. 	<ul style="list-style-type: none"> -Siekia tarpusavio supratimo, interesų, nuomonių bendrumo, išgyvenimų panašumo, pastebi kito vaiko puikias savybes, rodo jam simpatiją. -Pradedą suprasti kito vaiko emocines nuostatas ir reikšti savąias, bando jas derinti. -Demonstruoja savo asmenines savybes: fantazijos galias, geranoriškumą. -Dalijasi žaislais ir kovoja už kitų teisę žaisti paėiliui.

<p>-Supranta, kad grupė vaikų, norėdama veikti sutartinai, turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. -Suvokia savo veiksmų pasekmes sau ir kitiems. -Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku.</p>	<p>-Diskutuoja apie tinkamą ir netinkamą elgesį, netinkamo elgesio pasekmes sau ir kitiems. Tariai dėl taisyklių ir jų laikosi. - Turi vieną – du gerus draugus -Taikiai diskutuoja, tariasi, derasi su kitais vaikais -Supranta, koks elgesys yra geras ar blogas ir kodėl.</p>
---	---

Kaip pedagogas padeda vaikams ugdytis

- Kuria šiltą, laisvą, ramią atmosferą grupėje; skatina vaikui norą bendrauti pačiam ir atsakyti į kito norą bendrauti;
- Sudaro sąlygas, didinančias vaikų bendravimo aktyvumą, suteikia galimybes laisvai rinktis veiklą, bendravimo partnerį, naudoja muziką, dailę, žodžio meną emocijų žaditimui;
- Lavina sakinę ir rašytinę vaiko kalbą diskutuojant, palaikant kiekvieno vaiko pokalbį, laisvą pasakojimą, skatinant klausti bei atsakant į klausimus, rodant savo rašymo ir skaitymo modelį;
- Įrengia grupėje netradicinę erdvę, skirtą knygelių skaitymui;
- Kuria priemones SMART lentai kalbiniam gebėjimams ugdytis;
- Sudaro sąlygas susitikti su įvairiais žmonėmis (meno, įvairių profesijų žmonėmis) įvairiose situacijose, skatina bendrauti keliems, grupelėmis, visa grupe;
- Sudaro sąlygas nuolat girdėti tautosakos ir grožinės literatūros kūrinius, padedančius pažinti aplinką, perprasti įvairias kalbines situacijas, žodžių reikšmių įvairovę;
- Sudaro sąlygas kalbinių sugebėjimų ir literatūrai gabių vaikų ugdymui praturtinant ugdymo turinį bei ugdymo technologijas; atkreipia dėmesį į dvikalbių, migrantų vaikų kalbinio ugdymo ypatumus;
- Planuoja išvykas (muziejus, biblioteką, knygyną, Dievo Apvaizdos bažnyčią, Vingio parką ir t.t.);
- Į grupę kviečiasi svečius: močiutes, įvairių specialybių darbuotojus, parapijos kunigą, kitus įdomius žmones ir t.t.
- Sudaro sąlygas įvairiems vaidmeniniams žaidimams, parūpina priemonių, leidžiančių įgyti platesnę komunikacijos patirtį ;
- Žadina norą kalbėti tarmiškai dainuojant, sekant pasakas, skaitant;
- Nuolat turtina savo kalbą, stengiasi kalbėti taisyklingai, raiškiai;

◆ 4.3.SAVARANKIŠKUMO IR JUDĖJIMO POREIKIAI◆

Lūkestis: Sveikas ir aktyvus

Sietina su šiomis pasiekimų sritimis:

1. Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai
2. Fizinis aktyvumas

Vaikui ugdantis tobulėja:

- ✚ vaiko asmeniniai valgymo ir mitybos įgūdžiai
- ✚ kūno švaros ir aplinkos tvarkos palaikymo įgūdžiai
- ✚ saugaus elgesio įgūdžiai
- ✚ taisyklinga kūno laikysena
- ✚ stambiosios motorikos įgūdžiai ir fizinės vaiko savybės
- ✚ smulkiosios motorikos įgūdžiai, rankų-akių koordinacija.

Vertybinės nuostatos:

- ✚ Noriai ugdosi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius
- ✚ Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.

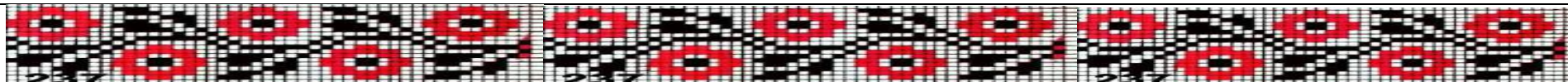
Ugdymo sritis	Augantys vaikų pasiekimai (1-3 ž)	Vaikų veiksenos
Aš savarankiškas	-Valgo ir geria savarankiškai. Pradedą naudoti stalo įrankius. Pasako, ko nori ir ko nenori valgyti. -Pats eina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko. -Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia, bando prausti, nusišluostyti veidą, rankas. -Paprąšytas padeda žaislą į nurodytą vietą ir pats padeda vieną kitą daiktą į vietą.	-Valgo šaukštu, šaukšteliu, šakute, geria iš puodelio -Pavalgius padėkoja, pristumia savo kėdę prie stalo; -Kartu su suaugusiuoju atlikdamas savitvarkos, asmens higienos veiksmus, kaupia informaciją apie jų seką, mėgdžioja vyresniųjų veiksmus; -Žaisdamas, veikdamas susipažįsta su artimiausios aplinkos daiktais (muilu, šukomis, nosine, rankšluosčiu), jų savybėmis, galimybe juos panaudoti asmens higienai; -Mėgina apsiauti batukus, apsivilkti, atsiraitoti rankoves, bando sagstyti sagas, varstyti batų raištelius. -Prieš valgi, pasinaudojęs tualetu, susitėpęs nusiplauna ir nusišluosto veidą,

	-Stengiasi būti atsargus.	rankas, pakabina rankšluostį į vietą, bando valyti dantukus. -Sudėlioja žaislus į jiems skirtas vietas. -Vengia susižalojimų ir traumų (neliečia elektros prietaisų, stiklo šukių ar kitų aštrių daiktų, vaistų ir pan.). -Neima į burną smulkių daiktų.
Aš džiaugsmingai judu	-Savarankiškai atsistoja, pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes), vaikščiodamas apeina arba peržengia kliūtis, atsisėdęs ant riedančio žaislo stumiasi kojomis, pralenda per kliūtis keturpėscia, bėga keisdamas kryptį, greitį. Lipa ir nulipa laiptais pirma pristatomuoju žingsniu, vėliau - pakaitiniu laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų. Atsispirdamas abiem kojomis pašoka nuo žemės, nušoka nuo laiptelio, peršoka liniją, spiria kamuolį.	-Vaikšto, bėgioja aplink daiktą, gulintį ant grindų, jo neužkliudydamas. -Vaikšto keturiomis, kaip šuniukas, nerangiai kaip dramblys, tyliai kaip pelė, ištiesęs kaklą kuo aukščiau kaip žirafa. -Žaisdamas grupėje, lauke šokinėja vietoje ant abiejų kojų, stovi ant vienos kojos, stovi ir vaikšto ant pirštų galų. -Bėgiodamas, šokinėdamas, laipiodamas (grupėje ir lauke) lavina ne tik viso kūno judesius, raumenis, bet vis su didesniu pasitikėjimu ir drąsa tyrinėja jį supančią aplinką. -Ridena, spiria, pagauna kamuolį. -Lipa aukštyn ir žemyn laipteliais pristatomu žingsneliu, dėdamas kojas atskirai, nušoka nuo pirmo laiptelio. -Žaidžia atsitūpus. -Atranda kūno „ritminius instrumentus“: trepsi kojomis, plekšnoja per kojas, ploja delnais, linksi galva. -Vaizduoja transporto priemonių judėjimą (lėktuvą, laivą, kosminį laivą).
Mano minklūs piršteliai	-Geriau derina akies-rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius, todėl tiksliau konstruoja, veria ant virvutės sagas, ridena, mēto, gaudo kamuolį, įkerpa popieriaus kraštą.	-Įmeta sagą, kaštoną, gilę į dėžutę, kurioje padaryta tinkamo dydžio anga. -Į išvirškščią pusę išverčia savo kojines. -Ridendamas ar mesdamas kamuolį taiko į kėglius, išdėliotus ant žemės, vartelius. -Atsuka ir užsuka įvairaus dydžio dangtelius; sudeda daiktus vieną ant kito (pastato 5–6 kubų bokštą); ant siūlo suveria stambias sagas. -Gaudo suaugusiojo metamą kamuolį. -Įkerpa žirklemis.

Kaip pedagogas padeda ankstyvojo amžiaus vaikams ugdytis

- Skatina vaiko savarankiškumą, palaiko jo pastangas, džiaugiasi, pagiria taip didindama vaiko pasitikėjimą savo galimybėmis ir savimi;
- Kartu su vaiku atlieka kasdienes buitines darbus: plauna rankas, padeda rengtis ir pan.
- Parūpina vaiko savarankiškumo įgūdžiams įgyti ir tobulinti sukurtų daiktų (pvz. puoduką, iš kurio neišsilieja arbata), priemonių, skatina naudotis įvairiais natūraliais daiktais;
- Pritaiko aplinką vaiko gyvenimo įgūdžiams įgyti ir tobulinti;
- Vadovaujasi nuostata, kad puoselėjant vaiko sveikatą ir kūno kultūrą, svarbiausia yra ne pratimai, normos, bet vaiko savijauta, judėjimo

džiaugsmas ir fizinio, emocinio, kūrybinio, socialinio bei protinio aktyvumo skatinimas;

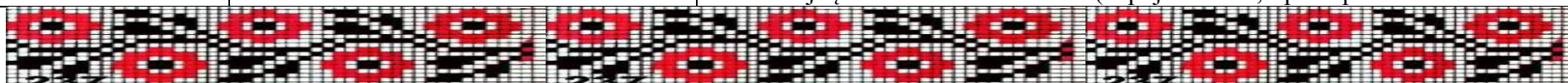

Ugdymo sritis	Augantys vaikų pasiekimai (4 ž.)	Vaikų veiksenos
Aš savarankiškas	<p>-Valgo gana tvarkingai. Padeda suaugusiajam serviruoti ir po valgio sutvarkyti stalą.</p> <p>-Dažniausiai savarankiškai naudojami tualetu ir susitvarko juo pasinaudojęs.</p> <p>-Šiek tiek padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus.</p> <p>-Šiek tiek padedamas plaunasi rankas, prausiasi nusišluosto rankas ir veidą.</p> <p>-Priminus čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį.</p> <p>-Gali sutvarkyti dalį žaislų, su kuriais žaidė.</p>	<p>-Laikosi mitybos kultūros normų (valgant gerai sukramtyti maistą, valgyti tvarkingai, teisingai naudojasi stalo įrankiais).</p> <p>-Maunasi (nusimauna) kelnes, aunasi (nusiauna) batus, šlepetes, velkasi (nusivelka) megztinį, užsideda (nusiima) kepurę.</p> <p>-Svarsto kokie rūbai tiktų kokiam orui.</p> <p>-Laikosi asmens higienos įgūdžių ir įpročių: pastebi, kada yra nešvarus ir šiek tiek padedamas prausiasi su muilu, šluostosi rankšluosčiu, po valgio skalauja burną vandeniu, naudojami nosine, priminus šukuojasi plaukus šukomis.</p> <p>-Pakankamai būna gryname ore, grūdinasi oru ir saule, žino grūdinimosi naudą.</p> <p>-Atsargiai vaikšto basomis (tik gerai prižiūrėtoje vietoje).</p> <p>-Pats išsirenka žaislus, reikiamus daiktus, priminus padeda juos į nuolatinę vietą.</p> <p>-Laisvai disponuoja savo asmeniniais daiktais (pats nusprendžia, kad reikia dalintis su kitais).</p>
Aš saugiai elgiuosi aplinkoje	<p>-Pasako, kad negalima imti degtukų, vaistų, aštrių ir kitų pavojingų daiktų.</p>	<p>-Pats neragauja jokių vaistų, neima degtukų.</p> <p>-Vengia susižalojimų ir traumų (nejungia, neliečia elektros prietaisų, stiklo šukių nepersiveria per langą, neima į burną smulkių daiktų, atsargiai lipa laiptais).</p> <p>-Žirkles, peilį naudoja tik su suaugusiojo prižiūrimas.</p>
Aš mėgstu judrią veiklą ir žaidimus	<p>-Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų,</p> <p>-Stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis.</p> <p>-Eina ant pirštų galų, eina siaura (5 cm) linija, gimnastikos suoleliu,</p> <p>-Lipa laiptais aukštyn ir žemyn nesilaikydamas už turėklų,</p> <p>-Šokinėja abiem ir ant vienos kojos, nušoka nuo paaukštino.</p>	<p>-Atlieka judesius kojomis, stovint vietoje: pasistiebia, atsistoja ant kulnų, kelia ir nuleidžia sulenktą per kelį koją, pritupia, laikantis už atramos.</p> <p>-Atlieka judesius kojomis, sėdint: pritraukia kojas prie krūtinės ir ištiesia, pakelia vieną ar kitą koją.</p> <p>-Atliekant koordinuotus judesius kojomis, išlaiko pusiausvyrą, judant erdvėje: eina, bėga įvairiomis kryptimis, įkalnėn ar nuokalnėn, ant pirštų galų, kulnų, gimnastikos suoleliu, lanku, virve, padėtu ant grindų.</p> <p>-Atlieka judesius kojomis gulint: „mina dviratį“, iš pradžių lėtai, paskui vis greičiau.</p> <p>-Suglaustomis kojomis šoka į apskritimo vidų, paskui į išorę, po to šokinėja viena</p>

		<p>koja.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Siūbuoja rankas kaip švytuokles į šalis, suka rankas aplink ratu, judina liemenį į skirtingas puses. -Atlieka judesius, lavinančius viso kūno koordinaciją: šliaužia, lenda, laipioja, šokinėja. - Eina lyg čiuoždamas, o kai suplojama rankomis, eina aukštai keldamas kelius. -Žaisdamas juda įvairiais būdais (pvz., vaikšto kaip gandras, šokinėja kaip varlytė ir kt.). -Juda skirtingu tempu, jaučia savo didžiausią tempą, asmeninės ir bendros erdvės ribas (tiesia rankas ir kojas taip plačiai, kaip galima, juda bendroje erdvėje nesusiduriant su kitu, įvairiomis kryptimis). -Naudoja reikiamą jėgą ridenant, metant sunkų ir lengvą kamuolį, lipant laiptais su kroviniu ir be jo. -Važiuoja triratuku, rogutėmis.
Mano mikiūs piršteliai	<ul style="list-style-type: none"> -Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų, -Tiksliau atlieka judesius plaštaka ir pirštais bei ranka (mojuoja, plasnoja). -Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. -Judėjimus tiksliau atlieka kaire arba dešine ranka, koja. 	<p>Patiria, išgyvena džiugių emocijų žaidžiant pirštukų žaidimus</p> <ul style="list-style-type: none"> -Žaidžia su sviediniu, su vėjo malūnėliu, muilo burbulais, ridena rutuliukus. -Ridena, meta kamuolį viena, dviem rankom ir t.t. -Pieštuku, teptuku piešia, braižo nesudėtingas geometrines figūras. -Iš plastilino lipdo įvairius daiktus (ima, atgnybia, suspaudžia dviem pirštais, kočioja tarp delnų), kerpa tiesiai, taisyklingai laikydamas žirkles ir klijuoja paveikslėlius. -Vieną ant kito dėlioja daiktus (pastato 8–10 kubų bokštą); glamžo popierių ir formuoja įvairaus dydžio gumuliukus; išvarsto batų raištelius ir iš naujo suveria; atsega ir užsega sagas.
Ugdymo sritis	Augantys vaikų pasiekimai (5 ž.)	Vaikų veiksenos
Aš savarankiškas	<ul style="list-style-type: none"> -Valgo tvarkingai, dažniausiai taisyklingai naudojami stalo įrankiais. -Domisi, koks maistas sveikas ir visavertis. -Serviruoja ir tvarko stalą, vadovaujamas suaugusiojo. 	<ul style="list-style-type: none"> - Taisyklingai naudojasi šaukštu, šakute, pradeda naudotis peiliu, pavalgęs nusivalo servetėlę. -Apsitarnauja, apsivelka, nusivelka, apsiauna, stengiasi pasikloti lovą. -Valgo neskubant, nežiūrint televizoriaus, nevartant knygų ir kt. - žino, kad vaisius, daržoves, uogas reikia nuplauti, o nežinomo maisto (uogų, sėklų) – nevalgyti.

	<p>-Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus.</p> <p>-Priminus plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą.</p> <p>-Priminus tvarkosi žaislus ir veiklos vietą.</p>	<p>-Įvardija kelis sveikus maisto produktus (morką, obuolį, pieną ir t. t.) bei kelis nenaudingus sveikatai (traškučius, kokakolą, guminukus). Pasako, kad pienas, mėsa, vaisiai, daržovės naudingiau nei saldumynai, saldieji gėrimai.</p> <p>-Valosi dantis ryte ir vakare, šukuojasi šukomis plaukus.</p> <p>-Kosint ar čiaudant prisidengia burną nosine.</p> <p>-Žino, kaip rengtis įvairiu metų laiku, einant į lauką, grupėje, per šventes ir pn.</p> <p>-Savarankiškai sutvarko žaislus, šluosto dulkes, valo stalą, surenka šiukšles aikštelėje.</p>
Aš saugiai elgiuosi aplinkoje	<p>-Žaisdamas, ką nors veikdamas stengiasi saugoti save ir kitus.</p> <p>- Priminus stengiasi sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai.</p>	<p>-Saugiai elgiasi grupėje, lauko aikštelėje, ištikus bėdai kreipiasi į auklėtoją.</p> <p>-Saugo akis (saikingai žiūri televizorių, žaidžia kompiuteriu, nežiūri į saulę be akinių).</p> <p>- Žino, kad smulkiais daiktais galima užspringti.</p> <p>-Nejungia, neliečia įvairių elektros prietaisų, nekiša virbalų, žirklių, vielų į lizdą.</p> <p>-Taisyklingai sėdi (nesikūprina) ant kilimo, prie stalo.</p> <p>-Kontroliuoja savo veiksmus (nesistumdo, nesimuša) ir emocijas (susivaldo supykęs);</p> <p>-Neskriaudžia kitų ir siekia, kad būtų išvengta sužalojimų, ištikus nelaimei užjaučia, prireikus atsiprašo.</p> <p>-Saugiai naudojasi žirkėmis ir peiliu.</p>
Aš mėgstu judrią veiklą ir žaidimus	<p>-Eina pristatydamas pėdą prie pėdos, pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keldamas kelius, atlikdamas judesius rankomis, judėdamas vingiais. - Greitas, vikrus, bėgioja vingiais, greitėdamas ir lėtėdamas, išsisukinėdamas, bėga ant pirštų galų.</p> <p>-Šokinėja abiem kojomis vietoje ir judėdamas pirmyn, ant vienos kojos, šokinėja per virvutę, peršoka žemas kliūtis, pašoka siekdamas daikto.</p> <p>-Laipioja lauko įrengimais. Spiria kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį.</p>	<p>-Eina, bėga, šokinėja įvairiais būdais, pvz. eina „tip-topais“.</p> <p>-Atlieka įvairius judesius tiesiomis ir sulenktomis kojomis sėdin, pritupia nesilaikant;</p> <p>-Gulint pakaitomis kelia kojas aukštyn;</p> <p>-Šliaužia per suolelį pilvu, prisitraukiant rankomis;</p> <p>-Pralenda pro kelias įvairaus aukščio kliūtis;</p> <p>-Peršoka per nedidelę kliūtį, iš lanko į lanką, atsispiriant abiem kojom;</p> <p>-Žaidžia judriuosius žaidimus, skirtus vikrumui, greitumui lavinti</p> <p>-Išbando priemones, skirtas lipti, perlipti, užlipti, peršokti.</p> <p>-Pajaučia savo galimybių ribas, džiaugiasi įveikiąs kliūtis: peršokąs per pastatytą kliūtį ir kt.</p> <p>-Sukasi kairėn, dešinėn, įvairiai laikant rankas;</p> <p>-Naudoja maksimalią jėgą, pajuntant kairės ir dešinės rankos ar kojos galimybes (spiriant kamuolį, metant įvairaus sunkumo kamuolius ir kt.)</p> <p>-Stengiasi atlikti judesius kiek galima tiksliau, pajuntant kairės ir dešinės rankos,</p>

		<p>kojos galimybes (meta sviedinį dešine ir kaire ranka į taikinį, spiria kamuolį dešine ir kaire koja į vartus; -Bando važinėti dviračiu, slidinėti.</p>
Mano minklūs piršteliai	<p>-Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai. -Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais ir ranka -Meta kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį, tiksliau gaudo, mušinėja. - Įsisupa ir supasi sūpynėmis.</p>	<p>-Piešia ar rašo pieštuku, bando piešti statinius, gyvūnėlius, pieštuką laiko beveik taisyklingai, -Lavina smulkiąją motoriką: savarankiškai bando rištis batų raištelius, segasi sagas, veria ant virvelės smulkius daiktus. - Iš storų siūlų pina kasą, veja virveles. -Batų dėžės šonus apsaugo skalbinių segtukais -Mėto kamuolį vienas kitam ir gaudo, meta į žemę, o kita ranka jį pagauna. -Atlieka įvairius judesius rankomis iš įvairių pradinių kūno padėčių:stovint, gulint ir kt., pradeda naudoti įrankius; -Varijuoja rankų judesius, atliekant manipuliacinius veiksmus, pvz.:taiko daiktus pro siaurus vartus, per įvairias kliūtis; -Emocijas, jausmus išreiškia judesiu, mimika (rodo, kaip myli mamytę, kaip pyksta ir t.t.); -Vaizduoja įvairius gamtos reiškinius (lyja lietus, krenta lapai, medžiai siūbuoja ir t.t.); -Vaizduoja įvairius darbo veiksmus (kajoja malkas, lipa kopėčiomis ir t.</p>

Ugdymo sritis	Augantys vaikų pasiekimai (6 ž.)	Vaikų veiksena
Aš savarankiškas	<p>-Valgo tvarkingai. -Pasako, jog maistas reikalingas, kad augtume, būtume sveiki. Įvardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika, vieną kitą – kurio vartojimą reikėtų riboti. -Savarankiškai serviuoja ir tvarko stalą. -Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. -Suaugusiųjų padedamas pasirenka drabužius ir avalynę pagal orus. - Priminus ar savarankiškai plaunasi</p>	<p>-Taisyklingai naudojasi peiliu, šakute, pasidengia ir sutvarko stalą, mandagiai bendrauja prie jo; -Atsispiria pagundoms: persivalgyti saldumynų, neklausyti suaugusiųjų ir kt.--- Žino, kad naudinga valgyti įvairių maistą ir reikia jį gerai sukramtyti, vaisių, daržovių naudą, saldumynų žalą, -Supranta, kad kai kuriais produktais galima apsinuodyti; -žino, kad peršalus galima susirgti; -Pasako, kaip reikia apsirengti šiltu ir šaltu oru. Stengiasi būti tvarkingas, nesutepti drabužių, tvarkingai juos padėti, sulankstyti. -Jaučia, kada sušilo arba sušalo ir savarankiškai apsirengia arba nusirengia megztinį, bluzoną, striukę, pasikeičia savo sušlapusius rūbus, avalynę. -Suaugusiojo padedamas kloja lovą.</p>

	<p>rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą.</p> <p>-Dažniausiai savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą.</p>	<p>-Plaunasi rankas, prausiasi, tvarkosi, taisyklingai valosi dantis;</p> <p>-Taisyklingai sėdi piešiant, vartant knygutę ir t.t.</p>
Aš saugiai elgiuosi aplinkoje	<p>-Savarankiškai ar priminus laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių.</p> <p>-Saugiai naudojasi veiklai skirtais aštriais įrankiais.</p> <p>-Žino, kaip saugiai elgtis gatvėje, prie vandens telkinių, ant ledo, gaisro metu, su elektros prietaisais, kur kreiptis iškilus pavojui, pasiklydus.</p>	<p>-Neina prie vandens ar ant ledo be suaugusiųjų.</p> <p>-Gali kitus supažindinti su grupės aplinka.</p> <p>-Atlieka individualias užduotis už grupės ribų.</p> <p>-Supranta žmogaus poveikio aplinkai reikšmę bei aplinkos įtaką sveikatai;</p> <p>-Juda greta kito, poroje, ratu, rikiuotėje, sutartinai su kitais vaikais, pratinasi laikytis taisyklių, jausti draugą.</p> <p>-Pjausto daržoves, vaisius.</p> <p>-Kala vinis į lentą.</p> <p>-Pratinasi naudotis virbalais, vašeliu, adata, siuva, siuvinėja.</p> <p>-Žino, kad uždegus degtuką, bengališką ugnelę, žvakę galima sukelti gaisrą.</p> <p>-Žino vaikų darželio adresą, tėvelio bei mamos darbovietę ir namų telefoną.</p> <p>-Tinkamai pereina gatvę per perėją be eismo reguliuotojo ir su juo, žino kelią į darželį.</p> <p>-Žino kai kuriuos kelio ženklus.</p> <p>-pratinasi teisingai naudotis elektros prietaisais.</p>
Aš mėgstu judrią veiklą ir žaidimus	<p>-Eina keisdamas greitį ratu, poroje, prasilenkdamas, gyvatėle, atbulomis, šonu.</p> <p>-Ištvermingas, bėga ilgesnius atstumus.</p> <p>-Bėga pristatomu ar pakaitiniu žingsniu, aukštai keldamas kelius, bėga suoleliu, įkalnėn, nuokalnėn, derindamas du ar daugiau judesių (bėga ir varosi, spiria kamuolį, bėga ir mojuoja rankomis, kaspinais).</p> <p>-Šokinėja ant vienos kojos judėdamas pirmyn, šoka į tolį, į aukštį.</p> <p>-Važiuoja dviračiu.</p>	<p>-Išbando įvairius ėjimo judesius: pristatomuosius žingsnius, greitą ėjimą, bėgimą, kliūčių peržengimą, šuoliukus, ėjimą pasistiebus, ant kulnų, gyvatėle, atbulomis, pritūpus, tiesiai, šonu ir t. t.</p> <p>-Ropoja nuožulnia lenta, gimnastikos suoleliu, perlipa įstrižai nuo vienos gimnastikos sienelės ant kitos, keičia laipiojimo tempą, išlaikant kojų ir rankų koordinaciją.</p> <p>-Pritupia laikant rankose įvairius reikmenis.</p> <p>-Laikosi judriųjų ir sportinių žaidimų taisyklių.</p> <p>-Juda greta kito vaiko poroje, ratu, rikiuotėje, sutartinai su kitais vaikais.</p> <p>-Atlikti judesius visa jėga: ridena, meta, traukia ir t.t.</p> <p>-Nušoka nuo paaukštinimo į nurodytą vietą.</p> <p>-Peršoka per nedidelę kliūtį, iš lanko į lanką atsispiriant viena koja, iš vietos ar įsibėgėjus.</p> <p>-Galinejasi, traukia virvę, vartosi ir kt. ieškant neįprastų pozų.</p> <p>-Išlaiko kūną nejudrumo, rimties būsenoje (pagal vaiko galimybes) – stovi pasistiebus, ant vienos kojos, kyboti ant sienelės.</p>

		<p>-Po judėjimo pereina į rimties būseną ir fiksuoja atitinkamas pozas.</p> <p>- Važiuoja dviračiu, riedučiais, paspirtukais, bando čiuožti pačiužomis.</p> <p>-Tyrinėja galimus kelio būdus (tiesus kelias, vingiuotas, ratas, zigzagai ir t.t.)</p> <p>-Išmoksta kai kurių sportinių žaidimų ar jų elementų:krepšinio, futbolo, badmintono, stalo teniso.</p>
Mano miklūs piršteliai	<p>-Rankos ir pirštų judesius atlieka vikriau, greičiau, tiksliau, kruopščiau.</p> <p>-Tiksliau valdo pieštuką bei žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas.</p> <p>- Su kamuoliu atlieka sporto žaidimų elementus, žaidžia komandomis, derindami veiksmus.</p> <p>-Sulenkia popieriaus lapą per pusę, į keturias dalis. Tiksliai kopijuoja formas, raides.</p>	<p>-Savarankiškai įveria siūlą, dygsniuoja, neria vašeliu. Kerpa įvairias formas taisyklingai naudodamasis žirkklėmis.</p> <p>-Žaidžia komandinius žaidimus.</p> <p>-Atlieka judesius iš įvairių kūno padėčių gausiai naudojant įvairius įrankius; ranką su įrankiu seka akimis;</p> <p>-Meta kamuolį į judančius taikinius, seka ranką su kamuoliu akimis;</p> <p>-Atranda įvairius rankų, plaštakų judesius (dirigentas);</p>
Kaip pedagogas padeda ikimokyklinio amžiaus vaikams ugdytis		
<ul style="list-style-type: none"> ○ Vadovaujasi nuostata, kad puoselėjant vaiko sveikatą ir kūno kultūrą, svarbiausia yra ne pratimai, varžybos, normos, bet vaiko savijauta, judėjimo džiaugsmas ir fizinio, emocinio, kūrybinio, socialinio bei protinio aktyvumo skatinimas; ○ Sudaro sąlygas vaikams kuo daugiau judėti ir žaisti lauke, grūdintis oru, saule ir vandeniu, organizuoja sveikatingumo dienas; rūpinasi sveikos aplinkos sudarymu (tinkama mityba, patalpų higiena ir kt.) bei ugdo vaikų sveikos gyvensenos įgūdžius; ○ Sudaro sąlygas gabių sportui vaikų ugdymui turinant ugdymo turinį; ○ Įvairiais kūno kultūros ugdymo būdais skatina išraišką ir saviraišką judesiu, kūrybinę improvizaciją; kūno kultūra neatsiejama nuo muzikos, vaidybos, žaidimo; ○ Skatina elgtis saugiai įvairioje aplinkoje, numatyti savo elgesio pasekmes; ○ Organizuoja išvykas, kad vaikui būtų sudaryta galimybė pabūti eismo dalyviu. Kviečia specialistus, kurie galėtų papasakoti apie saugų elgesį ir jo naudą. ○ Suteikia elementarių žinių apie mitybos poveikį sveikatai, aktyvaus poilsio reikšmę, ugdo teisingo maitinimosi įgūdžius; ○ Ypatingą dėmesį skiria kūno laikysenos taisyklingumui (pvz. padeda pasirinkti pozą savaiminės veiklos metu); ○ Sveikatos saugojimą ir stiprinimą integruoja į visą ugdymo procesą; ○ Sudaro kuo geresnes ir saugesnes sąlygas judėti: parenkama tinkama vieta, saugūs įrengimai, priemonės kieme, gamtoje; ○ Atsižvelgia ne tik į vaiko galimybes, bet ir į kiekvieno ugdytinio individualumą, skiria mergaičių ir berniukų fizinius ypatumus, bendravimo ir žaidimų skirtumus, skatina vaiko savivertę; ○ Fiziškai pasyviems, silpniems vaikams taiko aktyvinančią, stimuliuojančią, korekcinę ugdymą; ○ Žaidžia su vaikais pirštukų žaidimus, lavinančius vaizduotę, kūrybingumą, dėmesingumą, stiprinančius rankų pirštus, koordinaciją, skatina žaisti individualiai ir komandoje; 		

- Palaiko ir puoselėja vaiko žaidimo savarankiškumą ir iniciatyvumą, sudaro sąlygas nepertraukiamai, laisvai žaisti, stebi, esant reikalui, įsikiša, modeliuoja situaciją. Pastebi žaidime vaiko augimą, pasiekimus, ugdymosi spragas, numato tikslus, uždavinius, metodus.
- Rūpinasi, kad vaikas gautų pakankamai išpūdžių, kurie patenkintų jo patirtį ir žaidimą, ir tik tiek išpūdžių, kad sugebėtų juos „išžaisti“.

◆4.4.PAŽINIMO POREIKIS◆

Lūkestis: Sėkmingai besiuogantis

Sietina su šiomis pasiekimų sritimis:

10. Aplinkos pažinimas (gamtinė aplinka)

11. Skaičiavimas ir matavimas

15. Tyrinėjimas

16. Problemų sprendimas

18. Mokėjimas mokytis

Vaikui ugdomas tobulėja:

- ☒ gebėjimas vartoti skaičius ir matematinius simbolius daiktų kiekiui žymėti, daiktų grupėms palyginti pagal kiekį, suprasti daikto vietą eilėje, pastebėti dėsningumus, sudaryti įvairias sekas, laiko tėkmės suvokimas,
- ☒ gebėjimas matuoti, tapatinti, grupuoti, klasifikuoti daiktus pagal formą, dydį, spalvą
- ☒ domėjimasis supančia aplinka, jos pažinimas
- ☒ tyrinėjimas pasinaudojant įvairiais pojūčiais,
- ☒ atrastų, sužinotų dalykų aptarimas, problemų atpažinimas, išvėgimas, sprendimų, išeičių paieška ir tinkamiausio sprendimo pasirinkimas bei įgyvendinimas, pasekmių stebėjimas ir apmąstymas.
- ☒ numatymas, ko nori išmokyti, aktyvus mokymasis, sugebėjimas apmąstyti, ko išmoko.

Vertybinės nuostatos:

- ☒ Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja, nusiteikęs pažinti pasaulį skaičiuodamas ir matuodamas,
- ☒ Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti,
- ☒ Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.

Ugdymo sritis	Augantys vaikų pasiekimai (2-3 žingsneliai)	Vaikų veiksena
Aš saugau ir puoselėju gyvosios ir negyvosios gamtos objektus bei pažįstu reiškinius	-Žino kai kurių daiktų paskirtį ir jais naudojasi (šukos, šaukštas, nosinaitė) -Atpažįsta ir pavadina vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų (sodo, daržo, lauko), gyvūnų, dalyvauja juos prižiūrint - Dalyvauja prižiūrint augalus ar gyvūnus -Orientuojasi savo grupės aplinkoje.	-Pamėgdžiodami suaugusius bando šukuotis, valgyti su įrankiais, valyti dantis, šluostyti stalą ir pan. -Kalbėdami taisyklingai pavadina kai kuriuos dažniau sutinkamus augalus ar gyvūnus, nuotraukoje, piešinyje atpažįsta anksčiau matytą daiktą -Padeda prižiūrėti naminius augalus ar gyvūnus, -Žaisdamas mėgdžioja įvairius gyvūnus, žmones, -Džiaugiasi pamatę savo pažįstamą aplinką (darželį, namą, kuriame gyvena), orientuojasi savo grupės aplinkoje.
Aš skaičiuoju ir matuoju	- Supranta, ką reiškia vienas, dar vienas, du, daug, mažai, -Randa reikiamos formos, dydžio ar spalvos daiktą.	-Parodo pirštukais, kiek jam/jai metukų, -Žaisdamas vartoja sąvokas vienas, dar vienas, du, daug, mažai,

	<p>-Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakoma daikto forma, dydis, spalva, judėjimas erdvėje, o taip pat vartoja palyginimui skirtus žodžius: didelis–mažas, ilgas–trumpas, sunkus–lengvas, storas–plonas, toks pat–ne toks, kitoks, vienodi–skirtingi ir pan.</p> <p>-Geba išrikiuoti daiktus į vieną eilę, tapatina daiktus pagal formą, dydį.</p>	<p>-Suranda tokios pat spalvos (raudonos, geltonos) daiktus, įvardina spalvą;</p> <p>-Stato bokštą, kurio viršuje mažesnės kaladėlės, o apačioje didesnės kaladėlės, įvardina „didelis–mažas, ilgas–trumpas, toks pat–kitoks“;</p> <p>-Dėlioja žaislus, daiktus pagal dydį, formą,</p> <p>- Deda didesnę kibirėlį į mažesnę,</p> <p>-Vienas ir su draugais stato, konstruoja, dėlioja dėliones.</p>
Aš tyrinėju aplinką	<p>-Stengiasi išbandyti žaislus ar daiktus, stebi, kas vyksta aplinkui, rodo kitiems, ką pavyko padaryti, patikusį veiksmą prašo pakartoti daug kartų.</p> <p>-Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta.</p>	<p>-Žaidžia slėpynių,</p> <p>-Įkišęs ranką į „stebuklingą maišelį“, liečia, čiupinėja, spaudo, glamžo, esančius daiktus ir bando ištraukti: kietą, minkštą, švelnų ar šiurkštų daiktą,</p> <p>-Atkreipia dėmesį į nematytus daiktus, bando aiškintis, kas tai yra, kaip veikia,</p> <p>-Antspauduoja panaudodamas gamtinę medžiagą,</p> <p>-Piešia gamtoje rastais gamtiniais „dažais“,</p> <p>-Sukelia vėją: išmėgina kuo galima vėdintis (skarele, pučiant, bėgiojant, sukantis, mosuojant ranka, popieriaus lapu ir pan.).</p>
Aš sprendžiu problemas, mokausi mokytis	<p>-Susidūręs su sudėtinga veikla, kliūtimi, drąsiai išbando jau žinomus veikimo būdus, keisdamas veikimo būdus. Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti ir išbando jų naudojamus būdus. Stebi savo veiksmų pasekmes,</p> <p>-Nepavykus įveikti sudėtingos veiklos ar kliūties, prašo pagalbos arba meta veiklą. Protestuoja, reiškia nepasitenkinimą, negalėdamas įveikti kliūties.</p> <p>-Klausia, kaip kas nors vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando.</p> <p>-Modeliuoja veiksmus ir siužetinio žaidimo epizodus.</p> <p>-Džiaugiasi tuo, ko išmoko.</p>	<p>- Mėgindamas spręsti konfliktą mėgdžioja suaugusiojo kalbą, veiksmus,</p> <p>-Bando įveikti kliūtį keletą kartų,</p> <p>-Drąsiai imasi pasiūlytos naujos veiklos, žaisti naują žaidimą,</p> <p>-Atlieka nesudėtingus pavedimus, pasako ką daro, ką nori daryti,</p> <p>- Žaidžia sumodeliuotus žaidimus „Kaip atgauti žaisliuką“, „Kaip įdėti į dėžutę?“, „Pagydyk lėlytę“, „Ką daryti, jei sušlapo drabužėliai?“</p> <p>-Auklėtojos padedamas atkreipia dėmesį į kasdieninę situaciją „čia ir dabar“,</p> <p>-Kiečio aikštelėje randa balą ir kartu su auklėtoja sprendžia problemą „Kaip nesuslapti kojųčių?“,</p> <p>- Žaidžia pojūčių žaidimus (klausos, regos, lytėjimo, skonio).</p>

Kaip pedagogas padeda vaikams ugdytis

- Sudaro kuo įdomesnę, patrauklesnę, funkcionalesnę daiktinę aplinką, kurioje vaikas ieško, atranda, lygina, skiria, matuoja, suvokia skirtingas daiktų paviršiaus savybes ir pan.
- Palaiko ir skatina natūralų vaiko domėjimąsi aplinkiniu pasauliu, žmonėmis ir jų veikla, atsižvelgdamas į individualias vaiko savybes, poreikius, interesus, gebėjimus.
- Skatina praktiškai pritaikyti žaidimuose tam tikrus gebėjimus, išmokus veiksmus (pvz. padengti stalą vienos spalvos servetėlėmis), eksperimentuoti ir stebėti savo veiksmų rezultatus, daryti išvadas.
- Žaidžia kartu su vaikais, rodo pavyzdį.
- Padeda atrasti vis įvairesnius aplinkos pažinimo būdus, skatina stebėti aplinką (orą, augalus ir pan.), pasakoti apie tai.
- Nuteikia vaiką tyrinėti, bandyti, mėginti, ieškoti, atrasti patiriant pažinimo džiaugsmą.
- Sudaro sąlygas vaikui veikti, žaisti darželio lauko aikštelėje, gretimame miške (Vingio parke), netoliese esančioje pievoje ir kt.
- Organizuoja įvairią veiklą gamtoje, pasivaikščiojimus gamtos ar tyrinėjimų takeliu.
- Numato darbinę veiklą gamtoje ir grupėje. Sudaro sąlygas grupėje sodinti augalėlius, juos prižiūrėti.
- Ugdo nuostatą, kad gamtą reikia globoti ir saugoti.
- Skatina ekologišką elgseną.

Ugdymo sritis	Augantys vaikų pasiekimai (4 žingsnelis)	Vaikų veiksenos
<p>Aš saugau ir puoselėju gyvosios ir negyvosios gamtos objektus bei pažįstu reiškinius</p>	<p>-Pastebi ir nusako aiškiausiai pastebimus gyvūnų ir augalų požymius. -Atpažįsta gamtoje ar paveiksluose dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, gėles, daržoves, grybus, pasako kai kurių pavadinimus. -Pasako metų laikų pavadinimus ir būdingus jiems požymius, skiria daugiau gamtos reiškinių (rūkas, pūga, šlapdriba). -Paros dalis sieja su savo gyvenimo ritmu. -Ugdosi nuo seno tradicinėje kultūroje gyvavusią žemės, ugnies ir dangaus šviesulių prilyginimą šeimos nariams (žemės ir saulės vadinimą „motule“, mėnulio – „tėveliu“, žvaigždžių –</p>	<p>-Stebi kiemo, darželio, gėlyno, parko bei kambarinius augalus, daigina sėklas, jas sėja, augina vazonėliuose, stebi jų dygimą, augimą, žydėjimą, -Tyrinėja ir nusako augalų spalvos, lapų formos, ūgio, formos skirtumus, -Įvardina keletą augalų pavadinimus, nusako jų požymius, -Ieško informacijos apie įvairius gyvūnus, pasakoja apie juos, mėgdžioja paukščių, gyvūnų balsus, imituoja judesius, -Piešia mylimiausią gyvūnėlį, paukštelį; globoja paukštelius, vabalėlius, džiaugiasi jais, -Fotografuoja gyvūnus, augalus, gėles, savo augintinius, pasakoja apie tai, ką fotografavo, kodėl ir pan. -Kalba apie metų laikus, žino kiekvieno iš jų būdingus požymius, parodo paveikslėliuose, -Žiūrėdamas pro langą pastebi kai kuriuos gamtos reiškinius ir juos įvardina (rūkas, pūga, šlapdriba), -Sako, kad ryte ateina į darželį, vakare – išeina, -Diskutuoja su draugais ir suaugusiais apie žemę motulę, saulę motulę, mėnulį tėvelį, žvaigždes seseles, -Supranta, kad Saulė – šviesos ir šilumos šaltinis. -Žaidžia su saulės zuikučiais, patinka žaisti šešėlių teatrą.</p>

	„seselėmis“), pagarbą jiems.	-Klausosi pasakų, mitų, dainų, žiūri knygelių iliustracijas apie saulę motulę, vaizduojamą su ilgais plaukais, aukso karūna, auksinėje karietoje. -Piešia saulę – karalienę, geradarę. -Suvokia ugnies buityje reikšmę (degtukai, žvakė, lempa, žibintai, židynys). -Atsargiai elgiasi su ugnimi. -Mąsto ir pasakoja, ką kalba širdelė, žiūrint į žvakių liepsną.
Aš skaičiuoju ir matuoju	-Pradedama skaičiuoti daiktus, palygina dvi daiktų grupes pagal daiktų <i>kiekį</i> -Pradedama vartoti kelintinius skaitvardžius (pirmas, antras...) -Atpažįsta ir atrenka apskritos (skritulio), keturkampės (keturkampio), kvadratinės (kvadrato) formos daiktus -Labai skirtingus ir vienodus daiktus palygina pagal ilgį, storį, aukštį, masę ir pan. Dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti žodžius: didesnis–mažesnis, ilgesnis–trumpesnis, storesnis–plonesnis, aukštesnis–žemesnis ir pan. -Skiria pagrindines spalvas;	- Įvertina daikto dydį savo rankos, kūno atžvilgiu (ima daiktus dviem pirštais, išskėstomis rankomis), - Suvokia dydžio, ilgio pastovumą (virvutės ilgis nesikeičia, užmezgus mazgą, sulenkus), - Lygina įvairių dydžių daiktus pagal ilgį, aukštį, plotį, storį, svorį (labai skirtingus ir vienodus daiktus): o Uždedant vieną ant kito; o Pridedant vieną prie kito; - Žaisdamas vartoja dydį apibūdinančias sąvokas: <i>ilgas-trumpas, tokio paties ilgio, didelis, mažas, ilgesnis, trumpesnis, storesnis, plonesnis, aukštesnis, žemesnis</i> , -Atkreipia dėmesį į daiktų formą, suvokia pažįstamos formos pastovumą (nepriklauso nuo spalvos ar dydžio), - Regėjimo, lytėjimo pojūčiais skiria kai kurias figūras ir jas pavadina, pažįstamą formą piešia, aplikuoja, stato iš įvairių formų statybinės medžiagos, - Pažįstamą formą randa aplinkoje (<i>apskritos (skritulio), keturkampės (keturkampio), kvadratinės (kvadrato) formos</i>), -Sudaro daiktų grupes pagal pasirinktą arba nurodytą požymį, - Skaičiuoja daiktus iki 3 -5, suvokia sąvokas: <i> tiek pat, po lygiai, daugiau, mažiau, kiek</i> ir kt. -Kasdieninėje veikloje vartoja kelintinių skaitvardžių sąvokas („Aš pirmas atėjau į grupę“). -Suranda tokios pat spalvos (raudonos, geltonos, žalios, mėlynos, juodos, baltos) daiktus, įvardina spalvą;
Aš orientuojuosi erdvėje ir laike	-Pradedama skirti dešinę ir kairę savo kūno pusę, kūno priekį, nugarą. -Nurodydamas kryptį (savo kūno atžvilgiu) naudoja žodžius: pirmyn–atgal, kairėn–dešinėn, aukštyn–žemyn.	-Laisvai juda, veikia, intuityviai tyrinėja supančią erdvę: grupę, darželio vidaus ir išorės aplinkas, -Rodo ir pavadina kryptis orientuojantis į savo kūno padėtį: pirmyn, atgal, aukštyn, žemyn, pradeda skirti „į kairę, į dešinę“, -Skiria gerąją pusę nuo išvirkščios (audinio, drabužio), -Suvokia ir skiria atskiras paros dalis ir jas pavadina- diena, naktis, rytas, vakaras.
Aš tyrinėju aplinką	-Pats pasirenka žaidimui ar kitai veiklai reikalingus daiktus ir medžiagas, paaiškina, kodėl pasirinko, žaisdamas juos tyrinėja, išbando.	-Tyrinėja vandens savybes (vandens lašelio kelionė), smėlio savybes; domisi įvairiais daiktais ir jų savybėmis (Akmuo skęsta, plunksna – ne. Kodėl?), -Žaidžia su vandeniu ir smėliu, pučia burbulus, -Veikia su didinamaisiais stiklais, daiktų modeliais, konstruktoriais,

		<p>-Eksperimentuoja, atranda magneto savybes, ragauja daržoves ir vaisius, gamina darbelius iš natūralių medžiagų, tyrinėja augalų sėklas, žaidžia su vandeniu ir grūdais: pilsto, laisto, „daro“ lietu, matuoja,</p> <p>-Vaikas smalsauja, klausinėja. Manipuliuoja, žaidžia su įvairiais žaislais, daiktais. Tyrinėja, rūšiuoja žaisliukus, juos apibūdina.</p>
<p>Aš sprendžiu problemas, mokausi mokytis</p>	<p>-Nori įveikti sudėtingą veiklą, problemą, išbando paties taikytus, stebėtus ar naujai sugalvotus veikimo būdus.</p> <p>-Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. Nepasisėkus prašo suaugusiojo pagalbos.</p> <p>-Mėgsta kūrybiškai žaisti, veikti, siūlo žaidimų ir veiklos idėjas, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti, pastebi ir komentuoja padarinius.</p>	<p>-Sprendžia problemines situacijas „Ką daryti“ – patarimai draugams,</p> <p>-Sudarinėja veiksmų planą tikslui „Noriu sužinoti“,</p> <p>-Pastebi akivaizdžius pasikeitimus, prieštaravimus, eksperimentuoja su įprastais ir mažiau įprastais daiktais, jais naudojasi,</p> <p>-Žaidžia žaidimą „Labirintų keliai“,</p> <p>-Taiso sugadintą daiktą, suplėšytą knygutę,</p> <p>-Bando su auklėtoja įvardinti pasekmes „Kas bus, jeigu...“,</p> <p>-Žaidžia sveikatos saugojimo žaidimus: „Kaip pereiti gatvę?“, „Susirgo...“ ir pan.</p> <p>-Stebėdamas kitus vaikus bando atlikti tuos pačius veiksmus: lipti, šliaužti, mesti, stumti, pastatyti, vaidinti, šokti, bėgti, piešti, dėlioti ir kita,</p> <p>-Pasako ką pavyko atlikti, įvertina (pasidžiaugia, ploja ir kt.),</p> <p>-Nepavykus atlikti susikremta, supyksta, nususuka,</p> <p>-Ieško paveikslėliuose skirtumų,</p> <p>-Pasako, parodo, ką nori išmokti,</p> <p>-Žaidžia pagal savo sumanymus, siūlo idėjas veiklai su keliais vaikais.</p>

Ugdymo sritis	Augantys vaikų pasiekimai (5 žingsnelis)	Vaikų veiksenos
<p>Aš saugau ir puoselėju gyvosios ir negyvosios gamtos objektus bei pažįstu reiškinius</p>	<p>-Atpažįsta ir įvardija ne tik naminius, bet ir kai kuriuos laukinius gyvūnus, vabalėlius (bitės).</p> <p>-Samprotauja apie naminių ir laukinių gyvūnų gyvenimo skirtumus.</p> <p>-Skiria daržoves, vaisius, uogas, nusako, kaip juos panaudoti maistui. Žino augalo dalis, būtinas sąlygas, kuriomis jie auga</p>	<p>-Sužino apie gyvūnų prisitaikymą prie metų laikų kaitos (gyvūnai žiemą, vasarą, rudenį, pavasarį).</p> <p>-Enciklopedijose ar kitose knygose ieško informacijos apie naminių ir laukinių gyvūnų gyvenimo skirtumus tai pavaizduoja savo sukurtoje knygelėje. Pasakoja apie naminius ir kai kuriuos laukinius gyvūnus,</p> <p>-Domisi bičių gyvenimu (bitės įvaizdis liaudies tautosakoje, tyrinėja korį, jo „ornamentą“, stebi bitę, lygina savo šeimos ir bičių darbštumą, saugojasi bičių įgėlimo, įgėlus naudojasi senelių pamokymais).</p> <p>-Parodo augalo kamieną ar stiebą, šakas, lapus, žiedus, sėklas,</p> <p>-Noriai prisideda prie aplinkos tvarkymo, sodina, laisto, ravi gėlynus,</p> <p>-Augina augalus smėlyje, dirvožemyje, šviesoje, tamsoje, įsitikinant, kokios sąlygos reikalingos augalų augimui,</p>

	<p>-Jaučia pagarbą duonai ir žemei ją auginančiai. Domisi, iš ko ir kaip pagaminama duona;</p> <p>-Jaučia pagarbą rankų darbui, žmogaus darbštumui.</p> <p>-Domisi dangaus kūnais, gamtos reiškiniais, kurių negali pamatyti (pvz., ugnikalnių išsiveržimas, žemės drebėjimas, smėlio audra).</p> <p>-Žino, kodėl reikia pagarbiai ir atsargiai elgtis su ugnimi.</p>	<p>-Dalyvauja kartu su suaugusiu gamtos tyrinėjimo išvykose, ekologinėse akcijose (darželyje ir mieste), aplinkos tvarkymo talkose, kuria elgesio gamtoje taisykles, kelia inkilus, gamina lesyklėles ir lesina paukštelių,</p> <p>-Žaidžia didaktinius žaidimus skiriant daržoves, vaisius, uogas,</p> <p>-Pagarbiai elgiasi su duona, domisi duonos keliu iki mūsų stalo,</p> <p>-Klausosi liaudies tautosakos apie žemę, javus, duoną: patarlių, mįslių, dainų, pasakų, sakmių,</p> <p>-Klausosi liaudies dainų apie žemę, duoną, rugius, linus ir su jais susijusius darbus, bando patys dainuoti ir judesiais pavaizduoti dainose ar žaidimuose, rateliuose minimus tradicinius darbus</p> <p>-susipažįsta, tyrinėja įvairių javų grūdus,</p> <p>-Jaučia pagarbą duonai, liaudies tradicijomis, žino, kad svarbu būti darbščiam,</p> <p>-Pro tamsius akinius stebi saulę, dalinasi įspūdžiais (saulė ryte ir vakare, jos forma),</p> <p>-Po stebėjimo dalinasi įspūdžiais apie mėnulį, žiūri knygių iliustracijas, enciklopedijas, piešia,</p> <p>-Klausosi dainų, pasakojimų, sakmių, pasakų apie gamtos reiškinius bei dangaus šviesulius,</p> <p>-Stebi saulės kelionę dangumi iš rytų į vakarus (saulės laikrodis),</p> <p>-Pasakoja, kur ugnis buvo naudojama senovėje ir kur dabar,</p> <p>-Klausosi suaugusiojo pasakojimo, patys ieško informacijos knygoje apie ugnį, jos garbinimo papročius; (vaidilutės, ugnies vardai – Gabija, Gabieta, Ugnija),</p> <p>-Žino, kaip ugnis buvo naudojama per kalendorines bei šeimos šventes (Joninės, Užgavėnės, Vėlinės, krikšto žvakė ir kt.)</p>
--	---	---

<p>Aš skaičiuoju ir matuoju</p>	<p>-Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio ir kitų savybių bei jų padėties erdvėje. -Skaičiuoja bent iki 5. -Pastebi, kaip sudaryta daiktų (elementų) seka, geba pratęsti ją 1–2 daiktais (elementais). Pratęsdamas pasikartojančių daiktų ar elementų seką, nebūtinai laikosi tos pačios jos sudarymo logikos (pvz., iš pradžių gali imti daiktus ar elementus pagal vieną požymį, vėliau – pagal kitą). -Skiria kelintinius skaitvardžius. -Skiria trikampę, stačiakampę formas.. -Grupuoja, komponuoja daiktus, atsižvelgdamas į jų <i>spalvą, formą arba dydį</i>. Vartoja žodžius „vienos spalvos“, „dvispalvis“. Skiria atspalvius -Palygindamas daiktų dydžius, naudojami sąlyginiu matu (trečiu daiktu).</p>	<p>- Lygina įvairių dydžių daiktus iš akies, naudojantis sąlyginiu matu (juostele, lazdele), -Grupuoja, klasifikuoja daiktus pagal dydį, spalvą, formą. Randa mažai besiskiriančius daiktus, -Ieško aplinkoje atspalvių (gelsvas, melšvas, violetinis, rožinis ir kt.), maišo spalvas, įvardina atspalvius, -Visais pojūčiais skiria bei pavadina trikampio ir stačiakampio formos figūras, - Lanksto iš įvairios formos popieriaus lapų, - Įprastose daiktuose išvelgia pažįstamas formas, grupuoja daiktus pagal formą, -Dėlioja figūras didėjimo ir mažėjimo tvarka, - Pratęsia, sukuria skirtingų požymių sekas su 1-2 pasikartojančiais elementais, -Nustato iš kokių figūrų sudaryti skirtingi statiniai, -Nustato medžiagą, iš kurios pagamintas daiktas (medinis, geležinis ir t.t.), - Grupuoja daiktus pagal jų paskirtį, medžiagą, iš kurios jie padaryti, -Skaičiuoja daiktus bent iki 5, paskutinį skaitvardį priskiriant visai grupei, skaičiuoja garsus, judesius, skaičiuoja ir atskaičiuoja nurodytą kiekį, -Pažįsta skaitmenis iki 5, -Suvokia, kad kiekis nepriklauso nuo didumo, išdėstymo tvarkos, -Skaičiuoja didelių ir mažų daiktų grupių narius, grupes lygina tarpusavyje, -Skaičiuoja nuo 1 iki 5, vartojant kelintinius skaitvardžius.</p>
<p>Aš orientuojuosi erdvėje ir laike</p>	<p>-Supranta, kad knygos skaitomos iš kairės į dešinę ir iš viršaus į apačią. Juda nurodyta kryptimi. -Skiria ir žodžiais išreiškia erdvinius daikto santykius su savimi: priešais mane, už manęs, šalia manęs, mano kairėje ir pan. -Pradeda suvokti praeitį, dabartį, ateitį. Skiria sąvokas šiandien, vakar, rytoj.</p>	<p>- Skiria kairę ir dešinę savo kūno pusę (koja, ranka); nurodo kryptį- į kairę, į dešinę. Žino, kad knyga skaitoma iš kairės į dešinę ir iš viršaus į apačią, - Skiria ir išreiškia žodžiais erdvinius daikto santykius su savimi: prieš mane, už manęs, mano kairėje, dešinėje, šalia manęs, po manimi, -Deda daiktus, orientuojantis į savo kūno padėtį (prieš save, šalia savęs, toli nuo savęs ir kt.), -Dėlioja daiktus iš kairės, į dešinę, -Orientuojasi stalo, popieriaus lapo paviršiuje: piešia lapo viršuje, viduryje, apačioje, dešinėje ir t.t. -Tinkamai vartoja sąvokas šiandien, vakar, rytoj (ką veikiu šiandien, ką veiksiu rytoj, ką veikiau vakar), suvokia sąvokas praeitis, dabartis, ateitis, -Paros tėkmę skiria pagal gamtinius reiškinius (saulė šviečia dieną, mėnuo – naktį, gėlės išsiskleidžia dieną, suglaudusios žiedlapius vakare, -Laiką matuoja paromis.</p>
<p>Aš tyrinėju aplinką</p>	<p>-Domisi vandens svarba žmogaus gyvenime, jo vieta kalendorinėse šventėse</p>	<p>-Pro mikroskopą ar padidinamąjį stiklą stebi gyvybę iš balos paimtame vandens lašelyje, po žemėmis, po medžio žieve, veikia su svarstyklėmis, termometru, - Vartant enciklopedijas, sužino apie įvairius vandens telkinius (upes, ežerus, vandenynus ir</p>

	<p>-Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai, ir jų savybėmis. Suvokia medžiagos, iš kurios padarytas daiktas, pasirinkimo tikslingumą.</p> <p>-Paaiškina, kodėl su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai.</p> <p>-Išskiria daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų akivaizdžius bruožus, savybes, kalbėdami apie tai kartais susieja skirtingus pastebėjimus.</p>	<p>kt.), apie lietaus naudą, kaip vanduo padeda žmogui, kuo jis pavojingas,</p> <p>-Klausosi pasakojimų apie vandens vietą kalendorinėse, šventėse bažnytinėse apeigose, jos garbinimą senovėje,</p> <p>- Pratinasi apibūdinti daiktų savybes, daro išvadas,</p> <p>- Patirtus įspūdžius atkuria ir atkartoja žaisdamas,</p> <p>-Veikia su smėlio laikrodžiais, daiktų modeliais, stalo žaidimais, techniniais žaislais,</p> <p>-Klausinėja, stebi, tyrinėja, augalus, gyvūnus, orus, vandens telkinius, vietas, dangaus šviesulius ir kt. išskiria daiktų medžiagų, gyvūnų, augalų akivaizdžius bruožus,</p> <p>-Stebi artimiausią aplinką, skaičiuoja, lygina, grupuoja įvairius daiktus, žaislus,</p> <p>-Geba žaisti stalo žaidimus, padedančius lyginti, klasifikuoti, apibendrinti informaciją apie gamtą ir aplinką,</p> <p>- Išbando magneto galimybes,</p> <p>-Tyrinėja daiktus ant šviesos stalo,</p> <p>- Ieško, atranda, kuria savaip, drąsiai reiškia tai, ką mato, jaučia, įsivaizduoja, žaidžia, keičia, tyrinėja, savaip manipuliuoja daiktais.</p>
Aš sprendžiu problemas, mokausi mokytis	<p>-Norėdamas ką nors išmokti, pasako, ko nežino ar dėl ko abejoja. Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas, klauso, ką sako kiti, pasitikslina.</p> <p>-Aptaria padarytus darbus, planuoja, ką darys toliau, spėlioja, kas atsitiks, jeigu...</p> <p>-Aktyviai bando įveikti sutiktus sunkumus, ieško tinkamų sprendimų, tariasi su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių.</p> <p>-Nepasisėkus samprotauja, ką galima daryti toliau, kitaip arba prašo suaugusiojo pagalbos.</p>	<p>-Žaidžia žaidimus: „Paliesk ir atpažink“, „Uostau, ragauju“,</p> <p>-Užduoda atvirus klausimus suaugusiems apie jį supančius reiškinius, objektus „kodėl“, „kaip“, „kada“ „iš kur atsiranda“,</p> <p>-Pastebi ir išbando grupėje naujai atsiradusias priemones, žaislus,</p> <p>-Sprendžia galvosūkius,</p> <p>-Žaidžia labirintų žaidimus,</p> <p>-Siekdamas aukštai esančio ar užkritusio daikto, panaudoja šalia esantį daiktą, žaislą,</p> <p>-Dalyvauja diskusijose: „Kaip manai, kodėl...?“, „Mūsų grupės problemos?“ „Kodėl mums nepavyko“, „Kaip galima išmokti ko nors?“</p> <p>-Tyrinėdamas, bandydamas pasirenka sau tinkamiausias priemones, komentuoja, kodėl jas pasirinko.</p> <p>-Prašo padėti, klausia patarimo,</p> <p>-Pasirenka iš kelių pasiūlytų sprendimo būdų.</p>

Ugdymo sritis	Augantys vaikų pasiekimai (6 žingsnelis)	Vaikų veiksenos
Aš saugau ir puoselėju gyvosios ir negyvosios	-Prižiūri kambarinius augalus, daržoves, gėles stebi jų augimą, dalyvauja prižiūrint artimiausią	-Pasakoja, kaip augalai gali rengti žmogų (lininiai drabužiai), jį maitinti, o taip pat kelti pavojų. Domisi, kas gaminama iš augalų (popierius, dažai, vaistai ir t.t.), -Vartant enciklopedijas sužino, kuo Lietuvos augalai skiriasi nuo kitų šalių augalų,

<p>gamtos objektus bei pažistu reiškinius</p>	<p>gamtinę aplinką;</p> <p>-Žino augalo, gyvūno elementų panaudojimą tradicinėje lietuvių tautodailėje, augalo panaudojimą tradicinėje medicinoje.</p> <p>-Samprotauja apie tai, kur gyvena, kuo minta naminiai ir laukiniai gyvūnai, apie jų naudą, paukščių įvairovę.</p> <p>-Pradedą suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius, samprotauja, kuo planetos skiriasi nuo žvaigždžių.</p> <p>-Pradedą jausti prierašumą prie artimiausios gamtinės aplinkos, rodo pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai ir besiformuojančią atsakomybę už jos išsaugojimą.</p> <p>-domisi ir prisideda prie praktinės aplinkosaugos, ugdomi ekologinius įpročius.</p>	<p>-Kuria mįsles apie augalus (gėles, medžius, grybus, samaną ir kt.),</p> <p>-Atkreipia dėmesį į šventėse, apeigose naudojamus augalus: rūtą, verbą, Kalėdų medelį, paparčio žiedą ir kt.</p> <p>-Žino, kad ažuolas, rugiai yra laikomi šventais; (Ažuolas – lietuvių stiprybės simbolis),</p> <p>-Išsiaiškina vartant enciklopedijas, jog yra nykstančių augalų, kurių negalima skinti, trypti,</p> <p>-Vartant knygas susipažįsta su gamtos paminklais tėviškėje,</p> <p>-Supranta, kad augalo nužydėjimas, nereiškia gyvybės pabaigos – gyvybė perduodama sėklai.</p> <p>-Žino kai kurias liaudies gydymo tradicijas (liepos žiedų, čiobrelių arbata); gamina arbatą iš vaistažolių,</p> <p>-Prižiūri augalus, stebi jų augimą,</p> <p>-Plėtoja elementarų gamtamokslinį žodyną,</p> <p>-Ekskursijose stebi gamtos reiškinius, atsipalaiduoja gamtoje, geriau pažįsta žmones, supančius gyvūnus, jų gyvybės ratą, įvairovę, žmogaus ryšį su gyvūnija, augalus, jų gyvybės ratą, žmogaus ryšį su augalija, krašto grožį. Fotografuoja gamtos objektus, savo augintinius,</p> <p>-Kuria elgesio taisykles gamtoje,</p> <p>-Ieško informacijos, samprotauja apie tai, kur gyvena, kuo minta naminiai ir laukiniai gyvūnai, apie jų naudą,</p> <p>-Atpažįsta gyvulinės kilmės simbolius ant kaimo namų stogų, lovų, kėdžių,</p> <p>-Tinkamai elgiasi gamtoje – neardo lizdelių, nedrasko skruzdėlynų ir kt., padeda įrengti lesyklėles, kelti inkilus,</p> <p>-Domisi, stebi paukščių įvairovę,</p> <p>-Skiria dirbtiną šviesą nuo natūralios (vakaroja prie žvakės šviesos, laido saulės zuikučius ir kt.),</p> <p>-Kalbasi apie tai, kas glūdi darželio žemėje (smėlis, žvyras, molis, durpės ir t.t.), tyrinėja iškastą dirvožemį,</p> <p>-Domisi oro reiškiniais: lietus, sniegas, kruša, lijundra, šlapdriba.</p> <p>-Suvokia, kad nuo seno saulė yra garbinama kaip gyvybės, energijos, šviesos, sveikatos teikėja. Ieško saulės ornamento tautodailės darbuose, bando patys kurti savo variantą,</p> <p>-Sudeda saulutę iš akmenukų, supila iš smėlio,</p> <p>-Stebi mėnulio pasikeitimus danguje. Stebi mėnulį tautodailės darbuose, klauso tautosakos kūrinėlių, pasakoja pasakas apie dangaus kūnus (dangiškąją šeimą – saulė – motutė, mėnuo – tėvelis, žvaigždės – dukružėlės),</p> <p>-Tyrinėja gaublį,</p> <p>-Rūšiuoja atliekas (patys gamina rūšiavimo konteinerius), dalyvauja pokalbiuose, diskusijose</p>
--	---	--

		<p>apie aplinkos apsaugą, aplinkos užterštumą, apie kiekvieno žmogaus sąmoningumą,</p> <p>-Įgyvendinant praktinę aplinkosaugą, naudoja atliekas išradimui (įvairūs kūrybiniai darbeliai),</p> <p>-Klausinėja, ieško informacijos knygose apie ekologinį gyvenimo būdą.</p>
Aš skaičiuoju ir matuoju	<p>-Susieja daiktų (realių ar pavaizduotų) kiekį su atitinkamu daiktų skaičių žyminčiu simboliu. Skaičiuoja bent iki 10.</p> <p>-Palygina mažai daiktų turinčias grupes pagal kiekį. Supranta ir vartoja žodžius: daugiau (mažiau) vienu, dviem, po lygiai, pusiau, į 2 dalis, į 4 dalis.</p> <p>- Skiria plokštumos ir erdvės figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą ir kubą.</p> <p>-Matuodamas atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudojami vienu ar keliais sąlyginiais matais (savo pėda, sprindžiu, trečiu daiktu).</p> <p>-Lygindamas dydžius, vartoja jų skirtumo didumą pabrėžiančius žodžius (šiek tiek didesnis, truputį mažesnis, didžiausias, mažiausias ir kt.).</p> <p>-Pradedama suprasti ryšius tarp skaičių (pvz., kad šeši susideda iš dviejų trejetų arba iš trijų dvejetų porų).</p> <p>-Pradedama suprasti, vartoti žodžius: sudėti, pridėti, atimti, kiek bus, kiek liks ir pan.</p>	<p>- Suvokia ploto, svorio, masės pastovumą (iš to paties kiekio plastilino nulipdyti ilgą ir ploną, trumpą ir storą lazdelę),</p> <p>- Lygina įvairius daiktus pagal vieną – du parametrus,</p> <p>-Matuoja plaštaka, pėda, sprindžiu, o taip pat kreidele, pieštuku atstumą, ilgį, masę,</p> <p>-Supranta, kad daikto vertė matuojama centais, eurais. Skaičiuoja eurus žaidžiant parduotuvę,</p> <p>-Kalboje vartoja sąvokas aukštas - žemas, platus – siauras, sunkus- lengvas, ilgesnis – trumpesnis ir kt.</p> <p>-Dalina obuolį, šokoladą į 2,3,4... dalis.</p> <p>-Visais pojūčiais skiria kvadrato, kubo, skritulio ir rutulio formas ir jas pavadina,</p> <p>-Įvairiaspalves, skirtingo dydžio figūras grupuoja pagal formą, spalvą,</p> <p>-Įvairiaspalves, tos pačios formos figūras dēlioja didėjimo ir mažėjimo tvarka,</p> <p>-Pastebi ir įvardina ne tik tuos požymius, kuriais daiktai skiriasi, bet ir kuo jie panašūs,</p> <p>-Skaičiuoja daiktus iki 10 ir daugiau, pažįsta skaitmenis iki 10, įsimena skaičių seką, perpranta sąvoką 0,</p> <p>-Lygina gretimus skaičius, žaidžia žaidimą „Surask kaimyną“ ir kt.</p> <p>-Suvokia kiekinę skaičiaus sandarą (5 – tai 1,1,1,2).</p> <p>-Lygina tokių pačių daiktų, išdėliotų įvairaus didumo tarpais, grupes,</p> <p>-Skaičiuoja nuo 1 iki 10, vartojant kelintinius skaitvardžius,</p> <p>-Vartoja sudėties ir atimties terminus, atlieka veiksmus iki 10,</p> <p>-Matuoja žmogaus, oro temperatūrą, ją lygina,</p> <p>-Atlieka sudėties, atimties veiksmus iki 10.</p>
Aš orientuojuosi erdvėje ir laike	<p>-Apibūdina daiktų vietą ir padėtį kitų daiktų ar vienas kito atžvilgiu, sakydamas: į kairę, į dešinę, aukščiau, žemiau, virš, po, šalia, greta, viduryje, tarp, priešais, prie, prieš, paskui, šalia vienas kito, už, tarp, viduje, išorėje ir kt.</p>	<p>-Keičia judėjimo kryptį pagal žodinį nurodymą, simbolį (judėjimas ratu, vingiais, salės viduriu, pakraščiais, į kairę, į dešinę, šalia vienas kito, už, tarp ir t.t.),</p> <p>-Piešia iš kairės į dešinę,</p> <p>-Seka pirštu skaitomą tekstą iš kairės į dešinę,</p> <p>-Nusako daiktų padėtį vienas kito atžvilgiu (šalia vienas kito, už, prieš, po, tarp, viduje, išorėje, aplink ir t.t.),</p> <p>-Piešia, grupės, kambario, aikštelės, kelio į darželį planą; Žaidžia „Pėdsekis“ ir kitus</p>

	<p>-Žino, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų (kartojasi savaitės dienos, metų laikai ir pan.).</p>	<p>orientacinius žaidimus; -Konstruoja kelius, gatves, tiltus, pastatus ir kt.. -Piešiniu užpildo visą lapą, -Intuityviai suvokia savaitės laiko tėkmę, pasako savaitės trukmę, jos dienų seką, kokia šiandien savaitės diena, kokia buvo vakar, kokia bus rytoj, -Planuoja ir piešia savaitės darbus piešiniais, -Supranta ir paaiškina ką galima nuveikti per 10 min., per dieną, per savaitę, per metus, -Metų laikų kaitą skiria ir paaiškina pagal pokyčius gamtoje: <ul style="list-style-type: none"> o paukščiai išskrenda rudenį, grįžta pavasarį; o gėlės žydi pavasarį, vasarą; o medžiai lapus meta rudenį ir t.t. -Supranta ir paaiškina kad laikas matuojamas valandomis, minutėmis, kurias rodo laikrodis, -Susipažįsta ir naudojami įvairiais laiko matavimo prietaisais (smėlio laikrodis, saulės laikrodis).</p>
<p>Aš tyrinėju aplinką</p>	<p>-Atlieka paprastus bandymus, tyrinėja, iš kokių medžiagų padaryti daiktai, kur jie naudojami. -Samprotauja apie tai, ką atrado, sužinojo apie objektų savybes, požymius, žmonių gyvenimo būdo bruožus, palygina, kritiškai vertina, kelia tolesnius klausimus, siūlo idėjas, ką dar galima būtų tyrinėti. -Tyrinėdamas aplinką pasitelkia visus pojūčius, pasitelkia įrankius ir kitas priemones (pvz., lupą, mikroskopą), aptaria nesudėtingų stebėjimų, bandymų ar konstravimo planus, numato rezultatą. -Palygina daiktus, medžiagas, gyvūnus ir augalus, atsižvelgdamas į savybes, juos tikslingai grupuoja ir klasifikuoja. -Norai tyrinėja medžiagų savybes, daiktų sandarą ir apie tai samprotauja, pateikia (ne)tirpstančių</p>	<p>-Užšaldo, išgarina vandenį, patiriant jo būklės pasikeitimus, -Domisi, iš kur atsiranda vaivorykštė, -Suvokia oro buvimo faktą, eksperimentuoja (sulaiko kvėpavimą, stebi išpučiamą orą šaltyje, pučia burbulus vandenyje, muilo burbulus, balionus ir t.t.), -Stebi oro pasikeitimus įvairiais metų laikais, pastebi, kad kiekvienas metų laikas turi savo spalvas, kvapus, garsus ir kt. -Renka informaciją įvairiais būdais: varto knygeles, enciklopedijas, klausinėja apie jose esančią informaciją, su tėveliais „naršo kompiuterį“, naudoja mikroskopą, lupą, svarstyklės. -Taiko įvairius informacijos paieškos metodus: knygų „skaitymas“, aplinkos tyrinėjimas, klausinėjimas, -Numato stebėjimų planus ir rezultatus, -Klausinėja apie daiktų, reiškinių esmę bei paskirtį. -Nusako gamtoje matyto augalo, gyvūno, daikto išorines savybes, -Žino, ko reikia augalams ir gyvūnams, kad jie augtų ir gyventų, -Geba teisingai išdėlioti paveikslėliuose vaizduojamą žmogaus gyvenimo ciklą, -Lytėdamas skiria gerai pažįstamus daiktus, -Vaikai planuoja ir atlieka elementarius gamtos stebėjimus, paprastus tyrimus, bandymus.</p>

	medžiagų, vandenyje (ne)skęstančių daiktų pavyzdžių.	
Aš sprendžiu problemas, mokausi mokytis	<p>-Ieško tinkamų sprendimų problemai spręsti, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes, tariasi su kitais ir atsižvelgia į jų nuomonę, siūlo ir priima pagalbą, mokosi iš savo ir kitų klaidų.</p> <p>-Nepasisekus bando kelis kartus, ieškodamas vis kitos išeities arba prašo kito vaiko ar suaugusiojo pagalbos.</p> <p>-Kalba apie tai, ką norėtų išmokti, ką darys, kad išmoktų, numato, ką veiks toliau, kai išmoks.</p> <p>-Drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą iškeldamas ir sprenddamas problemas.</p> <p>-Pasako, ką jau išmoko, ko dar mokosi, paaiškina, kaip mokėsi, kaip mokysis toliau.</p> <p>-Samprotauja apie mokymąsi mokykloje.</p>	<p>-Dalyvauja situaciniuose žaidimuose „Ką daryti, jeigu...“, „Susipyko du draugai“,</p> <p>-Žaisdamas, bendraudamas pataria draugams ką daryti, jei susiduria su kliūtimis, kartu ieško išeities,</p> <p>-Atlieka nesudėtingus pavedimus, pasako ką daro, ką nori daryti,</p> <p>-Varto savo ir draugų meninės veiklos, kitų gebėjimų ir pažangos vertinimų segtuvus - apmąsto, diskutuoja, vertina savo ir kitų veiklą bei rezultatus,</p> <p>-Kuria savo pasiekimų knygeles,</p> <p>-Sprendžia galvosūkius,</p> <p>-Gamina plakatus: „Žinau – noriu sužinoti“, „Moku – noriu išmokti“, „Ką daryti, jeigu...?“</p> <p>-Pristato vaikams patirtus įspūdžius įvairiomis paties sugalvotomis formomis: bendru piešiniu, koliažu, atviruku, knygele, lipdiniu ir kt..</p> <p>-Įvardina, ką naujo sužinojo veiklos metu, ką dar norėtų sužinoti,</p> <p>-Diskutuoja apie mokinius, mokyklą,</p> <p>-Žaidžia vaidmeninius žaidimus, įsijausdami į mokytojo ir mokinių vaidmenis.</p> <p>-Sutelkia dėmesį, suvokia, įsimena, samprotauja, sprendžia problemas, atranda keletą sprendimo būdų, kritiškai mąsto, taiko įvairius pasaulio pažinimo būdus.</p> <p>-Kūrybiškai, vaizdžiai mato vaizdinius, formas fone, fantazuoja, svajoja, kuria, prasimano.</p>

Kaip pedagogas padeda vaikams ugdytis

- Žadina vaikų smalsumą, domėjimąsi supančia aplinka, senoviniais ir moderniais daiktais;
- Sudaro galimybę vaikui susidurti su naujais aplinkos objektais, reiškiniiais, žmonėmis, žadinant vaiko interesą juos pažinti, domintis vaiko interesais, klausimais; Mąsto kartu su vaiku, t.y. kai pedagogas kartu su vaiku svarsto apie įvairius problemos sprendimo būdus, aiškinasi sąvokas, reiškinių esmę ir kt.;
- Skatina vaiką tyrinėti, interpretuoti, apibendrinti, generuoti naujas idėjas, savo įspūdžius išreikšti meninėmis priemonėmis;
- Sudaro sąlygas ir skatina gabių, talentingų vaikų, pasižyminčių išskirtiniais pažintiniais gebėjimais, skleidimąsi turtinant ugdymo turinį;
- Vaiko patyrimą plečia laipsniškai, sudaro sąlygas nuolat sugrįžti prie tų pačių daiktų, reiškinių, žmonių;
- Sudaro sąlygas pažinti procesus, o ne pavienius faktus, atkreipia vaikų dėmesį į priežastinius ryšius;
- Padeda vaikui įprasminti patirtį, formuojant vertybinį (ypač dorovinį) jo santykį su visu tuo, kas jį supa;
- Sudaro sąlygas manipuluoti daiktais, juos skaičiuoti, lyginti, grupuoti, eksperimentuoti su jais; daiktus, aplinką tyrinėti visais pojūčiais, įsivaizduojant, šnekant, mąstant;
- Skatina vaiką būti protingu daikto vartotoju: tausoti jį, prižiūrėti;

- Kalba su vaikais, sužinant, apibendrinant jų patirtį apie gyvūnus, augalus, gamtos reiškinius, dangaus šviesulius;
- Kartu su vaikais stebi orą, augalus, gyvūnus, įvertina jų pasikeitimus;
- Organizuoja išvykas į gamtą, sodina, daigina, laisto kartu su vaikais įvairius augalus;
- Skatina ieškoti informacijos apie gyvūnus, augalus, kurių pamatyti tiesiogiai vaikai negali;

◆ 4.5.SAVIRAIŠKOS POREIKIS ◆

Lūkestis: Kūrybingas vaikas

Sietina su šiomis pasiekimų sritimis:

12. Meninė raiška

13. Estetinis suvokimas

17. Kūrybiškumas

Vaikui ugdantis tobulėja:

- ☒ emocijų, patirties, minčių, įspūdžių raiška meninėmis priemonėmis, meninė kūryba, improvizacija, fantazija
- ☒ džiaugsmas ir jautrumas grožiui, meno raiškos priemonėms (spalvai, linijai, formai, judesiui, muzikos garsams ir kt.); jutiminių ir emocinių grožio išgyvenimų prisiminimas, apmąstymas ir dalijimasis su kitais.
- ☒ domėjimasis naujais, nežinomais, sudėtingais dalykais; drąsa veikti, daryti savaip.

Vertybinės nuostatos:

- ☒ Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą
- ☒ Pastebi ir žavisi aplinkos, meno kūrinių grožiu, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.
- ☒ Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.

Ugdymo sritis	Augantys vaikų pasiekimai (2-3 ž.)	Vaikų veiksenos
Aš dainuoju, šoku, groju	Muzika, šokis -Klausosi ir emociškai atliepia klausomus muzikinius kūrinius -Vienas ir kartu su kitais dainuoja 2–4 garsų daineles, palydėdamas jas judesiais. -Drauge su pedagogu žaidžia muzikinius žaidimus, eina ratelių, jų tekstą imituoja	-klausosi kontrastingos muzikos ir atlieka atitinkamus judesius (šokinėja kaip kiškiukai, varlytės, supa lėlytę ir t. t.) , keičia judesius pagal muzikos greitį -eksperimentuoja instrumentais (barškutis, būgnelis, varpelis), ritmiškai barškina barškučius, muša būgnelį (lėtai – greitai) -atlieka elementarius ritminius judesius pagal muziką (linguoja, sukasi (po vieną, po du), šokinėja, ploja, trepsi, pritūpia sukioja rankų plaštakas); -sustoja rateliu, eina susikabinus rankomis, ploja, trepsi, stuksena kaladėlėmis pagal muziką;

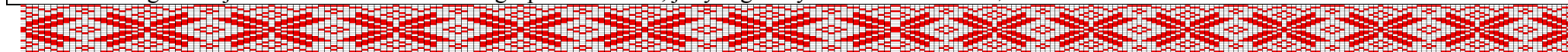
<p>Man patinka vaidinti</p>	<p>rankų, kūno judesiais. Juda pagal muziką, imituoja kai kurių gyvūnų judesius. -Apžiūrinėja, tyrinėja, groja ritminiais muzikos instrumentais</p> <p>Žaidimai, vaidyba -Žaisdamas su daiktu ar žaislu atlieka matytus veiksmus, judesius. Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmams vaizduoja siužeto elementus.</p> <p>Vizualinė raiška -Spontaniškai reiškia emocijas, išpūdžius dailės priemonėmis. Brėžia įvairias linijas, formas vis labiau koordinuodamas rankų judesius. Bando ką nors pavaizduoti (mamą, mašiną). Savo abstrakcijose išvelgia daiktus ar įvykius. -Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis (plastelinas, molis ir kt. šviesos stalas, spalvotas smėlis).</p>	<p>-kartu su pedagogu dainuoja, ploja, mėgdžioja judesius, stebi kitus (naudojant lietuvių liaudies ratelius, lietuvių liaudies daineles); -girdi, išijaučia ir atkuria gamtos „muziką“ (pvz. medžių ošimą) skiria žmogaus ir daiktų skleidžiamus triukšmus (pvz. laikrodžio tiksėjimą)</p> <p>-pradeda imituoti pažįstamo gyvūnėlio judesius (ropoja keturiomis ir vaidina kokį nors gyvūną); -žiūri spektaklius, išgyvendamas pirmų susitikimų su teatru džiaugsmą; -pradeda žaisti vaidmeninius žaidimus (pasiima telefoną ir kalba, nešioja ir maitina lėlę), pradeda naudoti daiktų pakaitalus (kaladėlę vietoj puodelio ir pan.)</p> <p>-stebi linijų, potėpių derinių išraiškumą (žolytė nulinko, gėlės auga aukštyn) -piešia (“keverzoja”) pastelinėmis kreidelėmis, spalvotais pieštukais, gvašiu, plėšo popieriu, bando klijuoti, štampuoja gvašio dažais - sąmoningai brauko vertikalius, horizontalius brūkšnius, įvairiausių raizginius, brauko linijas ir kt. pagaliuku smėlyje, sniege ir kt.; eksperimentuoja prie šviesos stalo, su spalvotu smėliu; -eksperimentuoja su didelių matmenų medžiagomis ant didelių popieriaus lapų -eksperimentuodamas, tyrinėdamas dažus sukuria atsitiktines kompozicijas -piešia dviem rankom; pirštukais vaizduojant gamtos reiškinius (lyja, sniega, krinta lapai ir kt.) -minko, volioja, kočioja plastiliną, molį pirštais spaudžia duobutes; jungia nulipdytus gumulėlius (bokšteliai, lėlytės) ir kt. -tyrinėja tam tikros medžiagos paviršių (grublėto velveto ar švelnaus aksomo) girdėdamas darnų garsų, intonacijų, žodžių sąskambį, žiūrindamas savo ir kitų piešinėlius, spalvingas knygelėlių iliustracijas.</p>
<p>Aš grožiuosi aplinka, meno kūriniais, menine veikla</p>	<p>-Atpažįsta kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, vaidinimo veikėjus, supranta dailės kūrinių turinį.</p>	<p>-emocingai reaguoja į pažįstamus kūrinius, sako patiko ar ne. -žiūri lėlių ir dramos vaidinimus, atpažįsta pasaką, pasakoja apie savo piešinį; -džiaugiasi gamtos ir aplinkos daiktais -stebi, grožisi, džiaugiasi tautodailės (verbos, skrynios, nėriniai ir pan.) dirbiniais, knygučių iliustracijomis, vaikų piešiniais;</p>
<p>Aš atrandu kas nauja, originalu, netikėta</p>	<p>-Atranda vis naujus dalykus artimiausioje įprastoje aplinkoje. -Įsivaizduoja gyvūnus, augalus, daiktus, apie kuriuos jam pasakojama, skaitoma. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus</p>	<p>-vaizduoja judesiais skaitomo kūrinio veikėjus; -pastebi, džiaugiasi atėjusiu į svečius veikėju, nauja priemone, žaislu; -Eksperimentuoja su įvairia, bet saugia medžiaga, žaidžia su vandeniu (pila, sveria, semia, laisto), lauke braido po balas, semia kibirėliu; eksperimentuoja su skutimosi putom, įvairiaspalviu smėliu.</p>

simbolinius veiksmus.

- bando daryti taip, kaip iki šiol nedarė, pasirenkant kuo įvairesnius sprendimus.

Kaip pedagogas padeda vaikams ugdytis

- Žadina džiugias emocijas, patirtus įspūdžius reikšti judesiais, mimika, spalvomis, kalba, inscenizavimu;
- Kuria vaiką estetiškai ugdančią aplinką; vaiko erdvę praturtinti vertingais tautodailės, taikomosios, vaizduojamosios dailės kūriniais, vaikų knygelėmis;
- Kuria gėrėjimosi ir grožėjimosi nuotaiką, kad vaikas galėtų įsijausti į tai, kas gražu;
- Sudaro sąlygas mažyliui gyvai eksperimentuoti su dailės priemonėmis ir medžiagomis; kartu su vaiku išbando įvairias meno rūšis;
- Įjungia muziką į visą vaiko veiklą, siekiant įvairiapusiško jo ugdymo (klausytis kuo įvairesnės muzikos įrašų, kiek galima daugiau jos atlikti gyvai – balsu ar instrumentu, skatina vaiką padainuoti vieną ar kelis garsus iš eilės)
- Skatina muzikos įrašų klausytis aktyviai: judant, sūpuojant, “šokant” su vaiku, mėgdžiodamas muzikos garsumo, aukščio, tembro ir kitus pokyčius, skatina judesio išraiškumą;
- Nuolat dainuoja su vaiku įvairias lietuvių liaudies daineles daugiau dėmesio skiriant ne žodžiams, o melodikai, ritmikai, emocinei išraiškai;
- Skatina vaiką mėgdžioti aplinkoje girdimus gamtos ir mechaninius garsus;
- Parūpina mažyliui vaikiškų muzikinių žaislų: barškučių, varpelių, būgnelių, švilpynių; skatina išgauti garsą įvairiomis gamtinėmis, buities priemonėmis;
- Naudojasi šiomis vaiko ugdymo strategijomis: terapine (vaiko nuraminimas, apkabinimas, švelnus kalbinimas, jo poreikių suvokimas, tenkinant visus vaiko poreikius), pavyzdžio, aktyvios vaiko veiklos;
- organizuoja individualias ir mažomis grupėmis veiklas, jei yra galimybė – kartu su tėvais;

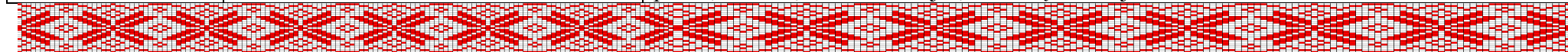

Ugdymo sritis	Augantys vaikų pasiekimai (4 ž.)	Vaikų veiksenos
Aš dainuoju, šoku, groju	Muzika -Klausydamasis ir tyrinėdamas gamtos garsus, trumpus muzikinius kūrinius, judesiu emocingai atliepia jų nuotaiką, tempą bei keliais žodžiais juos apibūdina. -Kartu su kitais dainuoja trumpas, dainas (garsiai, tyliai ir pan). Dainavimą palydi ritmiškais judesiais. -Žaidžia muzikinius žaidimus, eina ratelių. Tyrinėja įvairius garso išgavimo būdus; Improvizuoja.	-Stengiasi išgauti garsą kūno, gamtos priemonėmis, įvairiais muzikos instrumentais, jais ritmiškai pritaria suaugusiojo grojimui, įsiklauso, skiria žmogaus ir jo daiktų skleidžiamus triukšmus (laikrodžio tiksėjimą, žingsnių kaukšėjimą ir kt.), įsiklauso į „tylą“, atpažįsta girdėtus kūrinius. - ploja, trepsi, stuksena, spontaniškai kuria ritminius, melodinius motyvus savo vardui, žodžiams -klauso akmenukų, kriauklelių, vandens skleidžiamų garsų; -klauso liaudies (birbynių, skudučių, kanklių ir t.t), bei klasikinių (pianino, smuiko ir t.t.) instrumentų muzikos, liaudies ir profesionalių kompozitorių sukurtą muziką - skiria tempą: lėtas – greitas; jaučia dinamiką: tyliai – garsiai; skiria tembrą; storai – plonai; - jaučia ir gretina muzikos nuotaiką: linksma – liūdna; - skiria žanrus: daina, ratelis, šokis;

<p>Man patinka vaidinti</p>	<p>Šokis -Šoka 3-4 natūralių judesių (bėga, sukasi, ritasi ir kt.) šokius, kuria 3-4 natūralių judesių seką.</p> <p>Žaidimai, vaidyba -Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus, panaudoja tikrus daiktus. Muzikiniuose rateliuose kuria ar savaip perteikia kelis veikėją vaizduojančius judesius, veiksmus.</p>	<p>-atpažįsta pavienius muzikos instrumentus (būgnelį, dūdelę, metalofoną, pianiną ir kt.); -išgyvena ir atliepia muziką įvairiais būdais (kūno judesiais, garsais, dainavimu ir kt.); -noriai ir džiugiai išreiškia save spontanišku dainavimu; pratinasi dainuoti išmokstant žodžius ir melodiją, su instrumentiniu pritarimu, dainavimą palydi ritminiais judesiais ar garsais; - tyrinėja ritmą gamtoje ir aplinkoje (daužo akmenukais, stuksena medinius kubelius ir kt.)</p> <p>- atranda savo kūno ritmo raiškos galimybes (trepsi, pliaukši, mirksi ir kt.) - atlieka tik vieno tempo ratelius ir šokius; - mokosi ėjimo, bėgimo ratu, sukimosi į abi puses po vieną ir porom pagal muziką; - stengiasi savarankiškai sudaryti ratą, eiti tvarkingai ir išsisklaidyti; -pratinasi mandagiai pakviesti šokiui;</p>
<p>Aš žaidžiu spalvomis, linijomis, formomis</p>	<p>Vizualinis menas -Patirtį išreiškia įvairiomis linijomis, jų deriniais, dėmėmis, geometrinėmis ir laisvomis formomis, spalvomis, išgaudamas šiek tiek atpažįstamus objektus, juos įvardija. -Kuriam spontaniškai, kartais pagal išankstinį sumanymą. -Kūrybos procesą palydi pasakojimu. Eksperimentuoja dailės priemonėmis,</p>	<p>-žaidžia laisvai, spontaniškai, išreiškiant savo įspūdžius, išgyvenimus, socialinę patirtį; - laisvai interpretuoja, atkuria ryškius vaidmens kalbos ir elgesio bruožus; - naudoja vaidmens priemones (tikrus švirkštus, liaudies žaislus ir kt.); -tradiciniais ir netradiciniais būdais stalo teatrui gamina lėles – figūrėles (spalvina, piešia, karmo, tvirtina ant pagrindo), bando vaidinti su jomis, jas naudoja saviraiškai ; -mokosi elementaraus lėlės valdymo(lėlė juda iš vienos vietos į kitą), vartoja svarbiausias vaidybinės išraiškos priemones (kalba, intonacija, veiksmai) ; - spontaniškai žaidžia, vaidina trumpas sceneles pagal literatūrinius, muzikinius, pačių sukurtus siužetus; -vaidina trumputes improvizacijas pagal literatūrinius, muzikinius, pačių pasiūlytus siužetus ; -juda ir improvizuoja laisvai spontaniškai išreiškiant savo, įspūdžius ar siūlomą situaciją (aš skrendu balionu); -klausosi ir bando atlikti tautosakos kūrinėlius, liaudies dainas ir kt., jaučia jų skambumą, išraiškos įvairovę; -įsitraukia į žaidybines situacijas, lavina tartį, taisyklingą kvėpavimą; kalba, intonuoja, juda spontaniškai; -išreiškia įspūdžius pasakojant, piešiant, lipdant, žaidžiant su lėlėmis; -atkurdamas savaip interpretuoja matytą vaidinimą; -kuria dialogą tarp veikėjų, išraiškingai intonuoja</p> <p>-Mokosi įvaldyti, laikyti rankose pieštuką, teptuką; -eksperimentuoja su didelių matmenų medžiagomis ant didelių popieriaus lapų, pagaliuku</p>

	<p>natūraliomis priemonėmis -Demonstruoja savitą, originalią kūrybą, naudojant tautodailės elementus</p>	<p>ant smėlio, sniego ir kt. -pradedą piešti apskritimus, galvakojus (galva, kojos), piešia įvairias geometrines, laisvo kontūro formas (plaštakos, pėdos kontūrai); -puošia pačių padarytus dirbinėlius, pvz. ornamentuoja iš taškelių, brūkšnelių, linijų; -sąmoningai veda rankutę brėždamas linijas, jas kartoja, aiškina, ką piešia (vaizduoja veiksmą – važiuoja, bėga ir t.t.) -tapydami tyrinėja akvarelinius dažus, guašą, jų paliekamus pėdsakus; guašu pirštais ir teptuku tapo linijas ir dėmes ant popieriaus, audinio ir kt. - štampuoja pirštais ir teptuku; -pastebi metų laikų spalvas (darželio teritorijoje augančių augalų) -piešdamas spalvų su realybės daiktais nesieja; -sugeba padaryti pirštų, plaštakos, pėdos atspaudus dažais ant popieriaus ar medžiagos; -pamato ir reaguoja į žmonių, gyvūnų, paukščių pėdsakus sniege, smėlyje; -daro gamtos daiktų atspaudus: medžio lapų, augalų, šakelių, kankorėžių ir kt.; -bando molį spausti, volioti, tempti, lipdyti, įdurti, įbrėžti; prie nulipdytos formos prideda įvairias medžiagas (pagaliukus, kartono gabalėlius, riešuto kevalą, sėklas ir kt.) -puošia lipdinėlius įspaudais (vingeliais, taškeliais); - daro įvairius dirbinius iš medžio atliekų (kaladėlių, lentelių, lazdelių, skiedrų ir t.t.), verbas iš popieriaus natūralių medžiagų -apžiūrinėja, gėrisi išaustomis staltiesėmis, lovatiesėmis, rankšluosčiais ir kt. -jaučia skirtumą tarp tautinių ir šiandieninių drabužių; - kuria koliažus, spauduoja įvairiomis priemonėmis, konstruoja;</p>
<p>Aš grožiuisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla</p>	<p>-Džiaugiasi menine veikla, nori dainuoti, šokti, vaidinti, pasipuošti. -Skirtingai reaguoja klausydamas ir stebėdamas skirtingo pobūdžio, kontrastingus meno kūrinius, keliais žodžiais ar sakiniiais pasako savo įspūdžius</p>	<p>-intuityviai suvokia liaudies muzikos, tautodailės dirbinių grožį, savitumą; - pasakoja apie klausytą muziką, dainelę, matytą šokį, vaidinimą, knygelių iliustracijas, gamtos ir aplinkos daiktus ir reiškinius, pastebi ir apibūdina kai kurias jų detales. -klausant, apžiūrint meno kūrinius kalba apie savo ir kitų darbelius: kodėl patinka, kuris gražesnis, kuris linksmiausias, kokių spalvų ar formų, kurį norėtų dar išgirsti, pamatyti, kodėl? -kalba apie spalvas paletėje, kurios spalvos yra linksmos arba liūdnos, tyrinėja spalvų maišymosi efektus</p>
<p>Aš atrandau kas nauja, originalu, netikėta</p>	<p>-Išvelgia naujas įprastų daiktų bei reiškinių savybes -Pasitelkia vaizduotę ką nors veikdamas: žaisdamas, pasakodamas, judėdamas. Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų.</p>	<p>-išbandando įvairių veiklą, įvairius daiktų panaudojimo būdus, pastebi, jog tą patį daiktą, priemonę, dalyką galima panaudoti įvairioms reikmėms ir tikslams (žaisti, vaidinimui kurti, dekoracijoms puošti) ir kaip galima pakeisti jo funkcijas, išvaizdą, skirtingai jį pritaikius ar panaudojus. -naudoja vaidinimams ir kitai veiklai įvairius suneštus butaforinius daiktus, režisuoja savo pačių sugalvotas istorijas.</p>

		-aiškiai atsako į klausimus: „Kaip dar kitaip galėtum pasakyti, padaryti, ką dar tai galėtų reikšti?“ -kuo tiksliau apibūdina kūrinį, išdailina piešinį ir pan. -vaikas išsako originalias mintis atsakant į netikėtus, fantastinius pedagogo klausimus; piešia, vaidina, kuria melodijas, atlieka įvairius judesius.
--	--	---

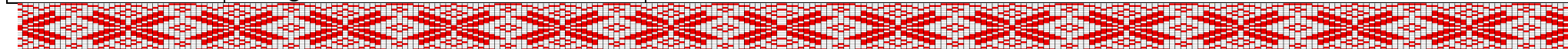

Ugdymo sritis	Augantys vaikų pasiekimai (5 ž.)	Vaikų veiksenos
<p>Aš dainuoju, šoku, groju</p> <p>Man patinka vaidinti</p>	<p>Muzika -Balsu, judesiu, pasirinktu muzikos instrumentu spontaniškai improvizuoja, pritaria muzikos įrašui ar gyvai skambančios muzikos kūriniai. -Savais žodžiais išsako kilusius įspūdžius. -Dainuoja vienbalses, dialoginio pobūdžio dainas, jaučia ritmą. Stengiasi tiksliau intonuoti, taisyklingiau artikuliuoti.</p> <p>Šokis -Šoka sukamuosius (kai sukamasi poroje) ratelius, paprastų žingsnių (paprastasis, aukštas paprastasis, stangrus, pritupiamasis) autorinius ir 5-6 natūralių judesių (bėga, sukasi, pašoka ir kt.) šokius. -Šoka improvizuotai kurdamas 5-6 natūralių judesių seką.</p> <p>Vaidyba -Vaidina stalo, lėlių teatre, vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą, išplėtoja vyksmą dialogu, monologu, keisdamas balso intonacijas. Susikuria ištisą žaidimo aplinką.</p>	<p>-Atpažįsta kai kurių instrumentų (smuiko, kanklių, akordeono) tembrus; - muzikos kūrinuose „atpažįsta“ gamtos garsus (pvz. girdi, įsijaučia į ramios ir audringos jūros bangų plakimo tempą) - klauso instrumentų arba dainininkų grupių atliekamos muzikos; skiria nuotaiką: gyva, rami, iškilminga; skiria žanrą: maršas, lopšinė, polka; įvardija kas atlieka: solistas, choras, orkestras; - suvokia, jog muzika „kalba“ apie žmogaus išgyvenimus, jausmus, nuotaiką; - dainuoja ritmiškai, tiksliai intonuojant; kuria ir improvizuoja padainuodami savo vardą, sugalvodami melodiją mįslei, patarlei, skaičiuotei; stengiasi teisingai artikuliuoti -pratinasi prie dvibalsio dainavimo, atliekant dialoginio pobūdžio dainas (pvz.: „Kur joji, Joneli?“); -jaučia tautinės muzikos žanrus, muzikavimo tradicijas, suvokia, kad muziką kuria kompozitorius ar liaudis; -groja vaikiškais instrumentais: būgneliais, molinukais, varpeliais; -ritminiais, melodiniais, gamtos, savo gamybos vaikiškais muzikos instrumentais pritaria dainoms, šokiams. -improvizuodamas kuria ritmus, melodijas ketureiliams, judesius rateliui.</p> <p>-eina ratelių, žaidžia muzikinius žaidimus, šoka įvairius šokius. - sugeba pagal ritmą siūbuoti, pritupti, šokuoti, žygiuoti; - ratelių bei šokių atskiras dalis atlieka skirtingu tempu; - savarankiškai keičia rato kryptį, jį mažina ir didina, eina šoniniu žingsniu, šoka bėgamuoju žingsniu</p> <p>- plėtoja žaidimo siužetą, įsivaizduojant, fantazuojant, kur vyksta veiksmas; -mimika, raiškiu judesiu, kalbos ir muzikos garsais tiksliau, ryškiau atkuria įsivaizduojamą elgesį ir kalbą;</p>

<p>Aš žaidžiu spalvomis, linijomis, formomis</p>	<p>Vizualinė raiška -Savo emocijas, patirtį, įspūdžius išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais. -Išryškina vaizduojamų objektų bruožus, reikšmingas detales. -Kuria pagal išankstinį sumanymą. -Eksperimentuoja tapybos, grafikos, mišriomis, natūraliomis dailės priemonėmis ir medžiagomis, kuria sudėtingesnius koliažus, trimates formas iš įvairių medžiagų. Kerpa, veria, pina, kuria ornamentą; -Geba piešti IT priemonėmis; -Įgyja pradinius gebėjimus kūrybiškai perimti tautos kultūros vertybes, tradicinę ornamentiką;</p>	<p>-gamina piršto lėles, eksperimentuoja su tradicinėmis natūraliomis ir dirbtinėmis medžiagomis (popieriumi, lino, siūlais, skiautėmis, šiaudeliais, moliu, buities daiktais); - bando išryškinti būdingą veikėjo eiseną, judesius, kalbos manierą, tempo ritmą ; - įsitraukia į žaidybines – siužetines situacijas ir išreiškia kūno formas, judėjimo, ritmo ypatybes -savarankiškai kuria žaidimų siužetą (sugalvoja veikėjus, aplinkybes ir veiksmus); - supranta kokie veikėjai dalyvavo, kas ir ko siekė, kas atsitiko; atkreipia dėmesį į veikėjų elgesio, judėjimo, intonacijų ypatybes; -išreiškia vaidinimo sukeltus įspūdžius žaidžiant – improvizuojant su kaukėmis, įsirengiant sceną, prisitaikant kostiumus, muziką ir pan.</p> <p>-apvedžioja lapų, plaštakos ar kitų daiktų kontūrus, vėliau juos išdekoruoja; brėžia linijas, apskritimus, kryputes ir kitas figūras; -piešiniuose naudoja grafinius ženklus – raides, skaičius, rodykles ir kt.; -įvairius simbolius (pvz. lūpų, akių, antakių formas) perteikia skirtingomis nuotaikomis; -apžiūri ornamentą tautodailės dirbiniuose albumuose, knygose; pastebi, kaip lygiai tokie pat ornamentų elementai kartojasi ir tai bando pats atlikti; -atranda panašių ornamentų savo kasdieniniuose drabužiuose, namuose esančiuose daiktuose, kuria raštus lėlytės suknytei ar atviruką; - maišo dvi spalvas, kad gautų trečią, džiaugiasi atradimais; -tapytą darbelį papildo džiovintų augalų, audinių, siūlų ir kt., aplikacijomis; sugeba daryti grupinius darbus; -bando iliustruoti pasaką, ją improvizuoja, piešia savo sapną; -stebi spalvas gamtoje išvykų įvairiais metų laikais į Vingio parką metu, dalinasi įspūdžiais; -piešia liūdnomis ir linksmomis spalvomis; -piešiant spalvos gali neatitikti realybės, vartojamos pagal asmeninį skonį; -darželio seklyčioje apžiūri senovines skrynias, drožinius, atkreipia dėmesį į jų spalvą, ornamentus, apžiūri tradicinius karpinius albumuose; - kerpa žirklėmis, plėšo, kerpa pagal kontūrą nesudėtingas formas, dėlioja pagal siužetą; - aplikavimą, šampavimą derina su piešimu, tapytu; -pasidaro kvadratų, ratukų, trikampių ir juos visaisip dėlioja kuria ornamentą; -šampuoja pirštu, teptuku ar kita priemone nesudėtingas formas, ornamentus; kuria koliažus; -bando fotografuoti gamtos objektus;</p>
---	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> - piešia planšetėje, kompiuteryje. -tyrinėja molio savybes: kokia spalva, glitnumas, daro atspaudus molyje, lipdo iš vieno gabalo (ištempiant, sulenkiant, išskaptuojant ir kt.); - lipdinį formuoja ant natūralios formos: akmenėlio, medžio gabalėlio ir kt.; dekoruoja molio plokštelę (apvalią, kampuoatą ar be formos); - suteikia paviršiui faktūrą raiziniiais (geometriniu, augalų, gyvūnų ornamentu); -daro žmogaus, gyvūnų, paukščių figūras, įvairius statinius iš įvairios formos popieriaus dėžučių, plastmasės buteliukų ir kt. buities atliekų; -kuria įvairius dirbinius iš gamtinės medžiagos (kankorėžių, gilių, kaštonų, spyglių ir kt.); - pina iš popieriaus juostelių, šiaudelių ir t.t.; - veria iš šiaudų galiukų girliandas, - smeigiant į molio rutuliuką šiaudus arba smilgas, gamina erdvinius žaislus -įvardina verbų spalvas, samprotauja, ar tai dažyti augalai, kokių spalų yra nedažyti augalai, juos apčiupinėja; - suka siūlus ant kartono juostelių, į kamuoliuką, gamina siūlų lėles -pavadina kai kurias tautinių drabužių detales (darželio seklyčioje)-prijuostė, skarelė, liemenė ir t.t. -apžiūri lovatieses, rankšluosčius aptaria ,iš ko tai išausta, kokiais raštais; -darželio seklyčioje ieško siuvinėtų daiktų, gėrisi jais, stebi raštų išdėstymą;
<p>Aš grožiuisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Mėgaujasi meninės veiklos eiga, muzikavimu, šoku, vaidyba, dailės užsiėmimais, -Pasako, kaip jautėsi ir ką patyrė dainuodamas, šokdamas, vaidindamas, piešdamas. -Dalijasi įspūdžiais, pasako savo nuomonę apie koncertą, spektaklį, parodą ir pan. 	<ul style="list-style-type: none"> -džiaugiasi savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais. Grožisi gamtos spalvomis, formomis, garsais; -pasakoja savo įspūdžius apie spektaklį, kito meninę veiklą -vaidina muzikantus, šokėjus, dainininkus, vaizduojant, kad jie yra scenoje, dainuoja su mikrofonu ar groja muzikos instrumentu; - stebi menininkų kūrybos procesą bei pats kartu kuria; bando suprasti, ką menininkas galvojo tapydamas tokį paveikslą; -aptaria kartu su suaugusiuoju muzikinio kūrinio turinį, nuotaiką ir grojančių muzikos instrumentų tembras; - stebi vaizduojamosios (tapybos, grafikos, skulptūros) ir taikomosios – dekoratyvinės (keramikos, tekstilės, odos, amatų, liaudies meistrų dirbinių ir kt.) dailės kūrinius, reprodukcijas ir kt. ugdymo įstaigoje, parodose, galerijose, mugėse, šventėse, tradiciniuose renginiuose; - suvokia, kad tiesa, gėris ir grožis visada teikia džiaugsmą ir pasitenkinimą
<p>Aš atrandu kas</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Klausinėja, aiškindamasis jam naujus, 	<ul style="list-style-type: none"> -idėjos reiškiamos laisvai, drąsiai atsako į atviro tipo klausimus „Kaip...?“, „Ką dar...?“,

nauja, originalu, netikėta	dalykus. Savitai suvokia ir vaizduoja pasaulį. -Išradingai, neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones. Lengvai sugalvoja, keičia, pertvarko savitas idėjas, siūlo kelis variantus. Tuo džiaugiasi.	„Kas būtų...?“ ir pan.). -Išsako kuo įvairesnes idėjas - Fantazuoja, nebijo savo idėjų, sako viską, kas ateina į galvą
-----------------------------------	--	--

Ugdymo sritis	Augantys vaikų pasiekimai (6 ž.)	Vaikų veiksenos
Aš dainuoju, šoku, groju	<p>Muzika, šokis</p> <p>-Klausosi įvairaus stiliaus, žanrų muzikos kūrinių ir spalvomis ar piešiniu spontaniškai perteikia kilusius įspūdžius. Įvardina kūrinio nuotaiką, tempą, dinamiką, skiria kai kuriuos instrumentus.</p> <p>-Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses trumpas dainas, jas gana tiksliai intonuoja.</p> <p>-Eina ratelių, šoka šokius ratu, vienoje linijoje, su įvairiais žingsniais ir elementais (šoninis, pakaitinis žingsniai, dvigubas ratelis ir kt.).</p> <p>-Melodiniais vaikiškais muzikos instrumentais groja 2–3 garsų melodijas.</p> <p>-Improvizuodamas balsu, muzikos instrumentu kuria melodiją trumpam tekstui.</p> <p>-Šoka sudėtingesnius ratelius, improvizuotai kurdamas 7-8 natūralių judesių seką.</p>	<p>-atskiria vidutinį muzikos tempą; skiria nuotaikas: svajinga, energinga, džiugi, niūri, graudi ir kt.;</p> <p>- jaučia dinamiką: tilyn – garsyn;</p> <p>-skiria smuiko, pianino, kanklių, skudučių, vargonų tembrą; vargonų, birbinės armonikos muziką</p> <p>- skiria žanrus: liaudies daina, šokis; opera, baletas, simfonija;</p> <p>- atpažįsta dirigentą, dainininką, pianistą, smuikininką;</p> <p>- atliepia muziką veiksmis: ritmiškai juda, drammatizuoja ir t.t.;</p> <p>-tiksliai intonuoja pasitaikančias 2-3 natas vienam skiemeniui;</p> <p>-pratinsi prie dvibalsio dainavimo, atliekant paprastas liaudies dainas;</p> <p>- dainas su priedainiu dainuoja su solistu;</p> <p>-kuria muziką, improvizuoja vaikiškais, liaudies ir savos gamybos instrumentais (pvz. akmenukai, lazdelės, trikampėliai, molinukai – švilpukai, skrabalų dėžutės, marakasai ir kt.)</p> <p>-patys vaikai kuria muzikinius, ritminius instrumentus</p>
Man patinka	Vaidyba -Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus	-išreiškia, interpretuoja, kuria, fantazuoja drauge su kitais; atkuria ir kuria naują, originalų siužetą, improvizuoja pažįstamo vaidmens veiksmus, kalbą;

<p>vaidinti</p> <p>Aš žaidžiu spalvomis, linijomis, formomis</p>	<p>pagal girdėtą pasaką, improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes, veiksmus.</p> <p>Vizualinė raiška</p> <p>-Detalesniais, įtaigiais dailės darbais pasakoja realias ir fantastines istorijas..</p> <p>Vaizdus papildo grafinais ženklais (raidėmis, skaičiais, žodžiais ir kt.).</p> <p>Kuria pagal išankstinį sumanymą.</p> <p>-Kuriam bendrus dailės darbus.</p> <p>-Eksperimentuoja mišriomis dailės technikomis, skaitmeninėmis technologijomis.</p> <p>-Įgyja tradicinių amatų ir verslų pažinimo pradmenis</p> <p>-Ieškojimas ir atradimas naujų, originalių, įvairių kūrybinių sprendimų (pvz.: “išausti” įvairiais raštais ilgą juostą šventei)</p> <p>-Keitimas, kombinavimas, varijavimas dekoravimo elementais, jų deriniais, spalvomis, kompozicijomis (pvz.: “išausti” juostą piešiant, aplikuojant, karpant, lankstant)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - gamina įvairias pirštines, lazdelines lėles, lėles šešėlių teatrui ir vaidina improvizuojant su jomis; - pratinasi vaidinti už lėlę išliekant maistančiu, aktyviu, emocionaliui; -suvokia žaidimo dorinę prasmę, ieško lėlių nuotaikų, tinkamų kostiumų, dekoracijų, apšvietimo, muzikinio bei buitinio įgarsinimo; - suvokia kai kurių tradicinių kaukių prasmę, intuityviai jaučia persikūnijimo jėgą, vaidinant su kauke -suvokia dorinę vaidybinio žaidimo prasmę ir atskleidžia ją veikėjų veiksmiais, plastika, kalbos intonacijomis, kostiumais; -supranta ką teatre veikia artistai, apšvietėjas, dailininkas; darželio, grupės vaidinimuose išbando šias pareigas; - gilina pantomimos nuovoką, charakterinius judesius bando jungti į trumpas pantomimas; -naudoja linijas žmogaus, gyvūno, paukščio judesiui perteikti; piešia žmogų su visomis kūno dalimis; -atpažįsta eglutės, žalčio ir kt. ornamentus lietuvių tautinėje juostoje, ornamentuoja pats; margučius margina tradiciniais raštais; -mėgina išskirti dangaus ir žemės simbolius tautodailėje; kraičių skrynių raštai, Gyvybės medžio simbolika; -dėsto iš akmenukų, pila iš smėlio apskritimą, dviejų eilių apskritimą; -atranda augalinius, gyvūninius motyvus audiniuose, skrynių tapyboje, geležies dirbiniuose, medžio drožiniuose; bando patys kurti raštą juostoje, kvadrato, skritulyje; suvokia Gyvybės medžio prasmę, bando jį piešti; - derina tapybą su štapavimu, vaško kreideles su tapymu ir kt. -kurdamas kolektyvinius darbus bendrauja ir bendradarbiauja su vaikais; -atkreipia dėmesį į augalų spalvų įvairovę, spalvomis bando išreikšti savo nuotaiką; savo pojūčius sugeba išreikšti liejant akvarele šviesias-tamsias, šiltas-šaltas spalvas; piešiant spalvos pradeda atitikti realybę; sužino, kad tautodailėje spalva turi prasmę: balta-gėris, šviesa, juoda-gedulas, blogis, raudona – jėga, žalia- ramybė; -gaminasi gamtinių dažų (pvz. margučiams, audiniui dažyti);lygina margutį dažytą cheminiais dažais ir natūraliais; sužino margučių dažymo įvairių technikų; - kerpa iš perpus sulenkto popieriaus; pats nupiešia ir iškerpa įvairias figūras, jas priklįuoja, išdekoruoja; karmo geometrinį ornamentą, išdėlioja kvadrato, rombo, tiesių ir kreivų linijų eilėmis; -atkreipia dėmesį į paviršiaus savybes: šiltas-šaltas, švelnus – šiurkštus, spalvotas, lygus – gruoblėtas;
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> -padaro paprasčiausią monotipiją; -eksperimentuoja teptuku, štampuoja teptuko viršūnėle, šonu, vos liečiant popierių, prispaudžiant teptuką ir t.t. - štampuoja pasidarytais iš medžių lapų, žiedelių štampukais puošiant skarelės kampa, antklodėlę ir kt.; - daro paveikslėlį iš spalvoto plastilino/molio ant kartono; - kuria savitos formos ašotėlių, vazelę, lėkštelę, puodelį, juos išdekoruoja; iš molio lipdo paukštelius molinukus, molinius švilpukus, juos išornamentuoja raižiniais; -klauso pasakojimų apie ankstesnes Kaziuko muges Vilniuje, patys dalinasi įspūdžiais ir aktyviai dalyvauja jose; -iš storų siūlų, virvelių, kaspinėlių, audinio juostelių pina pynutę papuošimui, žymeklių knygai; -apžiūri, tyrinėja šiaudą, jo spalvą, savybes; -apžiūri verbą, bando atrasti, iš kokių augalų jos surištos (smilgos, varpos, sausutis ir t.t.), bando patys tai padaryti; -pina vainiką, klauso pasakojimų, kada žmonės anksčiau pindavo vainikus, o kada dabar matome vainikus; -audžia iš plačių ir siaurų popierjuosčių; -bando siuvinėti pastandintą audinį arba kartoną, medžiagą; -pastebi didesnius tautinių drabužių skirtumus tarp žemaičių, suvalkiečių, dzūkų, aukštaičių (ekskursijos į Etnografinį muziejų metu, vartant tautodailės albumus, lankantis darželio seklyčioje); -aptaria ir palygina šiandieninius drabužius ir senovinius; -bando piešti skaitmeninėmis technologijomis (kompiuteris, planšetė, SMART lenta ir kt.)
<p>Aš grožiuosi aplinka, meno kūriniais, menine veikla</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Stengiasi kuo gražiau šokti, vaidinti, deklamuoti, dainuoti, groti, piešti, konstruoti. Gėrisi ir grožisi savo menine kūryba. -Pastebi papuoštą aplinką, meno kūrinius ir pasako, kas jam gražu. Palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasako vieną kitą argumentą kodėl. -Pasakoja įspūdžius apie muzikos, vaidinimo, šokio, dailės, tautodailės kūrinių siužetą. Plačiau papasakoja, ką 	<ul style="list-style-type: none"> -kalba apie vaidinimo sukeltą nuotaiką, reiškia asmeninius emocinius vertinimus; pastebi subtilesnes veikėjų kalbos intonacijas, poelgius, veiksmų, kostiumų, lydinčios muzikos, dekoracijų detales -atpasakoja tai, ką matė scenoje ir ką iš vaidinimo suprato; -džiaugiasi savo improvizacijom, vaidinimu, dailės darbėliu ir pan., pasako kodėl tai gražu; -džiaugiasi kito menine veikla, paaiškina kodėl; -pasakoja apie tai ką nupiešė, sukonstravo, ką dar ketina daryti, kaip ir kodėl -geranoriškai vertina kitų saviraiškos ir kūrybos bandymus, išsako savo ir gerbia kitų nuomonę - dalyvauja puoselėjant gamtos grožį: nelaužo medelių, neskriaudžia gyvūnelių, dalyvauja medelių sodinimo akcijose, atskrendančių paukščių sutiktuvėse ir kt. Gėrisi gerai atliktu darbu, neigiamai vertina prastą;

	sukūrė, kaip pats bei kiti dainavo, grojo, šoko, vaidino, piešė.	- ugdomi gebėjimą pamatyti bei tinkamai vertinti savo ir kitų išorės grožį, ieško tinkamiausių būdų; -fotografuoja gražius gamtos vaizdus, po to gėrasi, pasakoja apie tai -mąsto, ką pakeistų aplinkoje, kad būtų gražiau - diskutuoja su vaikais, kas gražu ir negražu
Aš atrandu kas nauja, originalu, netikėta	-Nori atlikti ir suprasti vis daugiau naujų dalykų, įsivaizduoja, fantazuoja. -Drąsiai, savitai eksperimentuoja, nebijo suklysti, daryti kitaip. -Ieško atsakymų, naujų idėjų, netikėtų sprendimų, neįprastų medžiagų, priemonių, atlikimo variantų, lengvai, greitai keičia, pertvarko, pritaiko, siekia savito rezultato.	-patirčiai plėsti ir žinioms įgyti naudojami tokiais šaltiniais, kaip knygos, internetas ar suaugusieji, galintys padėti; -turi daug neįprastų, netikėtų idėjų, bando ir ieško būdų, priemonių, kaip jas įgyvendinti, nuolat jas tikrina, tyrinėja, pasiekia naujų, originalių rezultatų. -bando nuspėti kasdienos įvykius pagal tai, ką pastebi (pvz., pagal dangaus ženklus, bando nuspėti ar lis, ar bus vaivorykštė). -žinomas istorijas pakeičia naujais herojais ar charakteringais veikėjais. -daug žinomų pasakų vietų pakeičia naujomis, tyrinėdamas paveikslus, piešdamas piešinius ar vaidindamas, improvizuodamas įvairias istorijas.

Kaip pedagogas padeda ankstyvojo amžiaus vaikams ugdytis

- *Pastebi, padrąsina ir skatina* savitą vaikų kūrybos stilių, individualią raišką, vizualinę ir verbalinę kūrybinę saviraišką; Sukuria sąlygas ir palaiko asmeninę vaiko iniciatyvą patirtiems išpūdžiams išreikšti, laisvai kurti, džiaugtis nauja kūrybine patirtimi;
- Veikia kartu su vaiku; demonstruoja pavyzdį; išklauso ir palaiko vaiko idėjas; rodo pagarbą ir pritarimą, gėrasi meninės raiškos procesu ir rezultatais;
- Kuria netradicines erdves grupėje (ekolaboratorija, vaidinimų skrynia, ramybės sala ir pan.), skatina eksperimentuoti su įvairiomis priemonėmis, tam, kad atrastų įvairius dailės raiškos būdus, susipažintų su įvairiomis dailės technikomis; *žadinti* pasigėrėjimą tautodaile;
- Tenkina kiekvieno vaiko individualius poreikius saviraiškai per įvairias meno sritis;
- Sudaro sąlygas ir skatina gabių dailei, vaidybai, šokiui vaikų talentų skleidimąsi turtinant ugdymo turinį;
- Į meno pasaulį veda vaikus per tautodaile, vartant etninės kūrybos albumus, stebint tautodailininkų darbą, organizuojant išvykas į Etnografijos muziejų, Etninės kultūros centrą, kviečiant į grupę mezgančias, siuvinėjančias, neriančias ir t.t. ugdytinių mamas, močiutes ir šiuos potyrius išreiškiant linija, spalva, forma, garsu, judesiu; *emocionaliai ir patraukliai* vaikams pateikia tautodaile;
- Skatina ieškoti, pastebėti ir pajusti meno ryšį su gyvenimu (tradicija, tikėjimu, gamta ir kt.);
- Sudaro sąlygas lankytis teatruose, parodose, muziejuose, mugėse, koncertų salėse, susitikimuose su tautodailininkais ir įvairiais menininkais; Žadina džiugias emocijas, patirtus išpūdžius reikšti judesiais, mimika, spalvomis, kalba, inscenizavimu;
- Darbą organizuoja individualiai arba grupėmis; ugdytiniai skatinami kurti bendrus meninius projektus (bendri dailės darbai, grupinis muzikavimas, vaidyba)
- Į meninę veiklą įtraukia, drovius, uždarus, įskaudintus, meninės raiškos patirties stokojančius ugdytinius;
- Periodiškai organizuoja kūrybinės raiškos savaites; vyksta su vaikais į teatrą ir išvykas, lankosi parodose;
- eksponuoja vaikų, pedagogų, tėvų autorinius darbus; rengia bendruomenės talentų pasirodymus; švenčia tradicines ir kt. šventes; organizuoja pramogas, daro staigmenas; kuria estetinę aplinką.

- *padrąsina* išbandyti vis naujas kūrybines idėjas ir sumanymus, eksperimentuoti medžiagomis, dailės raiškos priemonėmis bei įrankiais, tyrinėti, nebijoti rizikuoti, savarankiškai spręsti problemas, ieškoti atsakymų, informacijos, naujų idėjų, ieškoti kūrybinių sprendimų; *paskatina* fantazuoti, įsivaizduoti, nuspėti, atrasti tautodailės ypatumus, "paslaptis", interpretuoti ir pritaikyti tautodailinę patirtį kūryboje taip, kaip pats suvokia

◆ 5.VAIKO PASIEKIMŲ IR PAŽANGOS VERTINIMAS◆

Vaiko pasiekimų vertinimo tikslas – pažinti vaiką, nustatyti jo pasiekimų lygį bei numatyti ugdymo kryptis. Siekiama, kad šis procesas vaiką pakylėtų, motyvuotų įdomiai ir prasmingai veiklai, didintų savivertę. Surinkta informacija, individualiai bendraujant, pateikiama vaiko tėvams, vaikui. Pedagogas remiasi surinkta informacija planuojant ugdymo procesą, numatant vaiko ugdymo personalizavimo galimybes, įsivertinant ugdymo kokybę. Atliekamas formuojamasis (ugdymą skatinantis) vaiko pasiekimų vertinimas.

Numatomos vertinimo procedūros:

- ✓ Vaiko stebėjimas natūralioje kasdieninėje veikloje, kuriant tam tikras ugdomasias situacijas, veikiant kartu su vaiku, mąstant kartu su vaiku, stebint jo mąstymo logiką, kritinių, probleminių situacijų, vaiko sumanytos veiklos stebėjimas ir pan.
- ✓ Pokalbis su tėvais/globėjais;
- ✓ Vaiko veiklos, rašytinės kalbos, kūrybos darbelių analizė;
- ✓ Vaiko samprotavimų, klausimų, žodinės kūrybos fiksavimas;
- ✓ Pedagogų refleksija apie vaiko pasiekimų lygį;

Surinkti duomenys apie vaikų gebėjimus, požiūrius, interesus interpretuojami pasitelkiant įvairius teorinius požiūrius, naudojant *Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą* (2016). Vaiko pasiekimų vertinimas yra kokybiškas ir naudingas, kai jis yra autentiškas, nuolatinis, įvairiapusis, objektyvus, holistinis, pagrįstas, patikimas ir teisingas.

Pasiekimų vertinimo medžiaga dokumentuojama vaiko pasiekimų aplankale. Vaiko pažanga pradedama fiksuoti ankstyvojo amžiaus grupėse, t.y. vaikui pradėjus lankyti įstaigą. Atliekamas planuojamasis vaiko pasiekimų vertinimas. Pereinant iš vienos pakopos į kitą atliekamas apibendrinamasis vaiko pasiekimų vertinimas. Grupėse naudojamos Pasiekimų lentos, kurių paskirtis – planuoti siektinus kiekvieno vaiko pasiekimus per savaitę. Metų pabaigoje organizuojami individualūs pokalbiai su kiekvieno vaiko šeima apie vaiko pasiekimus ir padarytą pažangą.

Ikimokyklinio ugdymo programos atnaujinimas. Apibendrinant ir fiksuojant tėvų apklausos rezultatus, pedagogų fokus grupėse pateiktus pasiūlymus ir pageidavimus programa atnaujinama kas 5-6 metai.

◆ 6. NAUDOTA LITERATŪRA ◆

Boyd D., Bee H. Augantis vaikas. Vaistų žinios. 2011

Dodge D., Colker L., Heroman C. (2007). Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Vilnius: Presvika.

Hoffmann K.W., Roggenwallner B., EQ programa vaikams. Emocinį intelektą ugdantys žaidimai. Presvika, 2005

Gyvenimo įgūdžių ugdymas. Ikimokyklinis amžius. Vilnius. 2004

Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. (2015). Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras

Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. (2014). Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.

Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas (2005). Prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt/ugdymas/ikimokyklinis.htm>

Metodinis leidinys priešmokyklinio ugdymo pedagogams (2011). Klaipėda: Klaipėdos banga. Prieiga per internetą:

<<http://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/files/Methodinis%20leidinys%20priesmokyklinio%20ugdymo%20pedagogams.pdf>>.

Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti (2006). Vilnius: ŠMM Švietimo aprūpinimo centras.

Monkevičienė O. Ikimokyklinio ugdymo didaktika // Ugdymo paradigmų iššūkiai didaktikai. Vilnius: LEU leidykla, p. 427 – 473

Monkevičienė O., Autukevičienė B., Stankevičienė K., Jonilienė M. Pedagogical Strategies that Empower Children Play-based Learning

Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa . (2014). Vilnius, Švietimo aprūpinimo centras.

Priešmokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimas. Metodinės rekomendacijos. (2004). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.